

**UCHWAŁA NR XXXIV/174/21
RADY GMINY DZIEMIANY**

z dnia 30 czerwca 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata
2021 – 2025.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art. 110 ust. 10 w zw. z art. 16b ust. 1 i 2 oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.) Rada Gminy Dziemiany uchwala, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany na lata 2021 – 2025, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dziemiany

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Dziemiany

Krzystian Sikora

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXIV/174/21
Rady Gminy Dziemiany
z dnia 30 czerwca 2021 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021-2025

Spis treści

Wstęp.....	3
MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	4
Podstawa prawna Strategii	4
Dokumenty krajowe	4
Dokumenty regionalne i lokalne	4
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ w GMINIE	5
Charakterystyka Gminy.....	5
Położenie	5
Demografia.....	6
Oświata.....	8
Kultura i sport.....	10
Pomoc społeczna	13
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe	14
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	17
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS.....	18
Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Dziemiany. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	24
Ubóstwo	25
Długotrwała lub ciężka choroba.....	26
Bezrobocie.....	27
Niepełnosprawność	28
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	29
Uzależnienia	31
Przemoc w rodzinie	34

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Dziemiany	37
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Dziemiany w opinii dorosłych mieszkańców	37
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	38
Problem uzależnień na terenie Gminy Dziemiany- dorośli mieszkańcy.....	39
Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców	49
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Dziemiany	53
Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Dziemiany.....	61
Podsumowanie części diagnostycznej.....	87
Podsumowanie badań ankietowych	87
Analiza SWOT	92
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIEMIANY na LATA 2021-2025	96
Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	96
Realizacja strategii	99
Cele i kierunki działań.....	99
Monitoring i ewaluacja.....	113
Źródła finansowania	115
Spis tabel	116
Spis wykresów.....	117

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się, jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa - utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategia ta jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w stosunku do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy i wskazuje priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla ich realizacji. Opracowanie Strategii jest punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja ma przyczyniać się do rozwiązywania problemów społecznych oraz wyrównania szans społecznych mieszkańców gminy.

Artykuł 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. z kolei art. 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia została opracowana dla Gminy Dziemiany na lata 2021-2025.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

MERYTORYCZNE OPRACOWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawa prawna Strategii

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z artykułu 17 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który nakłada na gminę ten obowiązek. Poza tym, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021-2025 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Poniżej zaprezentowano spis podstawowych dokumentów strategicznych stanowiących podstawę i punkt odniesienia do powstania niniejszej Strategii.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021-2025 uwzględnia zapisy dokumentów krajowych, w szczególności:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Dokumenty regionalne i lokalne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021-2025 uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego do roku 2030;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Dziemiany;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Dziemiany;

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dziemiany.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ w GMINIE

Charakterystyka Gminy

Położenie

Gmina Dziemiany to gmina wiejska położona w powiecie kościerskim, w południowej części województwa pomorskiego. Sąsiaduje z gminami Lipusz, Kościerzyna, Karsin (powiat kościerski), Studzienice (powiat bytowski) oraz z miastem Brusy (powiat chojnicki).

Powierzchnia całkowita gminy obejmuje obszar 125 km². Gęstość zaludnienia gminy wynosi 35,26 os./km². Gmina ma charakter rolniczo-turystyczny. Prawie połowa gminy znajduje się na terenie Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Teren gminy podzielony jest na 8 sołectw: Dziemiany, Jastrzębie Dziemiańskie, Kalisz, Piechowice, Płęsy, Schodno, Raduń i Trzebuń. Dziemiany, będące siedzibą władz samorządowych, położone są niemal centralnie w stosunku do obszaru gminy. Umożliwia to łatwość komunikowania się ze wszystkimi sołectwami².

Rycina 1. Mapa Gminy Dziemiany.

² Raport o stanie gminy Dziemiany za 2019 rok, s. 4.

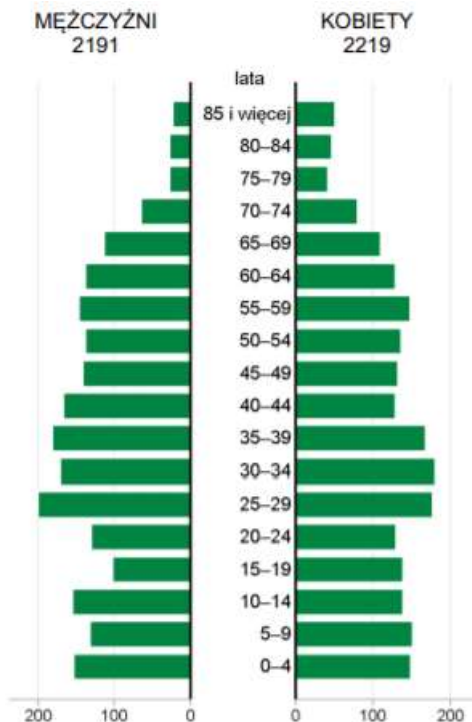

Demografia

Liczba mieszkańców Gminy Dziemiany na koniec 2019 roku wynosiła **4 410 osoby**, z czego **2 191** stanowili **mężczyźni (49,7%)**, a **2 219 kobiety (50,3%)**. w porównaniu do roku 2018 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 21 osób³. Zdecydowana większość mieszkańców gminy posiada kaszubskie korzenie. Kultura kaszubska podtrzymywana jest przez miejscowy Oddział Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego w Dziemianach, Koło Gospodyń Wiejskich w Dziemianach oraz uczniów, którzy uczą się języka kaszubskiego w szkołach. na terenie całej gminy ustawione są dwujęzyczne polsko-kaszubskie tablice wjazdowe i kierunkowe⁴.

³https://gdansk.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_pomorskie/portrety_gmin/powiat_ko%C5%9Bcierski/dziemiany.pdf (dostęp: 10.04.2021).

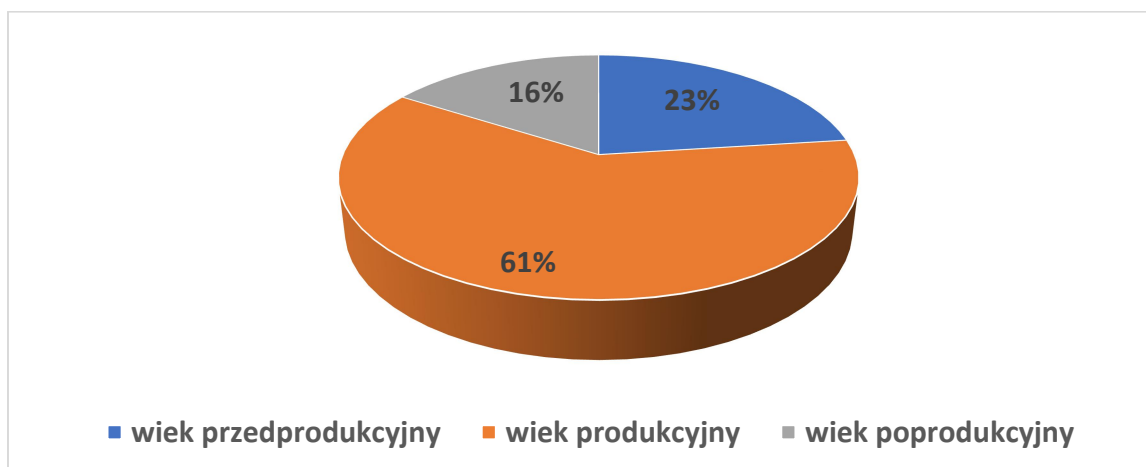
⁴ Raport..., s. 4.

Wykres 1. Populacja w Gminie Dziemiany w 2019 roku.

Odnosząc się do analizy zaprezentowanych poniżej danych, należy stwierdzić, że dominującą grupę ludności na terenie Gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Drugą pod względem liczebności grupę, stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, zaś najmniejszą osoby w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Ekonomiczne grupy wiekowe.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 rok życia w populacji ogólnej. Zjawisko starzejącego się społeczeństwa ma miejsce

zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Mając na uwadze strukturę rodzin, które nie są w pełni wydolne w zaspakajaniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby ludzi starszych.

Gmina Dziemiany ma dodatni przyrost naturalny wynoszący +36. W 2019 roku na terenie Gminy Dziemiany **urodziło się 62 dzieci, a zmarło 26 osób**⁵.

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Dziemiany- 2019 rok.

Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
62	26	+36

Oświata

Gmina Dziemiany jest organem prowadzącym dla dwóch szkół:

1. Publicznej Szkoły Podstawowej im. Generała Stanisława Sosabowskiego w Kaliszu;
2. Zespołu Kształcenia i Wychowania w Dziemianach w skład, której wchodzi Szkoła Podstawowa oraz Przedszkole.

Sieć szkół podstawowych w Gminie Dziemiany w pełni zabezpieczała aktualne potrzeby mieszkańców. Przedszkole w Dziemianach zabezpiecza potrzeby mieszkańców gminy. Nieliczna grupa wychowanków przedszkoli uczęszczała w 2019 roku do placówek w innych gminach: Lipuszu, Kościerzynie, Bytowie oraz w Brusach. do przedszkola w Dziemianach uczęszczało jedno dziecko z Gminy Lipusz.

Dla zabezpieczenia odpowiedniego poziomu nauczania, zgodnie z obowiązującym prawem i potrzebami wyodrębnione zostały środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli placówek oświatowych Gminy Dziemiany. w roku 2019 na doskonalenie nauczycieli

w Gminie Dziemiany wydatkowano 27.345,80 zł. System doskonalenia i dokształcania nauczycieli spowodował, że większość nauczycieli posiada już kwalifikacje do nauczania

⁵https://gdansk.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_pomorskie/portrety_gmin/powiat_ko%C5%9Bcierski/dziemiany.pdf (dostęp: 10.04.2021).

co najmniej dwóch przedmiotów. Coraz liczniejsza jest grupa nauczycieli posiadających uprawnienia do uczenia trzech przedmiotów

W 2019 roku kontynuowana była nauka języka kaszubskiego we wszystkich szkołach, których organem prowadzącym jest Gmina Dziemiany .

Wśród najważniejszych oddziaływań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie Gminy Dziemiany należy wymienić:

- 2018 rok (nazwy: turnieje sportowe Grand Prix, spektakle profilaktyczne, spotkania profilaktyczne w kołach zainteresowań)
Ilość osób uczestniczących:
I. uczniów 400
II. nauczycieli 6
- 2019 rok (nazwy: turnieje sportowe Grand Prix, spektakle profilaktyczne, spotkania profilaktyczne w kołach zainteresowań, komiksy profilaktyczne)
Ilość osób uczestniczących:
I. uczniów 360
II. nauczycieli 5
- 2020 rok (nazwy: turnieje sportowe Grand Prix, spektakle profilaktyczne, spotkania profilaktyczne w kołach zainteresowań)
Ilość osób uczestniczących:
I. uczniów 250
II. nauczycieli 7

Nie można również pominąć innych działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży takich jak:

- 2018 rok:
Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ilość osób: ok. 300
Inne- ilość osób: ok. 100
- 2019 rok:
Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ilość osób: 350.
- 2020 rok:

Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ilość osób: 160.

Kultura i sport

Ośrodek Kultury w Dziemianach działa jako Instytucja Kultury w oparciu o ustawę z dnia 25 października 1991r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej od 01.05.2012 roku. Zgodnie z zapisami statutowymi, podstawowym zadaniem placówki jest:

- ✓ upowszechnianie kultury,
- ✓ edukacja poprzez sztukę oraz zapoznavanie młodych ludzi z różnymi dziedzinami twórczości, co pozwala w wartościowy sposób zagospodarować czas, a także energię dzieci, młodzieży i dorosłych z terenu gminy.

Ośrodek Kultury realizuje zadania z zakresu upowszechniania kultury ogólnonarodowej, regionalnej i środowiskowej. do podstawowych zadań Ośrodka Kultury należą w szczególności:

- ✓ rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań potrzeb kulturalnych;
- ✓ tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowanie wiedzą i sztuką;
- ✓ tworzenie warunków dla rozwoju folkloru i sztuki ludowej;
- ✓ prowadzenie bieżącej informacji kulturalnej;
- ✓ Zadania te Ośrodek Kultury realizuje m.in. poprzez organizowanie:
- ✓ indywidualnego i zespołowego uczestnictwa w kulturze;
- ✓ różnorodnych form edukacji kulturalnej, szczególnie dzieci i młodzieży;
- ✓ imprez kulturalnych i artystycznych;
- ✓ współdziałania z instytucjami oświatowo-wychowawczymi, instytucjami i placówkami upowszechniania kultury, organizacjami społecznymi młodzieżowymi, stowarzyszeniami kulturalnymi.

Swoje działania placówka realizuje na administrowanych przez siebie obiektach, tj.:

- ✓ Sali Ośrodka Kultury,
- ✓ Gminnym Centrum Informacji Turystycznej,
- ✓ Amfiteatrze w Dziemianach,
- ✓ Kąpielisku w Dziemianach,

- ✓ Świetlicy Wiejskiej w Kaliszu,
- ✓ Zespole Boisk Orlik w Dziemianach.

Ośrodek Kultury w Dziemianach jest organizatorem szeregu cyklicznych imprez odbywających się na terenie gminy Dziemiany zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Gminy Dziemiany harmonogramem. Niesłabnym zainteresowaniem cieszą się przede wszystkim imprezy angażujące całe rodziny. Wśród wydarzeń należy wymienić m.in.:

- ✓ Orszak Trzech Króli;
- ✓ Mistrzostwa Polski w Koszeniu Zboża Metodą Tradycyjną;
- ✓ Mistrzostwa Kaszub w Powożeniu Zaprzęgami Konnymi;
- ✓ Dzień Dziemian;
- ✓ Dożynki Gminne;
- ✓ Cykle Turniejów w Piłce Halowej;
- ✓ Konkurs Prozy i Poezji Polskiej dla dzieci szkół.

Placówka dba także o miejsca pamięci. Corocznie porządkuje miejsca śmierci partyzantów, a także dba o pomniki znajdujące się na terenie gminy Dziemiany. W swoich działaniach podtrzymuje pamięć o działaniach wojennych na terenie gminy, zwłaszcza o funkcjonowaniu filii obozu Stutthof- Sophienwalde oraz aktywności partyzanckiej. Poprzez różnorodną działalność

Ośrodek Kultury w Dziemianach starał się zaspokajać w ramach możliwości oczekiwania mieszkańców gminy, aby mieszkańcy mogli stać się nie tylko obserwatorami, ale i współtwórcami życia artystycznego regionu. w 2019 roku w pełnym wymiarze czasowym tj. w godz. od 10.00 do 16.00 czynne było Gminne Centrum Informacji Turystycznej, gdzie mieszkańcy oraz turyści mogli korzystać z kawiarenki internetowej, oglądać wystawy oraz zapoznać się z materiałami promującymi Gminy Dziemiany, a także poznać ofertę turystyczną gminy i okolic oraz skorzystać z wypożyczalni rowerów.

W okresach około świątecznych Ośrodek Kultury angażuje się w promocję regionalnych zwyczajów związanych z Bożym Narodzeniem czy Wielkanocą. Ośrodek Kultury jest zaangażowany w organizację Żywej Szopki, zlokalizowanej przy parafii świętego Antoniego w Dziemianach, a także promuje tę inicjatywę w lokalnych mediach poprzez nagrywanie dwóch teledysków z kolędami wykonanych przez dzieci. W okresie wielkanocnym podejmuje działania związane z promocją wiosennych zwyczajów.

Przygotowuje wielkanocne ozdoby, stawia Ogromne Pisanki czy organizuje konkurs na Wielkanocną Palmę. Ośrodek Kultury współpracuje z wszystkimi organizacjami, instytucjami i stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy Dziemiany. Głównym przesłaniem takiej działalności jest wspieranie aktywności mieszkańców gminy oraz umacnianie tradycji kaszubskich i świątecznych⁶.

W 2019 roku na terenie gminy funkcjonowała jedna Biblioteka Publiczna, dzieląca budynek z ośrodkiem kultury przy ulicy 8 Marca 14. Biblioteka posiada osobne wejście, które dostosowane jest do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Do podstawowych zadań biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych oraz obsługa użytkowników. W celu umożliwienia mieszkańcom dogodnego dostępu do placówki biblioteka otwarta jest pięć dni w tygodniu, w tym dwa dni w godzinach od 12:00 – 20:00. w ciągu roku godziny pracy biblioteki uległy skróceniu z powodu zatrudnienia osoby na stanowisku bibliotekarza na ½ etatu przy jednoczesnej nieobecności p.o. dyrektora placówki spowodowanym dłuższym urlopem wypoczynkowym. Biblioteka posiada własną stronę internetową (www.bibliotekadziemiany.pl), na której dostępny jest m.in. katalog on-line umożliwiający przeglądanie zbiorów oraz dokonywanie ich rezerwacji. Każdy czytelnik ma również możliwość wglądu do swojego konta czytelniczego po wcześniejszym otrzymaniu hasła od bibliotekarza.

Biblioteka gromadzi i udostępnia nie tylko tradycyjne książki, ale też audiobooki i zbiory elektroniczne. Choć istnieje możliwość skorzystania z księgozbioru na miejscu, zbiory głównie wypożyczane są na zewnątrz. Księgozbiór biblioteki jest uniwersalny, na bieżąco aktualizowany. w ciągu roku systematycznie dokonywane są selekcje księgozbioru zniszczonego. Gromadzenie odbywa się zarówno poprzez zakup nowości wydawniczych, jak i dary od użytkowników. Przy wyborze określonych tytułów brane są pod uwagę sugestie czytelników zgłaszane bibliotekarzowi osobiście, bądź poprzez formularz dostępny na stronie internetowej. Zakupu dokonuje się w księgarniach internetowych posiadających specjalne, korzystne rabaty dla bibliotek. Głównym źródłem finansowania zakupu nowości jest dotacja organizatora oraz dotacja Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W 2019 roku biblioteka wzięła udział w kilku wydarzeniach mających na celu rozwój kulturalny i edukacyjny mieszkańców gminy. Włączono się jak co roku do ogólnopolskiej

⁶ *Raport...*, s. 34-39.

kampanii „Tydzień z Internetem” i przeprowadzono zajęcia w bibliotece. Przeprowadzono spotkania w przedszkolu zachęcające do czytania wśród najmłodszych oraz prowadzone były zajęcia z zakresu biblioterapii dla dzieci i młodzieży. Zostały prowadzone zajęcia w ramach Lokalnych Klubów Kodowania. Wraz z biblioteką szkolną wzięto udział w Ogólnopolskim Konkursie „Wielka Liga Czytelników” przeprowadzając etap szkolny, powiatowy oraz włączono się w kolejną edycję umożliwiającą udział w konkursie również dzieciom w wieku przedszkolnym. Utworzono przy bibliotece BiSskoPT- Biblioteczno-Szkolny Powszechny Teatr i prowadzone są zajęcia i warsztaty teatralne dla młodzieży. w imprezach organizowanych przez bibliotekę łącznie wzięło udział 210 osób.

Przystąpienie do projektu Fundacji Metropolia Dzieci „Z książką na start” wyposażyło bibliotekę w niezbędne materiały i publikacje, będące nagrodami dla najmłodszych, a „Metropolitarna Karta do Kultury” zapewniła czytelnikom ciekawe rabaty i upusty w wybranych punktach takich jak kina, teatry, kawiarnie itp. Projekt „Funenglish w bibliotece” umożliwiał naukę języka angielskiego dla dzieci w wieku od 6-12 lat. Gminna Biblioteka Publiczna w Dziemianach wzięła także udział w projekcie „Kodowanie w bibliotece”, dzięki któremu otrzymania sprzęt służący do nauki podstaw programowania o łącznej wartości 2740,92 zł⁷.

Pomoc społeczna

W Gminie Dziemiany w zakresie pomocy społecznej działa Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Dziemianach. Ośrodek jest bezpośrednim realizatorem zadań własnych Gminy, zadań własnych Gminy o charakterze obowiązkowym oraz zadań zleconych gminie przez administrację rządową, określonych w przepisach obowiązującego prawa, w szczególności w ustawie o pomocy społecznej. Dodatkowo zobowiązany jest do realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb Gminy, bądź rządowych programów pomocy społecznej, bądź z porozumień z organami administracji rządowej, lub innych ustaw, w tym w szczególności z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

⁷ *Raport...*, s. 57-58.

Celem strategicznym działalności Ośrodka jest wspieranie mieszkańców gminy, skutkujące poprawą jakości ich życia oraz zapobiegające wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, z kolei cele szczegółowe adekwatne są do zadań Ośrodka.

Ośrodek w trakcie realizacji statutowych działań współdziała z istniejącymi na terenie gminy oraz poza obszarem gminy instytucjami, organizacjami społecznymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi w celu realizacji zadań pomocy społecznej oraz podejmuje inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, w tym tworzy i realizuje programy osłonowe⁸.

W roku 2019 kadra Ośrodka Pomocy Społecznej składała się z:

- ✓ Kierownika,
- ✓ 3 pracowników socjalnych,
- ✓ podinspektora ds. świadczeń rodzinnych i dodatków mieszkaniowych,
- ✓ księgowej OPS,
- ✓ referenta zajmującego się obsługą programu rodzina 500 plus i Dobry Start,
- ✓ pracownika zajmującego się funduszem alimentacyjnym,
- ✓ opiekunki środowiskowej.

Ponadto kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiły 4 osoby zatrudnione w ŚDS w Trzebuniu – w dziennych zajęciach uczestniczy 20 osób niepełnosprawnych.

Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodnie z przyjętymi normami prawnymi i obyczajowymi.

Ochronę bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy zapewnia Posterunek Policji w Dziemianach. Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane od Policji.

Tabela 2. Przepięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
--	---------	---------	---------

⁸ Statut Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach.

Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	6	9	8
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	3	0	0
Zakłócanie porządku publicznego	21	17	26
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	2	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia	1	0	0

Tabela 3. Przepięstwa na terenie gminy.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Kradzież z włamaniem	1	1	3
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	1	2	2
Pobicie	0	3	0
Uszkodzenie mienia	1	4	4
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	0
Kradzież mienia	3	7	7
Inne	76	90	107

Tabela 4. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.

	2018		
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	4	2	4
Groźby karalne	5	3	5
Uchylanie się od płacenia alimentów	30	14	30

Inne			
	-	-	-
2019			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	3	0	3
Groźby karalne	4	0	4
Uchylenie się od płacenia alimentów	23	11	23
Inne			
	-	-	-
2020			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	7	3	6
Groźby karalne	5	3	3
Uchylenie się od płacenia alimentów	0	0	0
Inne			
	19	8	19

Do usuwania skutków różnych sytuacji kryzysowych w Gminie Dziemiany funkcjonuje 5 jednostek OSP zrzeszających ogółem 255 członków, 82 osoby mogą brać bezpośredni udział w akcjach ratowniczych. Osoby te posiadają aktualne badania lekarskie, odbyły niezbędne szkolenia pożarnicze i posiadają kwalifikacje. Prowadzone działania gaśnicze i ratunkowe wykonywane są pod nadzorem KP PSP w Kościerzynie. do poszczególnych interwencji dobierane są osoby i sprzęt o potrzebnych kwalifikacjach i predyspozycjach w celu udzielenia jak najszybszej i skutecznej pomocy. Strażacy wyposażeni są w pojazdy oraz sprzęt posiadający aktualne atesty, badania techniczne oraz są zgodne z aktualnymi przepisami prawa.

W Gminie Dziemiany prowadzona jest Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza, która bierze czynny udział w szkoleniach oraz zawodach. Jej zadania to nabieranie doświadczenia w akcjach ratowniczych⁹.

⁹ Raport..., s. 40.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane

z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Dziemiany zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach. na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,

- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez OPS

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się m.in. poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne:

1. Zasiłek stały - świadczenie o charakterze obowiązkowym (a więc przysługujące każdemu, kto spełnia określone ustawą warunki i w ustawowo określonej wysokości), finansowane z budżetu województwa. Udzielany osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy (nieposiadającym uprawnień emerytalno-rentowych) i spełniającym kryteria dochodowe. Świadczenie jest zróżnicowane pod względem wysokości, zależnie od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, jego wysokość stanowi, bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie.

2. Zasiłek okresowy - przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż 50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.

3. Zasiłek celowy - jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39-41 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W ramach tej formy pomocy ośrodek przyznaje pomoc w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych. Zasiłki celowe są świadczeniami przyznawanymi w miesiącu złożenia kompletu dokumentów w związku z koniecznością zaspokojenia konkretnej potrzeby. Świadczenie ma charakter jednorazowy. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona była głównie na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pogrzebu.

Świadczenia niepieniężne- udzielenie tych świadczeń nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy.

1. Praca socjalna - to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Ułatwia jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia. Celem ostatecznym jest umożliwienie osobom

i rodzinom kierowania własnym postępowaniem oraz zdobycie niezależności w zabezpieczeniu warunków niezbędnych dla prawidłowej egzystencji godnej człowieka.

Pracownicy OPS wykonując pracę socjalną wspomagają osoby i rodziny wymagające pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej i życiowej, współuczestniczą w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomagają sporządzić pozwy do Sądu o przyznanie alimentów, rozwód czy separację, pomagają w wypełnianiu wniosków o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, biorą udział w procesie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przeprowadzają rozmowy wspierające, udzielają informacji, gdzie osoby lub rodziny mogą uzyskać pomoc, która nie leży w kompetencji Ośrodka, pomagają podopiecznym w uzyskaniu prawa do emerytury lub renty, przeprowadzają wywiady u dłużników alimentacyjnych oraz podejmują działania związane z ich aktywizacją zawodową, przeprowadzają wywiady alimentacyjne u osób zobowiązanych do alimentacji, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp.

Należy mieć również na uwadze, że przy zachodzącym obecnie procesie starzenia się społeczeństwa wzrasta problem dotyczący zapewnienia opieki osobom starszym. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Osobom takim należy zapewnić dostęp do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych oraz zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia - jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku. Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużą okres ich samodzielności. Warto podkreślić również konieczność dbałości o kondycję psychiczną osób starszych i schorowanych. Brak towarzystwa, odpowiedniej opieki oddziałuje na samopoczucie takich osób, dlatego też należy zapewnić im dostęp do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wykwalifikowanych pracowników, udzielających wszelkich porad w każdej sytuacji.

2. Składka zdrowotna - opłacana za osoby korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego niepodlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.

3. Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe – przyznawane osobom, które zrezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.

4. Sprawienie pogrzebu – pochówek realizowany jest przez pomoc społeczną w przypadku, gdy najbliższa rodzina nie ma możliwości wykonania go we własnym zakresie np. z powodów finansowych lub osobistych; sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

5. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - udzielane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe.

Zgodnie z art. 50 Ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również

osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

6. Ośrodki wsparcia- osobom, które ze względu na wiek, chorobę, lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia, o których mowa w art. 51 ustawy. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu. Mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy społecznej, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

7. Rodzinne domy pomocy – zadaniem rodzinnych domów pomocy jest zapewnienie całodobowej opieki nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu seniorom. Służyc mają one pomocą szczególnie osobom wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku,

8. Mieszkania chronione – przygotowują osoby w nich przebywające, pod okiem specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępują pobyt w placówce

zapewniającej całodobową opiekę. Skorzystać z nich mogą osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu

w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki (np. osoby z zaburzeniami psychicznymi, osoby opuszczające rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, zakład dla nieletnich lub cudzoziemcy),

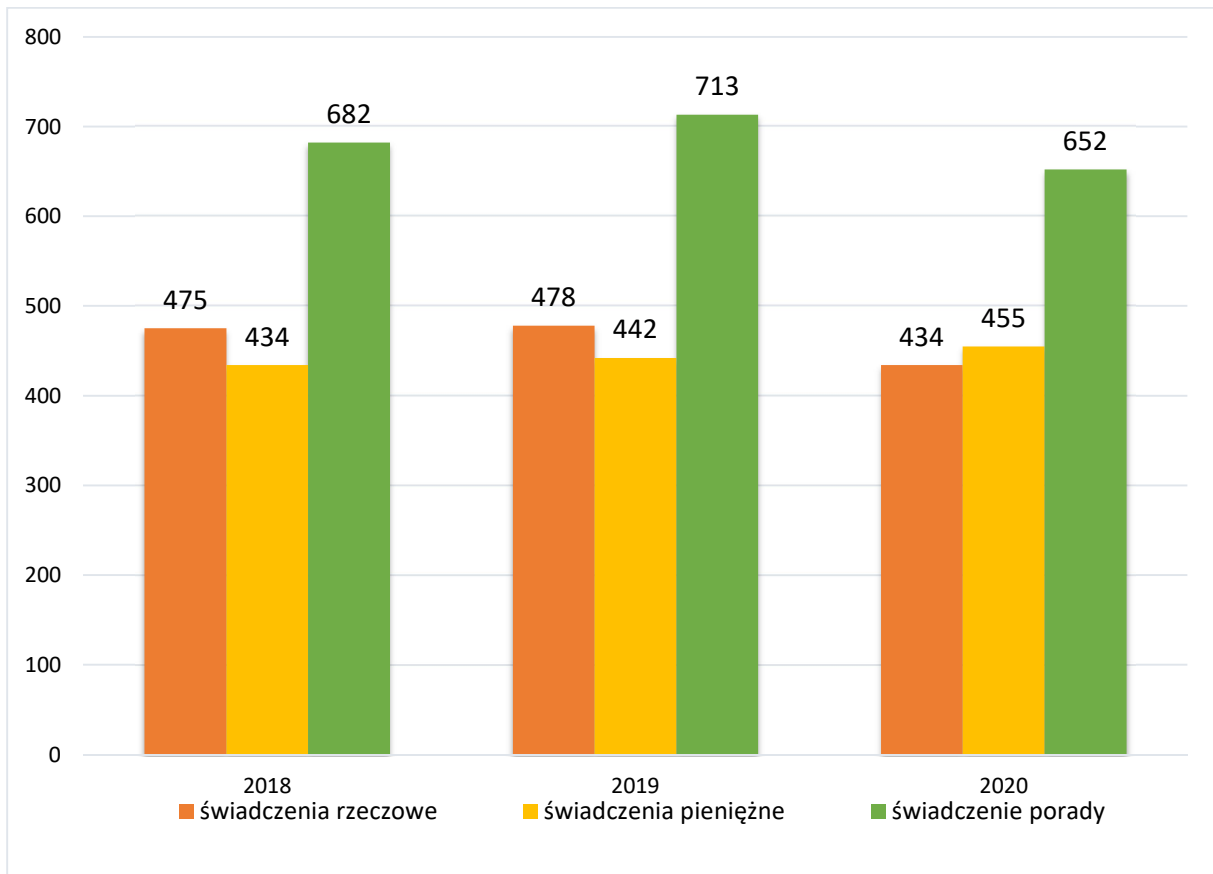
9. Domy pomocy społecznej – przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na: domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych psychicznie.

10. Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie – udzielane osobom tego pozbawionym.

Tabela 5. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba rodzin ogółem	159	171	206
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	8	14	14

Wykres 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS.

Udzielone świadczenia w 2020 roku, w formie zadań własnych i zleconych, przedstawiają się następująco¹⁰:

Świadczenia przyznane na podstawie ustawy o pomocy społecznej w ramach zadań zleconych,

zadań własnych (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania) otrzymało

łącznie 206 rodzin, z czego:

- ✓ 12 osób zasiłki stałe - – 62.486,84 zł.
- ✓ 12 osób składki na ubezpieczenie zdrowotne od zasiłku stałego – 5.623,74 zł
- ✓ usługi opiekuńcze dla 5 osób na kwotę 74.216,06 zł.
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi- 1 dziecko – 8.000,00 zł
- ✓ 109 osób zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe oraz w naturze – 65.588,17 zł.

¹⁰ Dane z OPS w Dziemianach.

- ✓ 162 osoby Posiłek w szkole i w domu – 73.288,26 zł (w tym: dotacja 58.420,25 zł. oraz środki własne 14.868,01 zł)
- ✓ udzielenie schronienia 3 osoby– 27.778,00 zł
- ✓ 12 osób zasiłki okresowe – 16.765,12 zł (całość dotacja)
- ✓ Domy pomocy społecznej – 2 osoby - 73.627,13 zł
- ✓ Wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej – 3 rodziny zastępcze + 1 instytucjonalna piecza zastępcza– 13.312,56 zł

Zadania realizowane ze środków budżetu państwa w zakresie świadczeń rodzinnych i świadczeń wychowawczych, z czego::

- ✓ 5802 zasiłków rodzinnych na kwotę 652.941,89 zł
- ✓ 3706 dodatków do zasiłków rodzinnych na kwotę 369.831,65 zł
- ✓ 1859 zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę 399.394,16 zł
- ✓ 323 świadczeń pielęgnacyjnych na kwotę 583.560,40 zł
- ✓ 41 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka na kwotę 41.000,00 zł
- ✓ 155 specjalny zasiłek opiekuńczy – 94.441,30 zł
- ✓ 188 zasiłek dla opiekuna – 116.560,00 zł
- ✓ 153 świadczenia rodzicielskie – 132.432,58 zł
- ✓ 11563 świadczenia wychowawcze – 5.946.443,75 zł
- ✓ 1 świadczenie za życiem – 4.000,00 zł
- ✓ 687 świadczenie Dobry Start -206.100,00 zł

Poza tym, wypłacono 376 świadczeń z funduszu alimentacyjnego na kwotę 135.600,00 zł.

Udzielono również pomoc na wypłatę dodatków mieszkaniowych 9 rodzinom na kwotę 12.031,60 zł.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w Gminie Dziemiany. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Dane przedstawione w poniżej tabeli¹¹ wskazują, że w ostatnich latach w Gminie Dziemiany stopniowo wzrasta liczba osób korzystających z pomocy OPS. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej są niezmiennie od kilku lat ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

¹¹ Dane pochodzą z OPS Dziemiany.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹².

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Niepełnosprawność	43	54	47
Bezrobocie	47	52	49
Ubóstwo	69	74	86
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	13	12	11
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	23	42	77
Alkoholizm	8	14	15
Inne	50	50	77

W następnych podrozdziałach zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą OPS w ostatnich trzech latach.

Ubóstwo

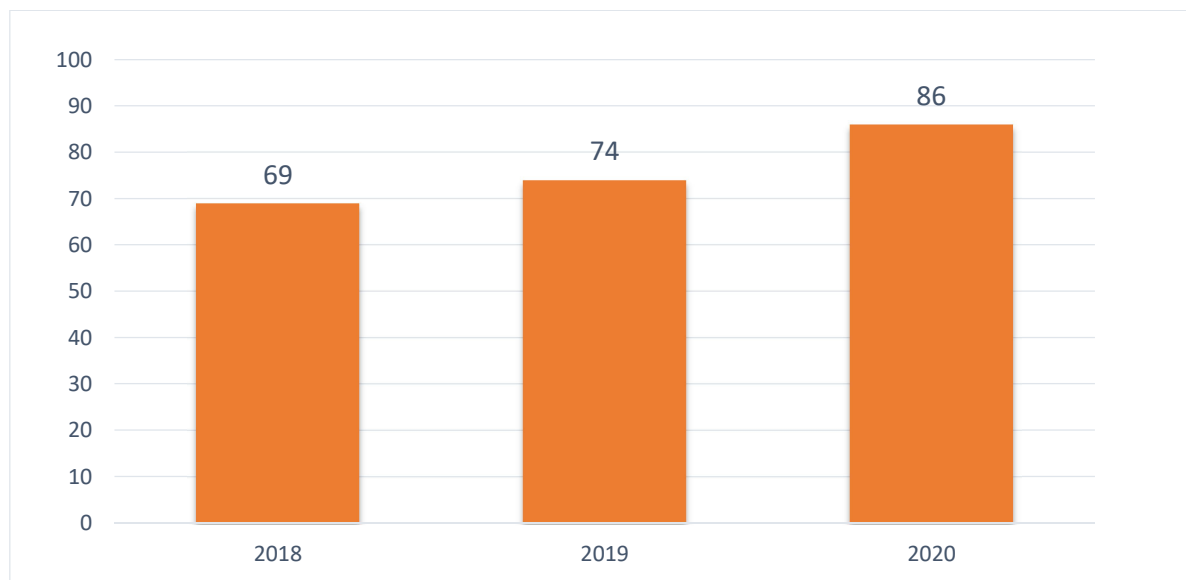
Ubóstwo określa się, jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów

¹² w jednej rodzinie podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.

Dane OPS w Dziemianach wskazują, że w okresie ostatnich trzech lat obserwuje się wzrost liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa. W 2018 roku z pomocy socjalnej z powodu ubóstwa korzystało 69 rodzin z terenu gminy, w 2019 roku liczba ta zwiększyła się do 74 rodzin, natomiast w 2020 liczba ta ponownie wzrosła do 86 rodzin.

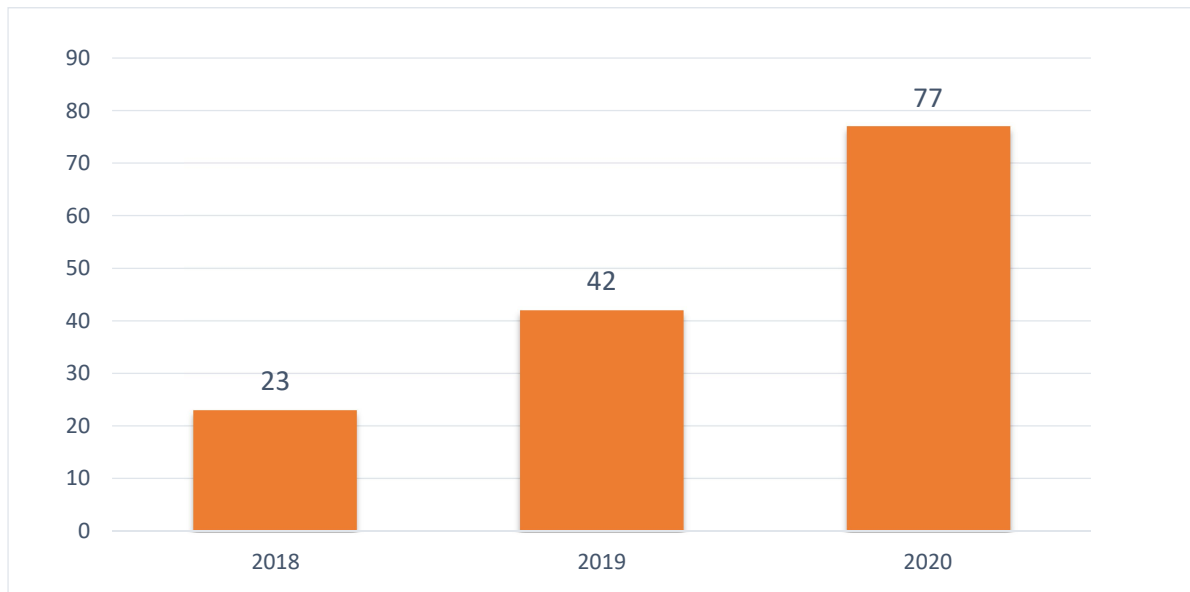
Skala problemu ubóstwa w Gminie Dziemiany w ostatnich latach jest najczęstszym powodem udzielania świadczeń socjalnych w gminie.

Długotrwała lub ciężka choroba

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.

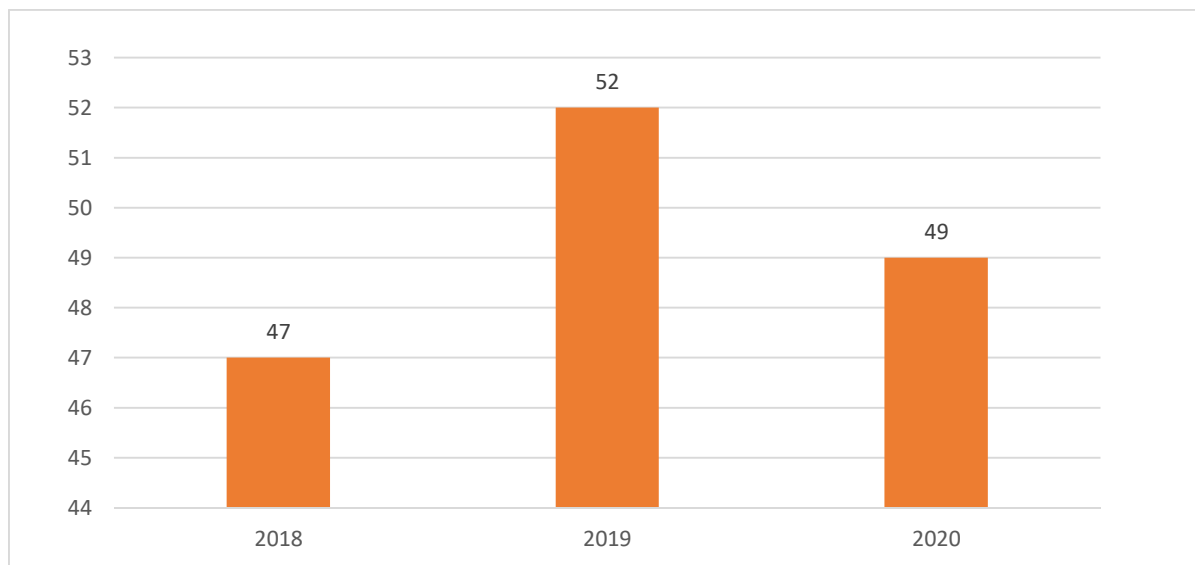
W 2018 roku w Gminie Dziemiany wśród ubiegających się o pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby były 23 rodziny. w roku 2019 liczba rodzin wzrosła do 42 rodzin, a w roku 2020 ponownie zwiększyła się do 77 rodzin. Przedstawione dane wskazują, że na przestrzeni trzech lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wzrosła aż trzykrotnie (!).

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

Według stanu na koniec grudnia 2020 roku bezrobotnych z terenu Gminy Dziemiany zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kościerzynie było 108 osób, w tym 65 kobiet i 43 mężczyzn.

Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.

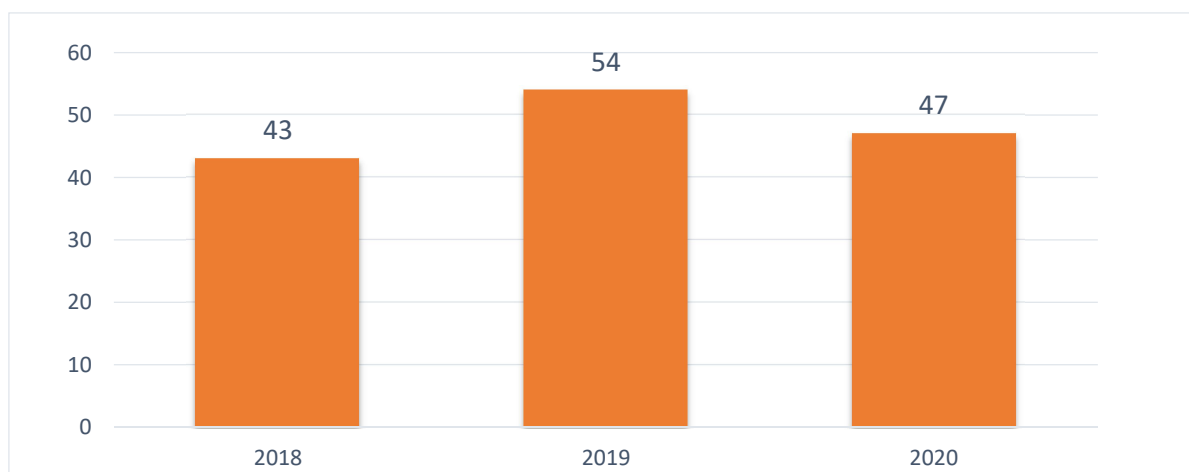

Dane OPS w Dziemianach wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się wzrost, a następnie spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. w 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia 47 rodzinom w gminie, w roku 2019- 52 rodzinom, natomiast w 2020 roku- 49 rodzinom.

Niepełnosprawność

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.

Dane OPS w Dziemianach wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się wzrost, a następnie spadek liczby rodzin korzystających w gminie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. w 2018 roku wśród ubiegających się o pomoc z powodu niepełnosprawności były 43 rodziny, w roku 2019 liczba ta wzrosła do 54 rodzin, a w roku 2020 zmalała do 47 rodzin.

Pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, a także pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie przysługuje zasiłek stały. Wysokość zasiłku stałego uzależniona jest od dochodów rodziny lub osoby samotnie gospodarującej i przysługuje w wysokości różnicy między kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny. Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza

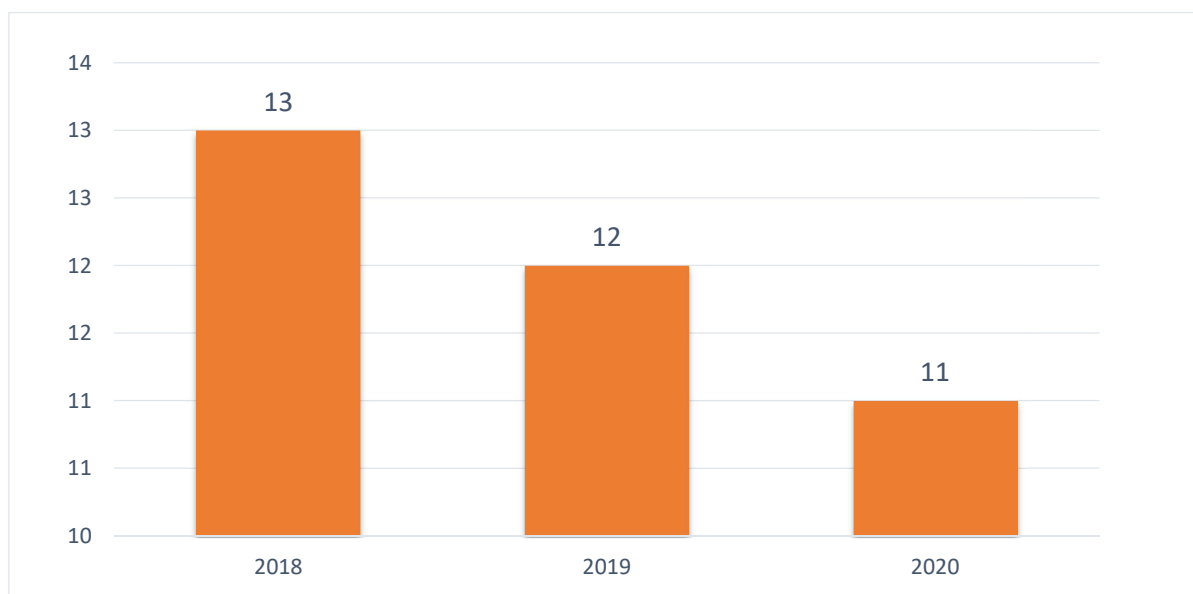
Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych

na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. o bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.

W 2018 roku bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Dziemiany stwierdzono wśród 13 rodzin. w roku 2019 liczba rodzin zmalała do 12, a w 2020 wynosiła 11 rodzin.

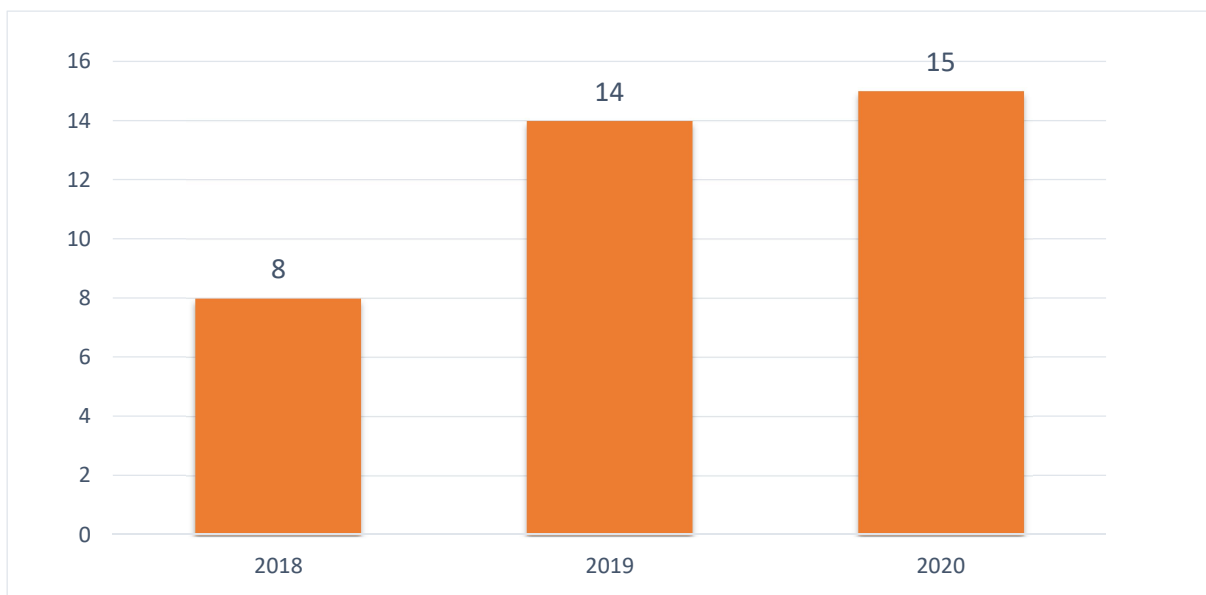
Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałyby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to *psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji.*

Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiążą zarówno konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, jak również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy, wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez kogoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich, a także często jest przyczyną stosowania przemocy domowej.

Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.

Dane OPS w Gminie Dziemiany wskazują, że w latach 2018-2020 obserwuje się wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu. W 2018 roku udzielono pomocy i wsparcia z tego powodu 8 rodzinom w gminie, w roku 2019- już 14 rodzinom, natomiast w 2020 roku- 15 rodzinom.

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. na podstawie art. 4 ust. 1, ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ust.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w każdym roku uchwalane są: Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Program Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te są realizowane zgodnie z Narodowym Programem Zdrowia, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym uwzględniając cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz dotyczące przeciwdziałaniu narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Realizowała zadania wyznaczone w ww. ustawie, zgodnie z założeniami Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 oraz Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. w zakresie profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień w szczególności:

- ✓ opiniowała zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży;
- ✓ podejmowała m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- ✓ prowadziła postępowanie w sprawie motywowania osób zgłoszonych do Komisji do podjęcia współpracy z terapeutami lub leczenia odwykowego. Rozmowy były prowadzone metodą dialogu motywującego.

W ramach inicjowania i realizacji zadań ustawowych dotyczących rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy. Komisja współpracowała z następującymi instytucjami:

- ✓ Członkami Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie wsparcia ofiar przemocy domowej i zmotywowania sprawców przemocy nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego;
- ✓ Posterunkiem Policji w przedmiocie wymiany informacji dotyczących interwencji domowych w stosunku do osób będących pod wpływem alkoholu;
- ✓ OPS w zakresie wymiany informacji nt. przebiegu procedury wobec osób zgłoszonych przez tę instytucję;
- ✓ Sądem Rejonowym w Kościerzynie w zakresie leczenia odwykowego;
- ✓ Kuratorską Służbą Sądową w zakresie kurateli nad osobami nadużywającymi alkoholu¹³.

Tabela 7. Liczba posiedzeń GKRPA.

	2018	2019	2020
Posiedzenia GKRPA (ogółem), w tym:	10	12	9
Ogólne posiedzenia Komisji	10	12	9
Przeprowadzono rozmowy	6	5	6
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	1	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem) w tym:	4	1	3
○ dotyczących jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
○ dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	4	1	3
○ postanowienia negatywne	0	0	0

¹³ Raport..., s. 27-28.

Przemoc w rodzinie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie *przemoc w rodzinie (zwana także potocznie przemocą domową), to jednorazowe albo cyklicznie powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia, naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*. Wyróżnia się przemoc fizyczną (naruszenie nietykalności fizycznej), przemoc psychiczną (naruszenie godności osobistej), przemoc seksualną (naruszenie intymności), przemoc ekonomiczną (naruszenie własności) oraz zaniedbanie (naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich).

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Do zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą,

doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziemianach funkcjonuje Zespół interdyscyplinarny, który został powołany Uchwałą Rady Gminy Dziemiany z dnia 25 maja 2011r. w skład zespołu wchodzi 11 osób, które reprezentują różne instytucje m.in. Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach, Sąd Rejonowy w Kościerzynie, Posterunek Policji w Dziemianach, Ośrodek Zdrowia w Dziemianach, szkoły z terenu Gminy Dziemiany, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Do zadań zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy:

- ✓ opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy;
- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
- ✓ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie grup roboczych;
- ✓ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- ✓ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- ✓ inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- ✓ prowadzenie sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań;
- ✓ powoływanie grup roboczych;
- ✓ dokumentowanie działań Zespołu oraz grup roboczych;
- ✓ koordynowanie działań instytucji realizujących procedurę Niebieska Karta.

Tabela 8. Procedura Niebieska Karta.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Ogólna liczba sporządzonych wniosków NK, w tym:	5	9	6
GKRPA	0	6	1
Sąd i Prokuratura	5	3	5

Tabela 9. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową.

	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie:	6	3	2
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	6	3	2
○ Kobiety	6	3	2
○ Mężczyźni	0	0	0
○ Małoletni do 13 r. ż.	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	6	3	2
○ Kobiety	0	0	0
○ Mężczyźni	6	3	2
○ Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	6	3	2
○ Kobiety	0	0	0
○ Mężczyźni	6	3	2
○ Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	13	5	3

Poza tym, na terenie powiatu kościerskiego osoby stosujące przemoc oraz ofiary przemocy mogą korzystać ze wsparcia w zakresie poradnictwa specjalistycznego (np. porady

psychologa, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego) w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, Lokalnym Punkcie Pomocy Ofiarom Pokrzywdzonym Przepęstwom w Kościerzynie, Punkcie Konsultacyjno- Informacyjnym Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Kościerzynie, Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Kościerzynie, Centrum Zdrowia Psychicznego w Kościerzynie oraz jednostek Policji.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców Gminy Dziemiany

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021 - 2025* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy.

Badania zostały przeprowadzone na początku 2021 roku i miały charakter ankiety. Obejmowały trzy grupy reprezentujące lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Celem badań była diagnoza problemów społecznych związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Dziemiany w opinii dorosłych mieszkańców

Badania miały charakter ankiety w formie online i obejmowały mieszkańców Gminy Dziemiany, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

W badaniu wzięło udział łącznie 75 osób. Badaniem objęto 61 kobiet oraz 14 mężczyzn.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi:

Tabela 10. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	23%	51%	21%	5%
Zanieczyszczenie wody	29%	43%	21%	7%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	43%	47%	9%	1%
Bezrobocie	19%	43%	33%	5%

Bieda, ubóstwo	17%	40%	40%	3%
Bezdomność	12%	19%	45%	24%
Wzrost przestępczości	17%	39%	37%	7%
Kryzys rodziny	23%	41%	27%	9%
Kryzys norm moralnych	21%	43%	28%	8%

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że najpoważniejszymi problemami społecznymi w opinii pełnoletnich mieszkańców Gminy Dziemiany jest **zanieczyszczenie krajobrazu- łącznie 90% oraz zanieczyszczenie powietrza – łącznie 74%**¹⁴. Z kolei za najmniej istotne problemy społeczne mieszkańcy uznali **bezdomność- łącznie 69%** oraz **wzrost przestępczości- łącznie 44%**¹⁵.

Problem uzależnień na terenie Gminy Dziemiany- dorośli mieszkańcy

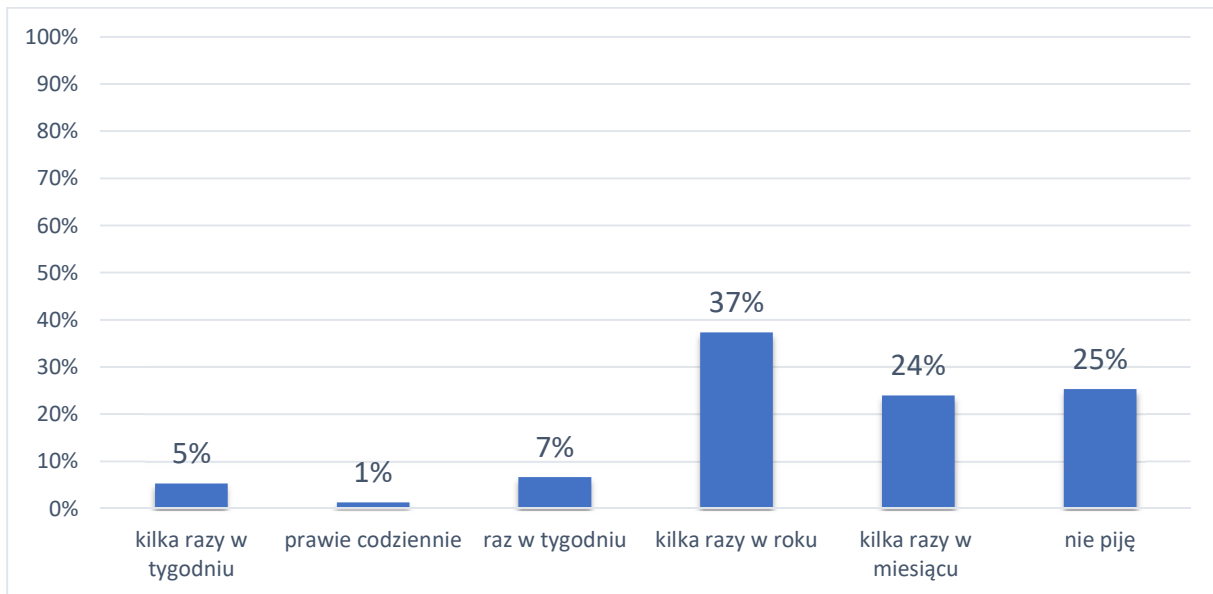
W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Dziemiany r zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Badani mieszkańcy określając wiek inicjacji alkoholowej najczęściej wskazywali na wiek pomiędzy **16 a 18** rokiem życia - **48%**. Kolejne **39%** zadeklarowało, że inicjacja alkoholowa miała u nich miejsce, gdy byli już **pełnoletni**, **12%** przyznało, że pierwszy raz piło alkohol w wieku **między 13 a 15 lat**, a **1% poniżej 12 lat**.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Nieco ponad 1/3 badanych- **37%** zadeklarowało, że spożywa alkohol **kilka razy roku**. Kolejne **25%** respondentów, to osoby deklarujące **abstynencję**, **24%** to osoby pijące alkohol **kilka razy miesiącu**, a **7% raz w tygodniu**. Natomiast **5%** mieszkańców zadeklarowało, że spożywa alkohol **kilka razy w tygodniu**, a **1% prawie codziennie**. na podstawie tych danych można stwierdzić, że większość badanych mieszkańców dość rzadko spożywa alkohol, nie należy jednak bagatelizować faktu, że **37% pije alkohol kilka razy w miesiącu lub częściej**.

Wykres 10. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

¹⁴ Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny i raczej istotny*.

¹⁵ Suma odpowiedzi: *raczej nieistotny i zdecydowanie nieistotny*.

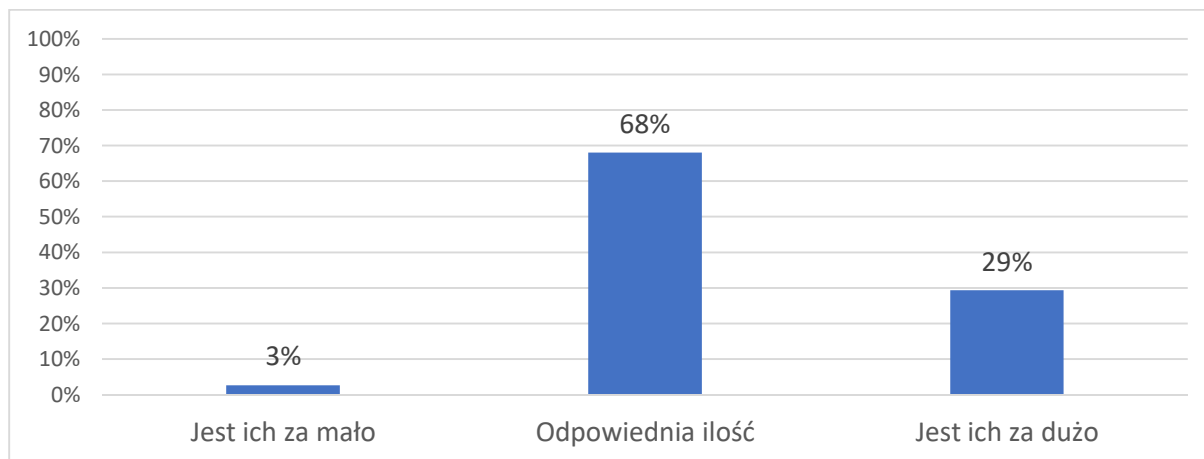

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu- 36%. Pozostali przyznali, że **spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 23%** lub **5-6 porcji- 8%**, czy też **7 porcji i więcej- 5%**. w tym pytaniu 28% badanych zadeklarowało abstynencję. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców nie spożywa

Zdecydowana większość- 68% mieszkańców Gminy Dziemiany uważa, że w **okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol. Jednocześnie, **29%** badanych twierdzi, że **lokali jest za dużo, a 3%, że jest ich za mało.**

Wykres 11. Stopień dostępności lokali w Gminie Dziemiany, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.

Co ważne, **40%** badanych wie gdzie może **zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu**. Badani mieszkańcy, jako instytucje pomocowe w tym zakresie najczęściej wskazywali grupy samopomocowe Anonimowych Alkoholików, Policję, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zachowania związane z pićm alkoholu są w dużej mierze uwarunkowane postawami. Natomiast postawy zależą m. in. od wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, a także emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Dziemiany, ponieważ łącznie **tylko 21,3% badanych** zaznaczyło, iż **zgadza się z powyższym stwierdzeniem**. Jednocześnie **78,7%** respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 78,6% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Dodatkowo, **69%** respondentów ocenia **osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Jednocześnie **49,4%** badanych uważa, że **osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach**.

Zdecydowana większość respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie** nawet niewielkich ilości alkoholu (**99%**), a także, że **prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione (97,3%)**¹⁶. Jednocześnie, **95%** badanych zgadza się co do tego, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych**. Powyższe wyniki świadczą pośrednio o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców Gminy Dziemiany na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu.

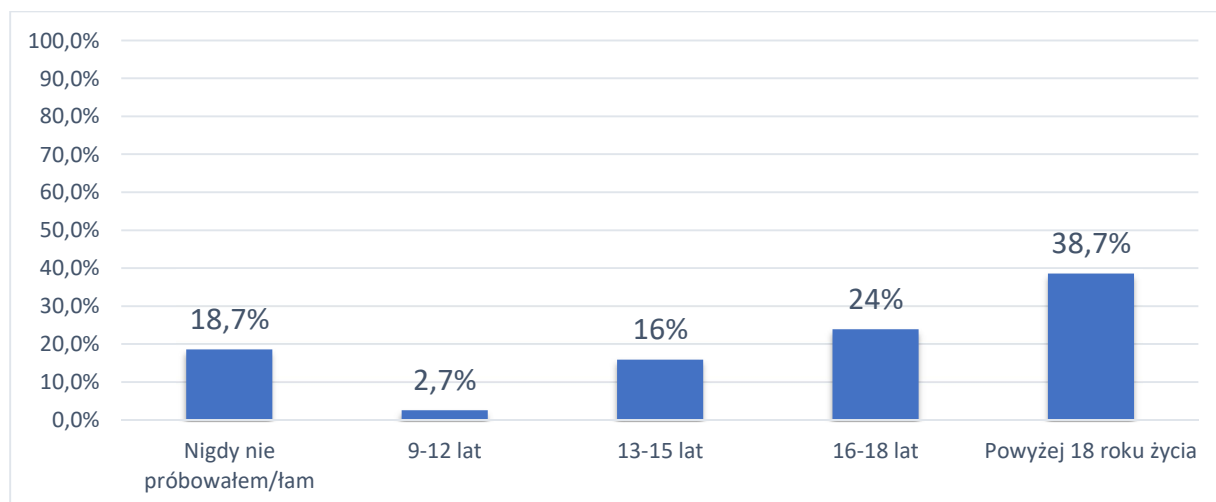
¹⁶ Suma odpowiedzi „raczej nie zgadzam się” oraz „zdecydowanie nie zgadzam się”.

Tabela 11. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	2,7%	18,7%	24%	54,7%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	49,3%	29,3%	13,3%	8%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	33%	36%	23%	8%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	22,7%	26,7%	38,7%	12%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	5%	16%	79%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	2,7%	0%	2,7%	94,7%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	1%	0%	0%	99%

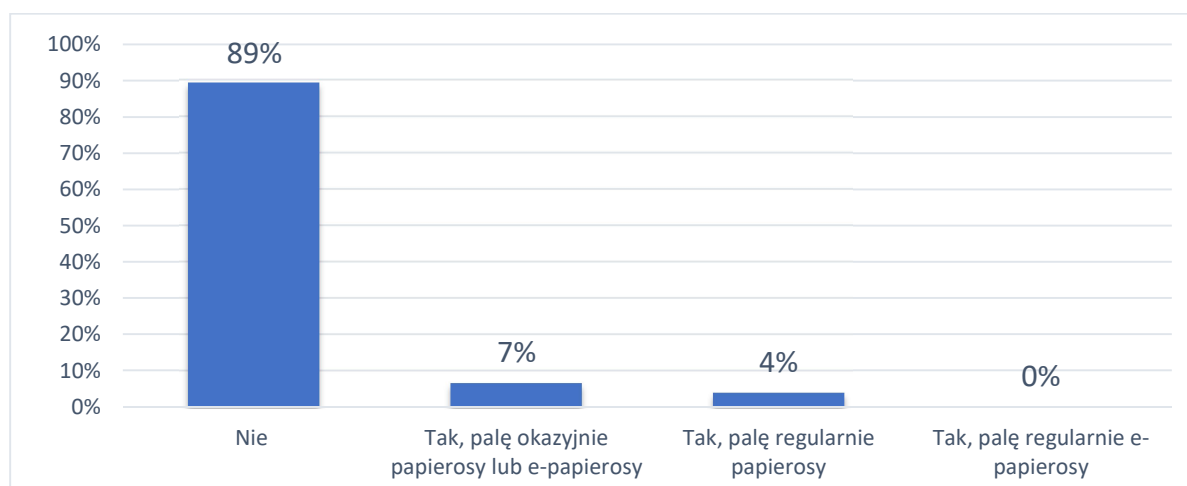
Pierwszą z poruszanych kwestii w obszarze nikotyna, był wiek inicjacji nikotynowej. Jak wynika z badań, **38,7%** respondentów zapaliło pierwszego papierosa w wieku **powyżej 18 lat**. Kolejne **24%** deklaruje, że **inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy mieli między 16 a 18 lat**. Poza tym, **18,7%** badanych **nigdy nie paliło papierosów**, a **16%** pierwszego papierosa zapaliło w wieku **między 13 a 15 rokiem życia**, natomiast **2,7%** w wieku **między 9 a 12 lat**.

Wykres 12. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Większość badanych, bo aż **89%** odpowiedziało, że aktualnie **nie pali papierosów**. Natomiast **4%** wskazało, że **pali regularnie papierosy**. do **okazyjnego palenia** papierosów lub e-papierosów przyznało się **7%** badanych.

Wykres 13. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

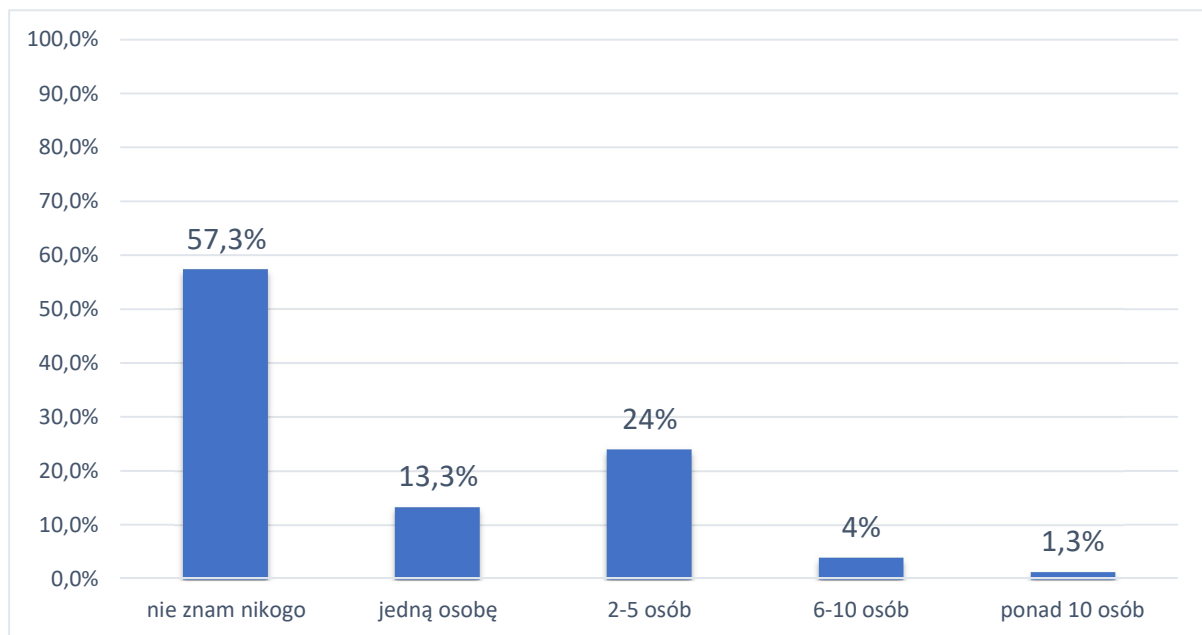

Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytano mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi.

62,7% respondentów wskazuje, że **e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak tradycyjne papierosy**. z kolei **30,7%** badanych uważa, że **e-papierosy są bardziej**, a **6,7%**, że są **mniej szkodliwe niż klasyczne papierosy**. Nikt z badanych nie twierdzi, że e-papierosy w ogóle nie mają negatywnego wpływu na zdrowie.

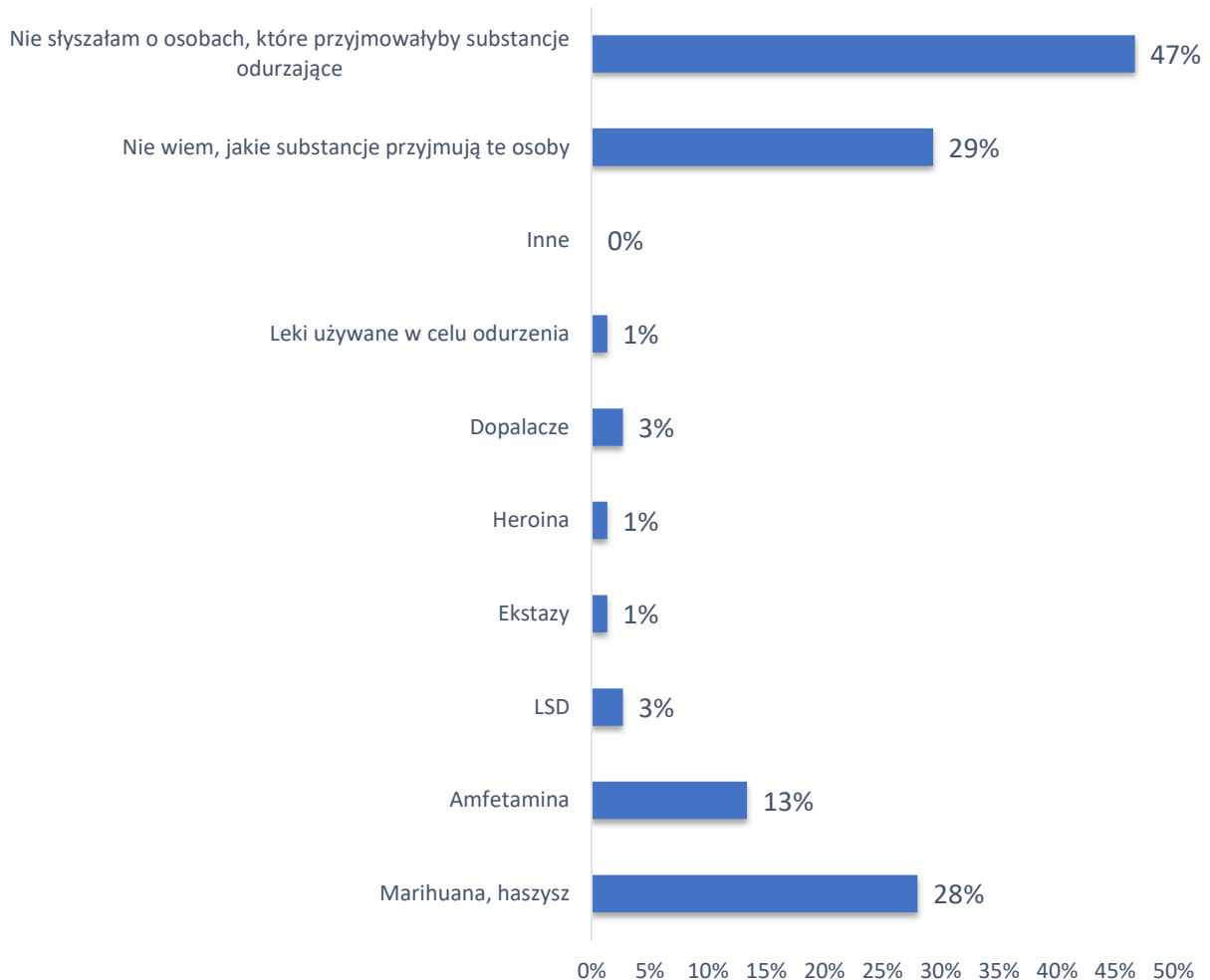
Kolejnym badanym obszarem było uzależnienie od substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki i dopalacze- **57,3% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające**. Jednocześnie, łącznie **42,7% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze**.

Wykres 14. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się **marihuana/haszysz– 28%** respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje. Poza tym, **13%** mieszkańców wskazuje, że zna osoby, które przyjmują **amfetaminę**, **3%** zna osoby, które zażywają **dopalacze i tyle samo- 3%** zna osoby, które zażywają **LSD**. Z kolei, po **1%** badanych twierdzi, że wie o osobach, które w celu odurzenia zażywają kolejno **leki, heroinę oraz ekstazy**. w tym pytaniu **47%** wskazuje, że **nigdy nie słyszało o osobach**, które przyjmowałyby owe substancje, a **29%** przyznaje, że **nie wie jakie substancje zażywają owe osoby**.

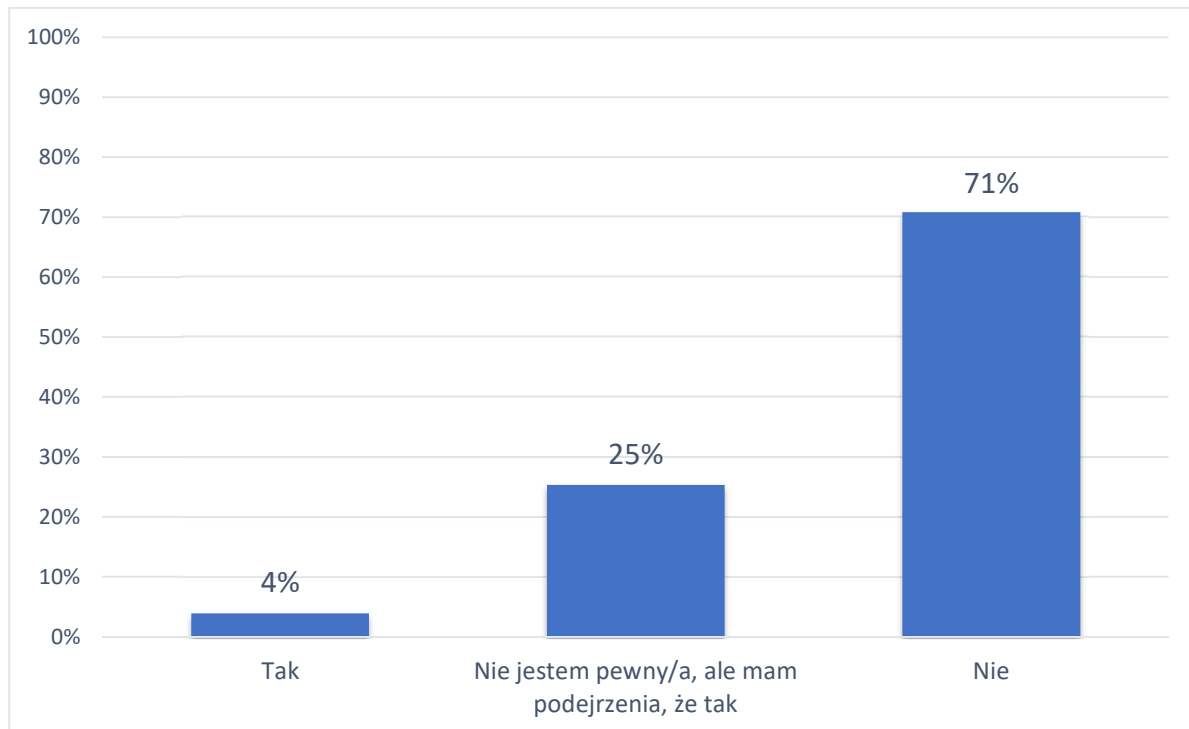
Wykres 15. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Zdecydowana większość- **89%** respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze. Tym samym, **11%** badanych deklaruje, że wie gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Respondenci wskazują, że takie substancje można nabyć np. na stacji paliw. Jednakże większość badanych, którzy przyznają, że wiedzą gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze nie wskazuje na źródło ich pozyskiwania.

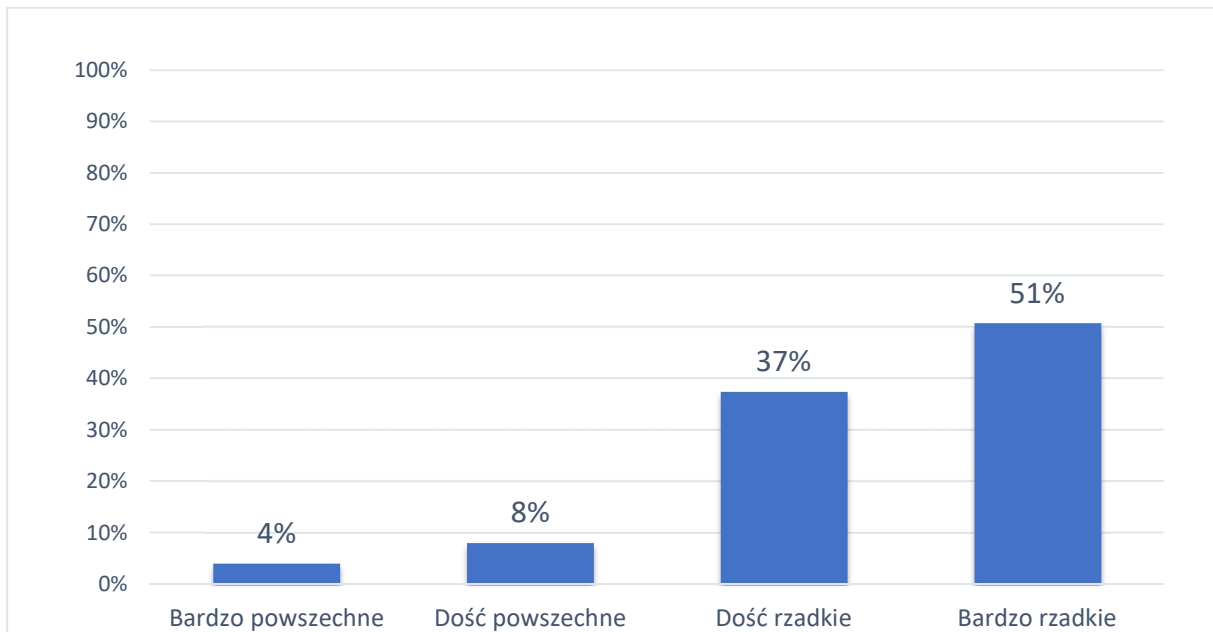
Większość mieszkańców Gminy Dziemiany- **71% nie zna osobiście, lub „ze słyszenia” osób uzależnionych od leków.** Kolejne **25%** respondentów przyznaje, iż **podejrzewa, że pewne osoby, które znają są uzależnione od leków, ale nie mają co do tego pewności.** Natomiast **4%** wskazuje, że **ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków.**

Wykres 16. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?

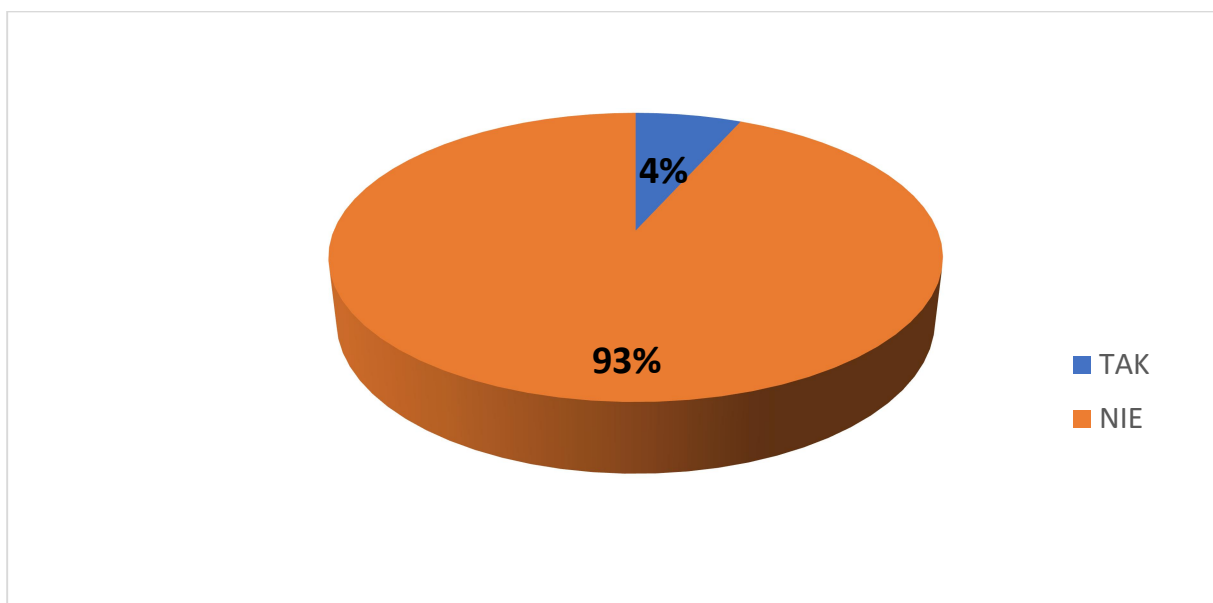
W subiektywnej ocenie większości przebadanych mieszkańców **zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 88%.** Tym samym, **12%** badanych ocenia uzależnienie od hazardu, jako **dość powszechny problem w ich środowisku lokalnym.**

Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

Istotny jest również fakt, że aż **93% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.**

Wykres 18. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od hazardu w Pana/Pani środowisku?

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety była cyberprzemoc. Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. do działań określanych mianem cyberprzemocy

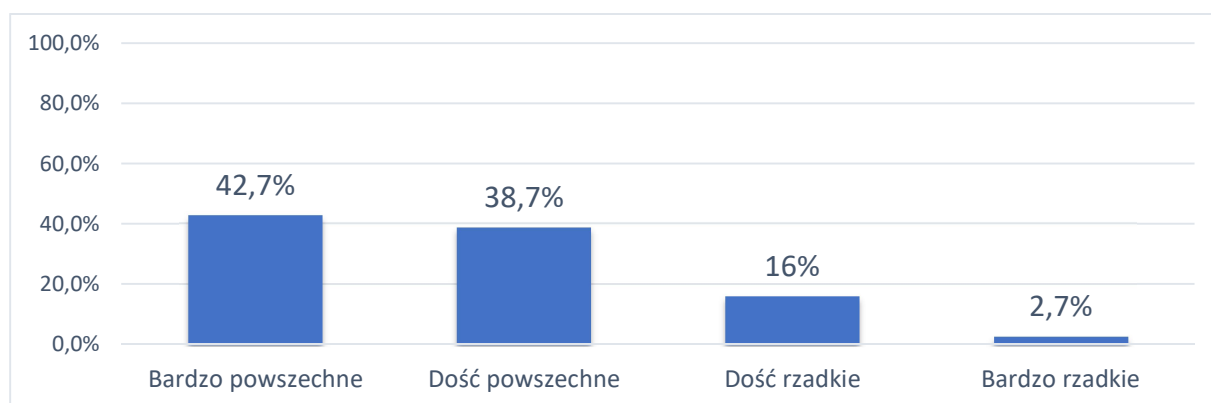
wykorzystywane

są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS¹⁷.

Badania wykazały, że cyberprzemoc jest dość rozpowszechnionym problemem wśród lokalnej społeczności. Mianowicie, **40% badanych ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a **24% nie jest pewne, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało**. Natomiast **36% badanych przyznaje, że nie zna** w swoim otoczeniu osób, które padły ofiarą cyberprzemocy.

Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Łącznie aż **81,3% mieszkańców Gminy Dziemiany uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne** w ich środowisku lokalnym, a pozostałe **18,7% ocenia je, jako dość i bardzo rzadkie zjawisko**.

Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?

Zjawisko przemocy w rodzinie w subiektywnej opinii dorosłych mieszkańców

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że zdecydowana większość mieszkańców Gminy Dziemiany nie przejawia postaw wychowawczych, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. w razie nieposłuszeństwa stosują surowe

¹⁷ Wojtasik, Ł. Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.

kary. od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” spotkało się z negacją większości respondentów – łącznie 82% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Jednocześnie, łącznie 73,3% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.

Tym samym, kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 96% respondentów. Dodatkowo, łącznie 92% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości.

Ponadto, 78,6% badanych uważa, że nawet łagodne kary fizyczne są oznaką przemocy w rodzinie, a 76% wskazuje, że bicie dziecka to oznaka bezradności rodziców.

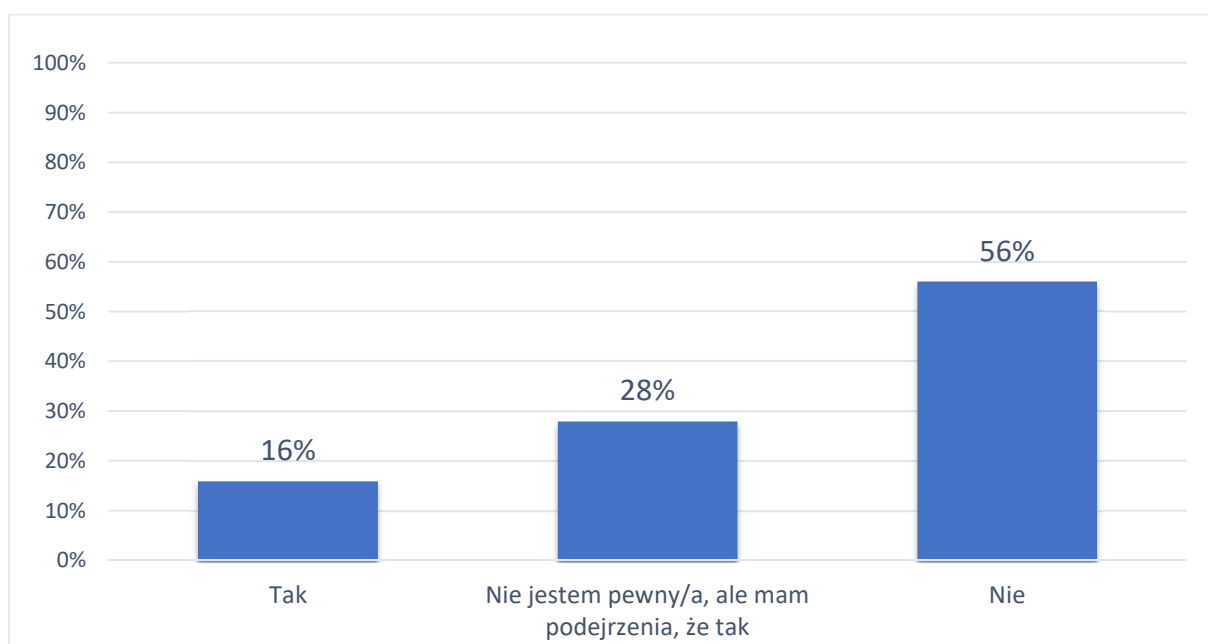
Tabela 12. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	3%	15%	37%	45%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	0%	4%	28%	68%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	42,7%	30,7%	22,7%	4%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	0%	8%	19%	73%

Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.	5,3%	16%	33,3%	45,3%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	60%	16%	16%	8%

Łącznie 44% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie lub podejrzewa, że tak się dzieje.

Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

Wśród badanych mieszkańców 43% wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Respondenci najczęściej wskazywali Policję, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, telefon zaufania oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Tym samym, 57% respondentów nie wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji doświadczania przemocy.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 92% badanych raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – **łącznie 4% mieszkańców Gminy Dziemiany jest skłonny myśleć w ten sposób o przemocy w rodzinie.** **99%** respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że **ofiara przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: *zgadzam się i zdecydowanie się zgadzam:*

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – **4%**;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – **0%**;
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy”- **12%**;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – **1%**;
- „Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie”- **5,4%**.

Tabela 13. Przekonania dotyczące przemocy.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	40%	52%	5%	3%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	1%	3%	36%	60%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	75%	24%	1%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	4%	16%	80%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	0%	11%	89%

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.

0%	1%	16%	83%
----	----	-----	-----

Gdyby ofiara naprawę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.

1%	11%	33%	55%
----	-----	-----	-----

Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.

2,7%	2,7%	18,7%	76%
------	------	-------	-----

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Dziemiany

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na wsi są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

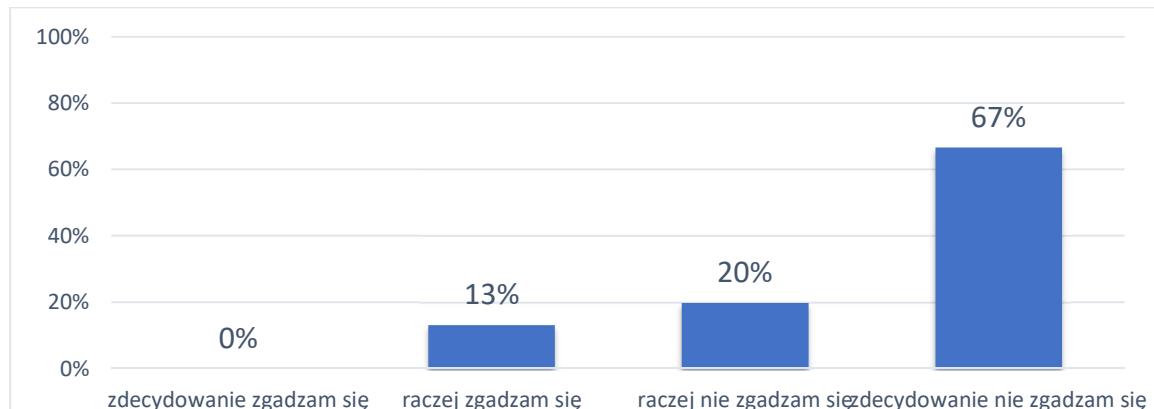
Badanie zostało przeprowadzone wśród 15 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy. Grupa badana stanowiła 15 kobiet- 13 z nich to pracownice punktów, a 2 to właścicielki.

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Większość badanych- 87% wskazało, że zdecydowanie lub raczej nie zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce.

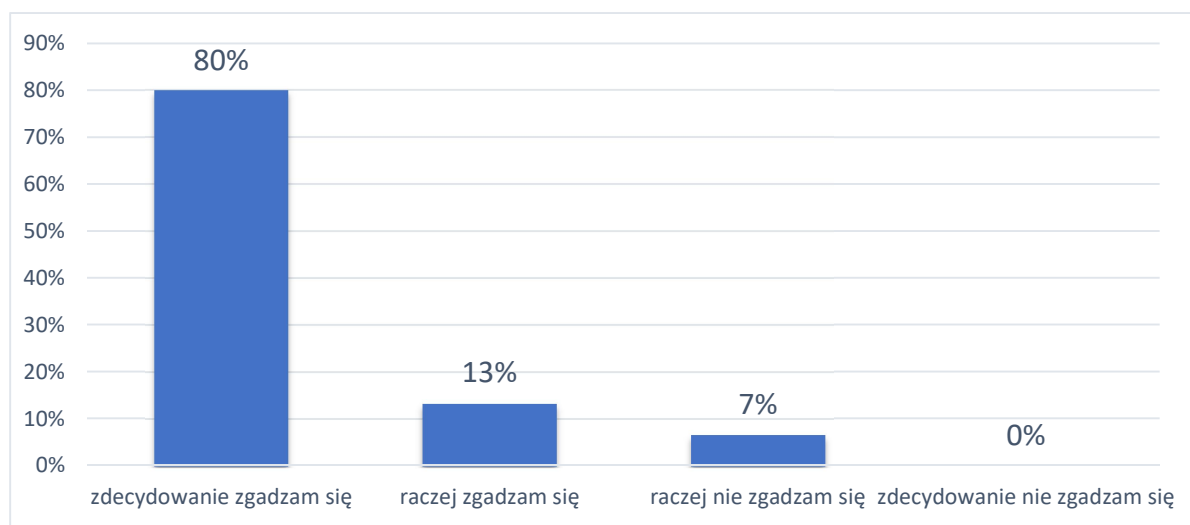
Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości nieco ponad połowy badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 21. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

W sumie 93%¹⁸ sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 7% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli uważa, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.

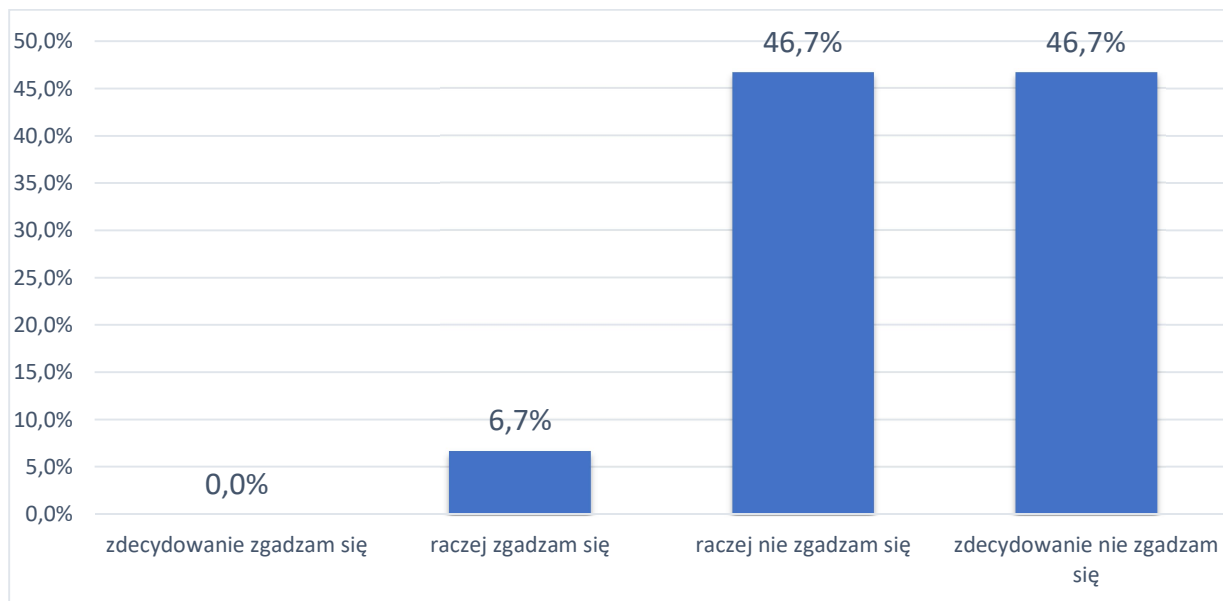
Wykres 22. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

Niewielu sprzedawców, bo tylko 6,7% raczej zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

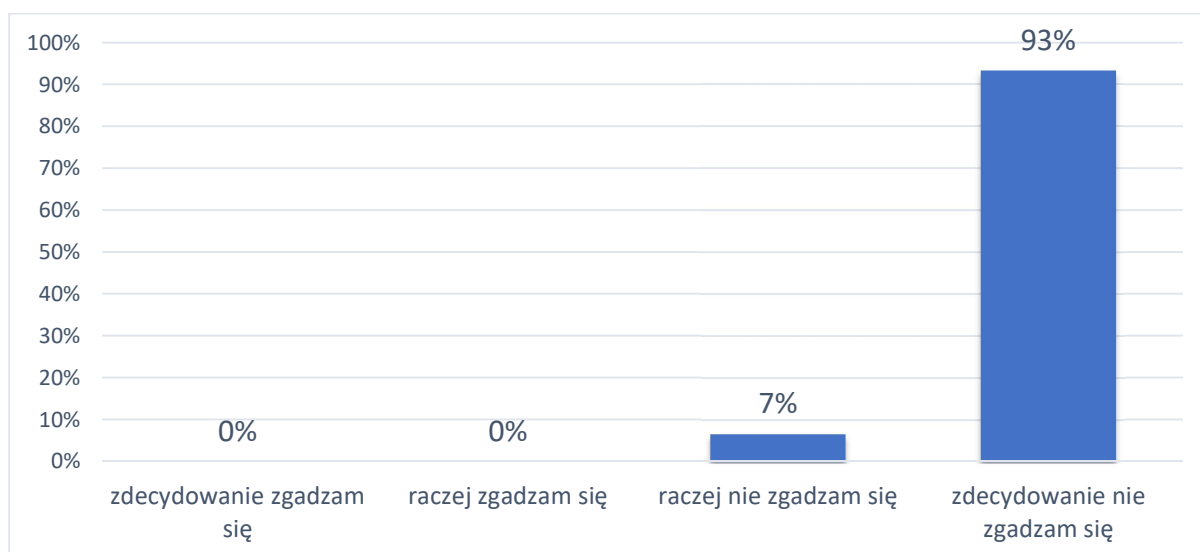
Wykres 23. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

¹⁸ Suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się oraz raczej się zgadzam.

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Łącznie 100%¹⁹ nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

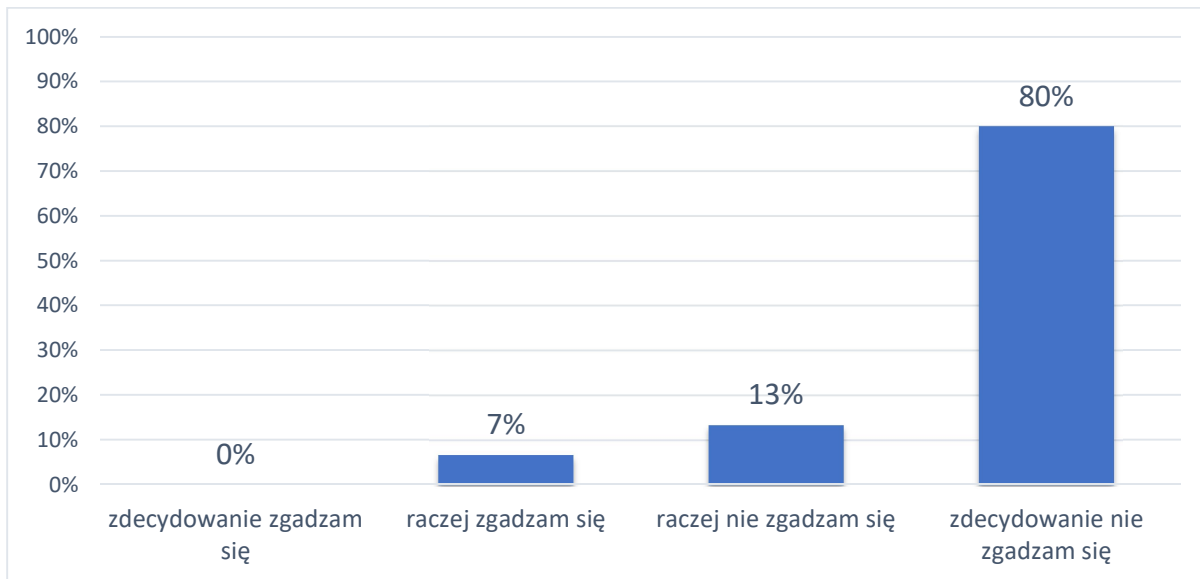
Wykres 24. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

Prawie wszyscy (93%) sprzedawcy uważają, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

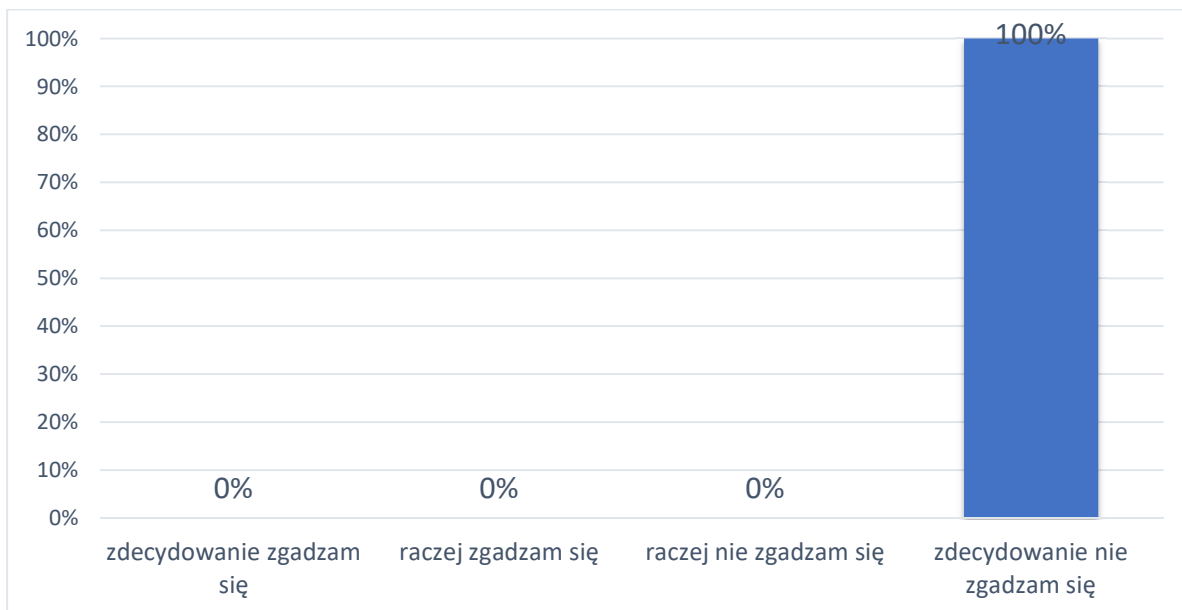
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

¹⁹ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

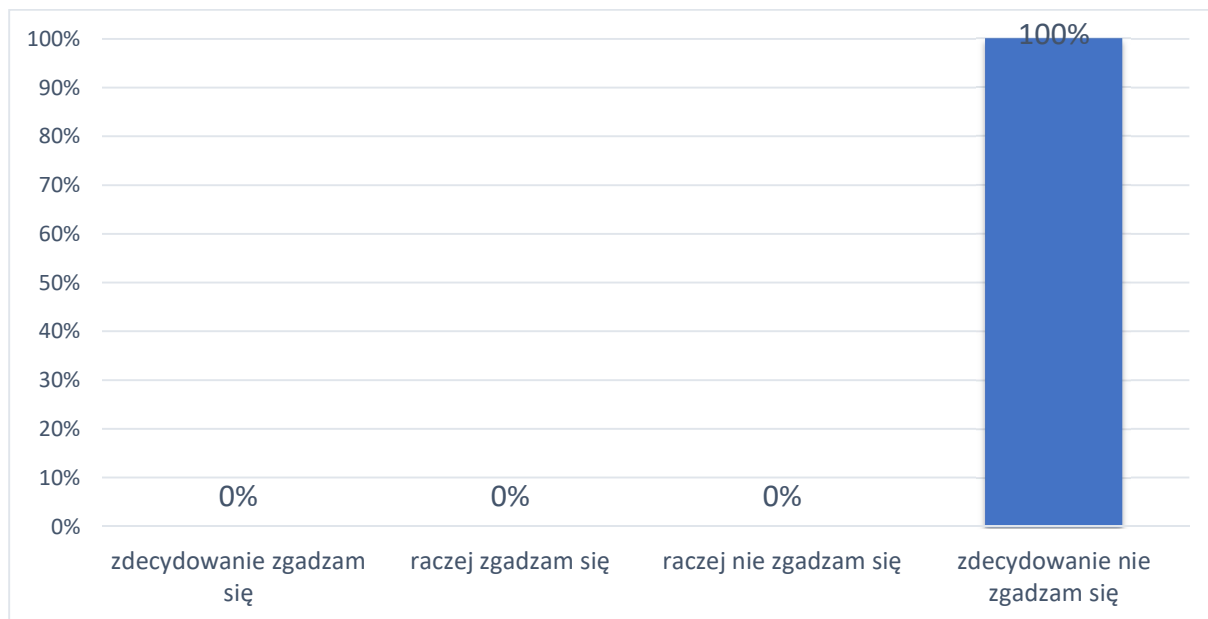
100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

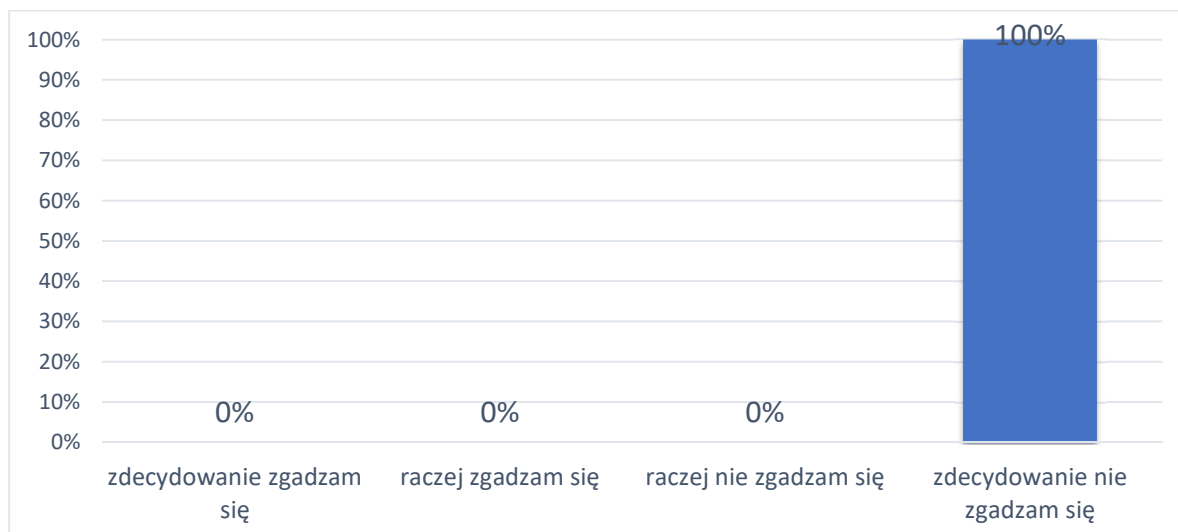
100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

Wszyscy badani sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Dziemiany uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

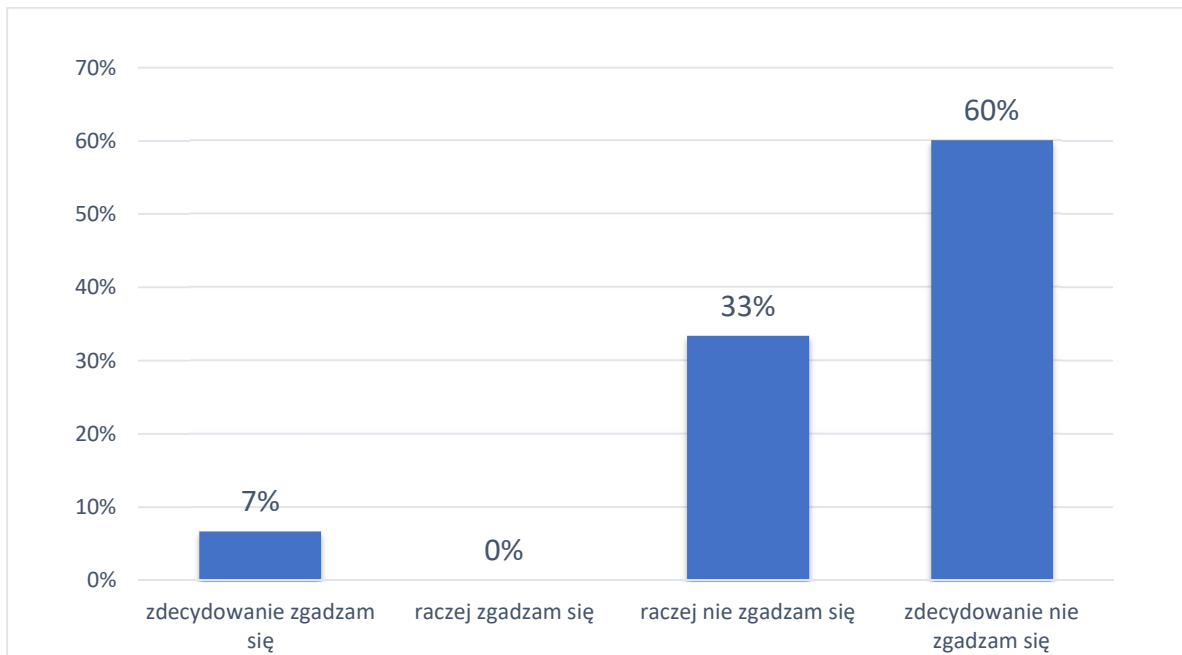
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

93%²⁰ badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się za duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 11% badanych sprzedawców.

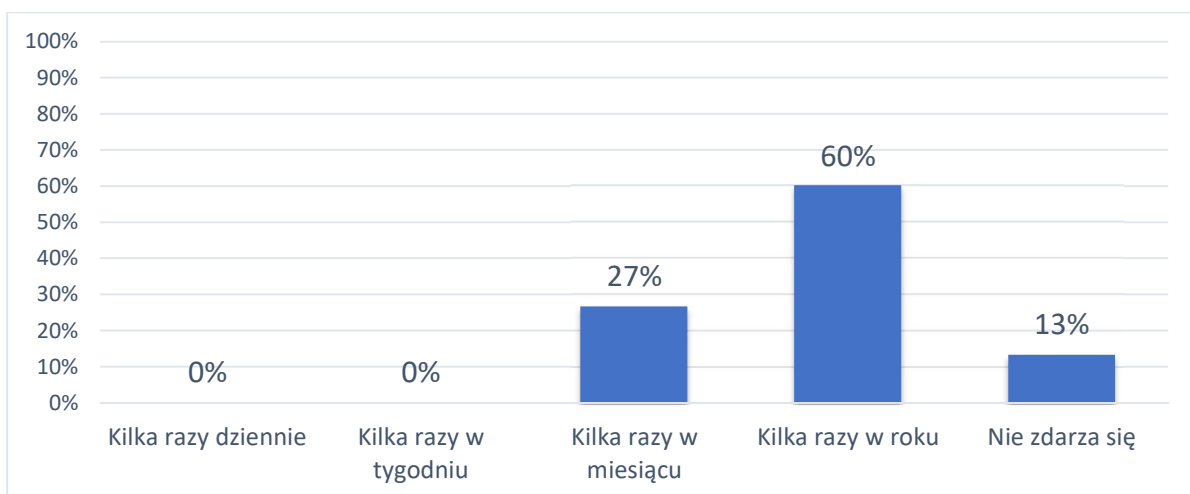
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

²⁰ Suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się oraz raczej się nie zgadzam.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Dziemiany deklarują najczęściej, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (60%) lub też zdarzają kilka razy w miesiącu (27%). Pozostałe 13% wskazało, że takie przypadki nie zdarzają się nigdy. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie są podejmowane na terenie gminy dość często, jednak nie jest to problem nagminny.

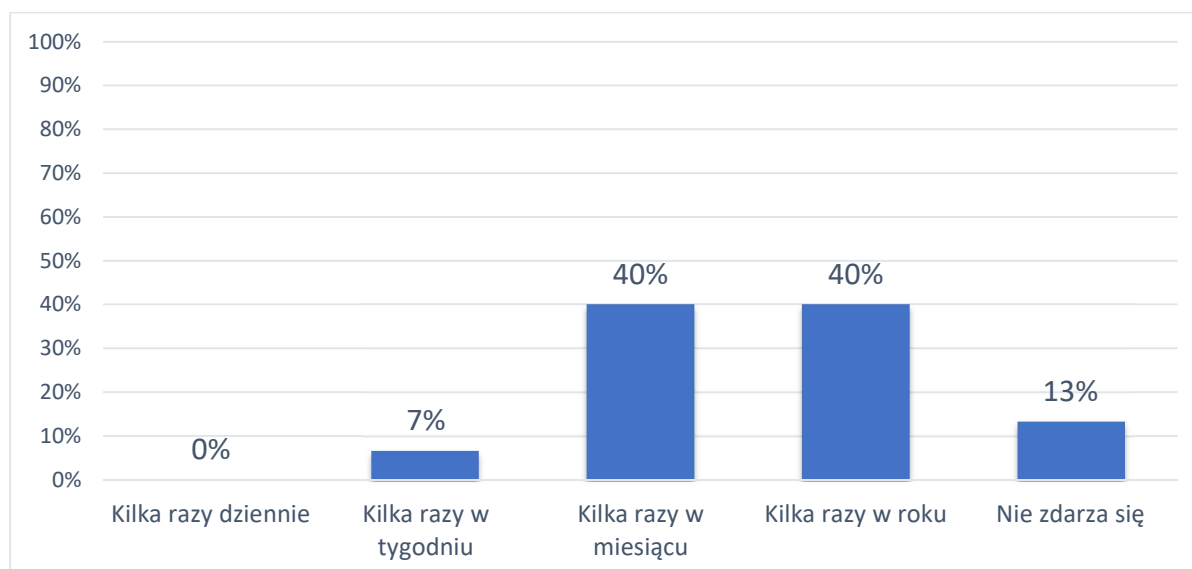
Wykres 30. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach wydaje się być dość częstym zjawiskiem- 40% badanych stwierdziło, że takie przypadki zdarzają się kilka razy w miesiącu i tyle samo- 40%, że kilka razy w roku. Kolejne 7% sprzedawców

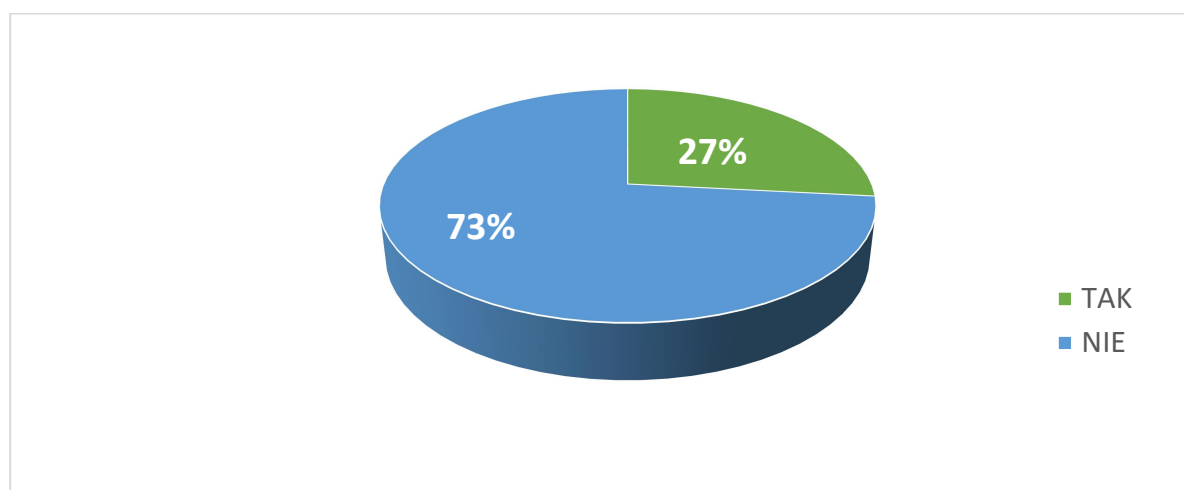
wskazało, że kilka razy w tygodniu. Pozostali respondenci-13% odpowiedziało, że takie przypadki nie zdarzają się nigdy.

Wykres 31. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

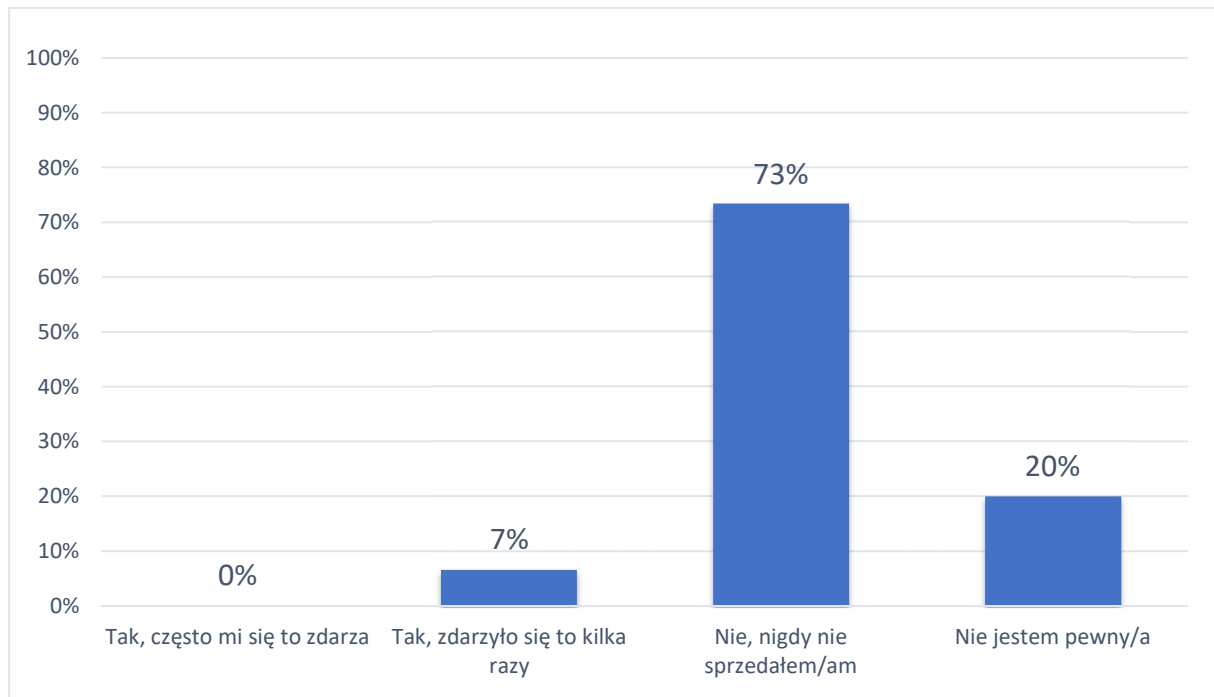
Większość badanych sprzedawców 73% odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Podczas jednego z takich zajść istniała potrzeba wezwania Policji w celu interwencji.

Wykres 32. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

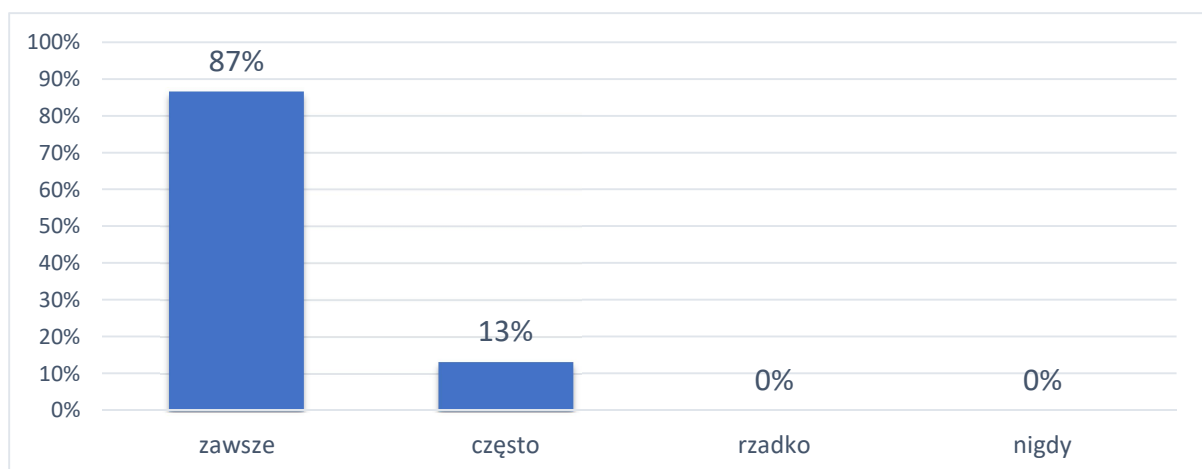
Większość badanych sprzedawców- 73% zadeklarowało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie nieletniej. Natomiast 20% respondentów przyznaje, że nie jest co do tego pewne, a 7% wskazuje, że zdarzyło im się to kilka razy.

Wykres 33. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

W przypadku wątpliwości, co do wieku, **87%** badanych twierdzi, że **zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a pozostałe **13%** robi to często. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie większości sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Wykres 34. w przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?

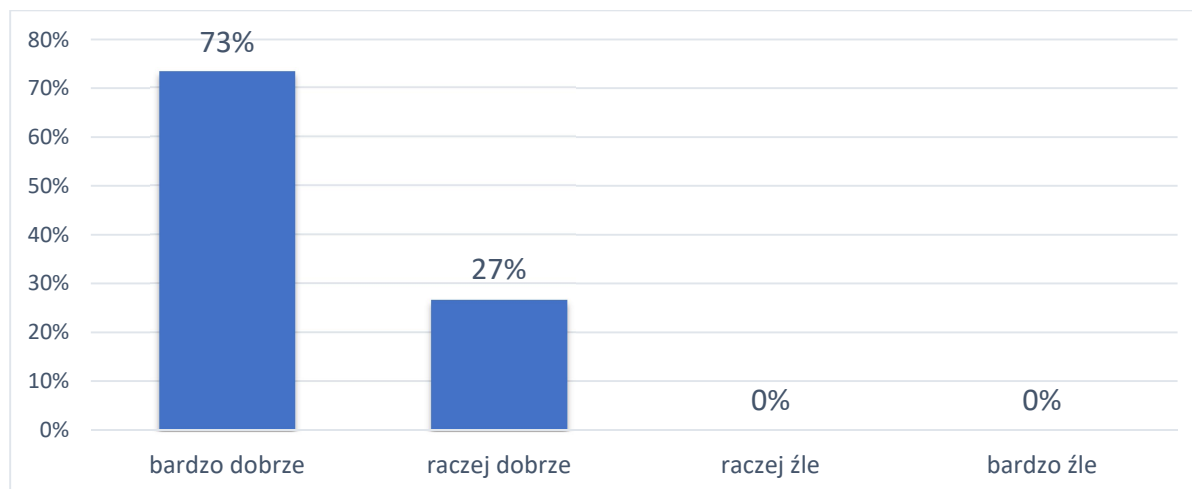

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Dziemiany. **Łącznie 100% badanych**

oceniło

jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.

Wykres 35. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Problemy dzieci i młodzieży na terenie Gminy Dziemiany

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,

a także przemocy rówieśniczej oraz form spędzania czasu wolnego.

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 oraz klas 7-8 ze szkół podstawowych w Gminie Dziemiany. Łącznie w badaniu wzięło udział 158 uczniów.

Tabela 14. Liczebność badanej grupy- uczniowie.

Klasy 4-6 szkół podstawowych (SP 4-6)	92
--	----

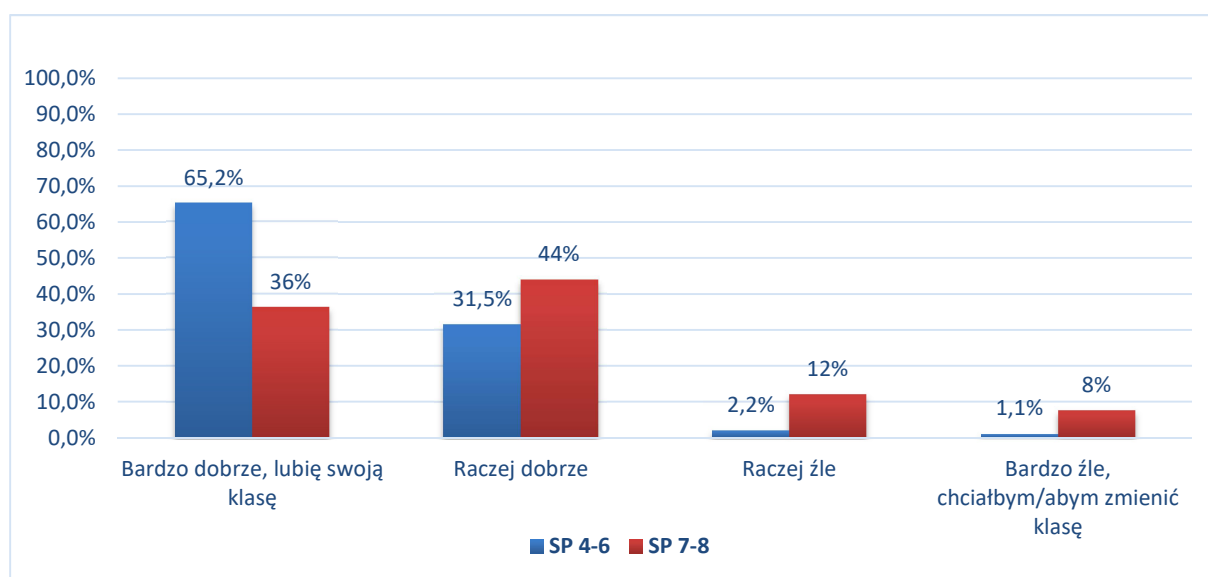
ŁĄCZNIE

158

Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są bardzo zadowalające: **uczniowie dobrze czują się w swoich klasach** (SP 4-6- 96,7%, SP 7-8- 80%²¹). Nie należy jednak bagatelizować faktu, że **3,3%** uczniów klas 4-6 oraz **20%** uczniów klas 7-8 przeciwne określa swoje odczucia.

Wykres 36. Jak czujesz się w swojej klasie?

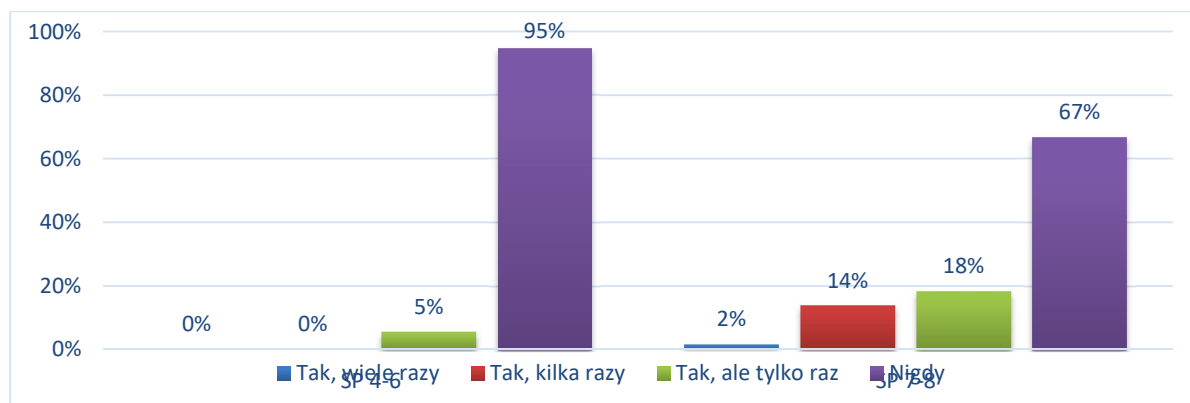
Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie najmłodszych klas w sporej części nigdy nie byli na wagarach** (SP 4-6 –95%) lub **byli na nich tylko raz** (SP 4-6 – 5%). w **przypadku uczniów klas starszych odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek**

²¹ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

byli na wagarach jest zdecydowanie wyższy- 67%. 18% z nich wagarowało tylko raz, 14% kilka razy, a 2% wiele razy.

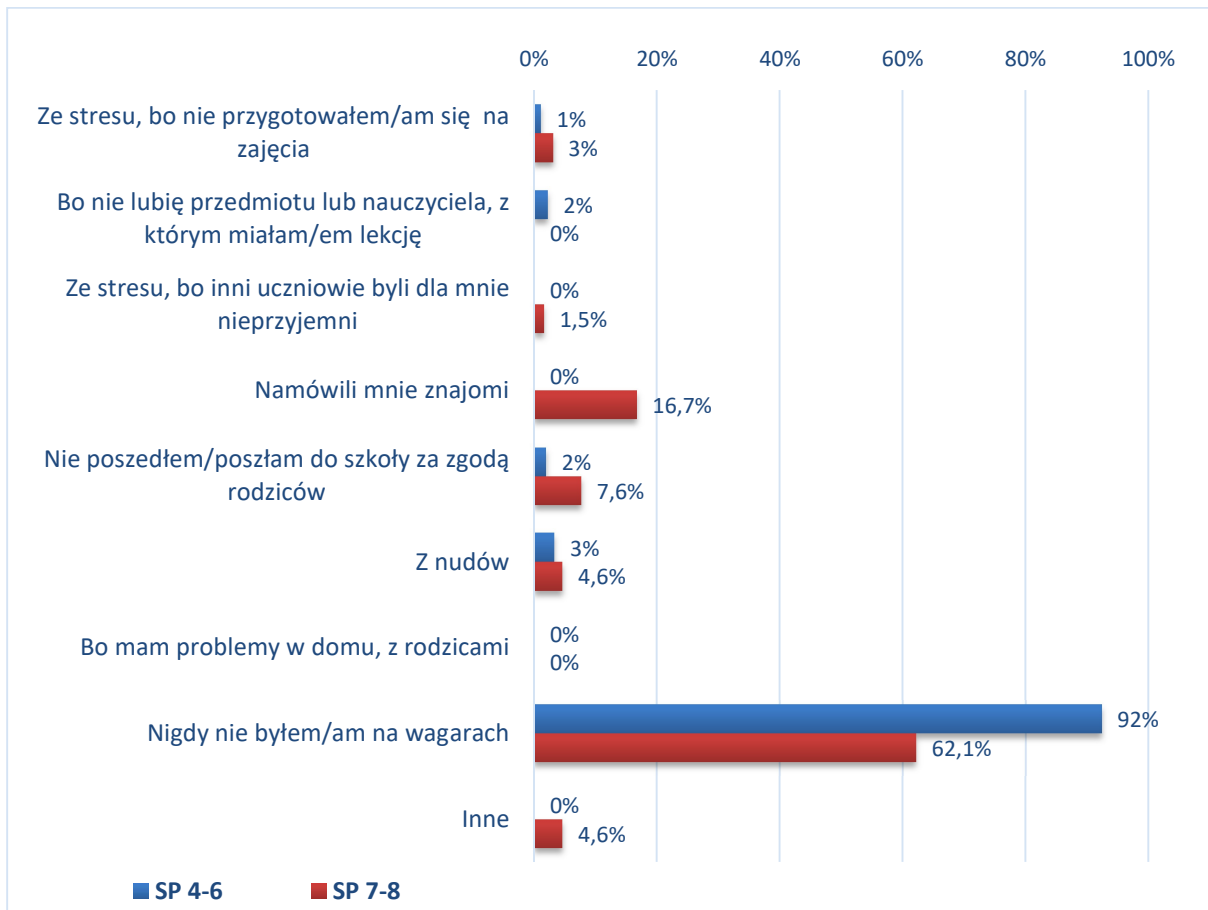
Poza tym, jak często uczniowie wagarują, istotnie wydają się być także powody, dla których decydują się to robić²². Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Dziemiany najczęściej wagarują za namową znajomych (SP 7-8- 16,7%), za zgodą rodziców (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 7,6%) lub opuszczają lekcje z nudów (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 4,6%).

Wykres 37. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?

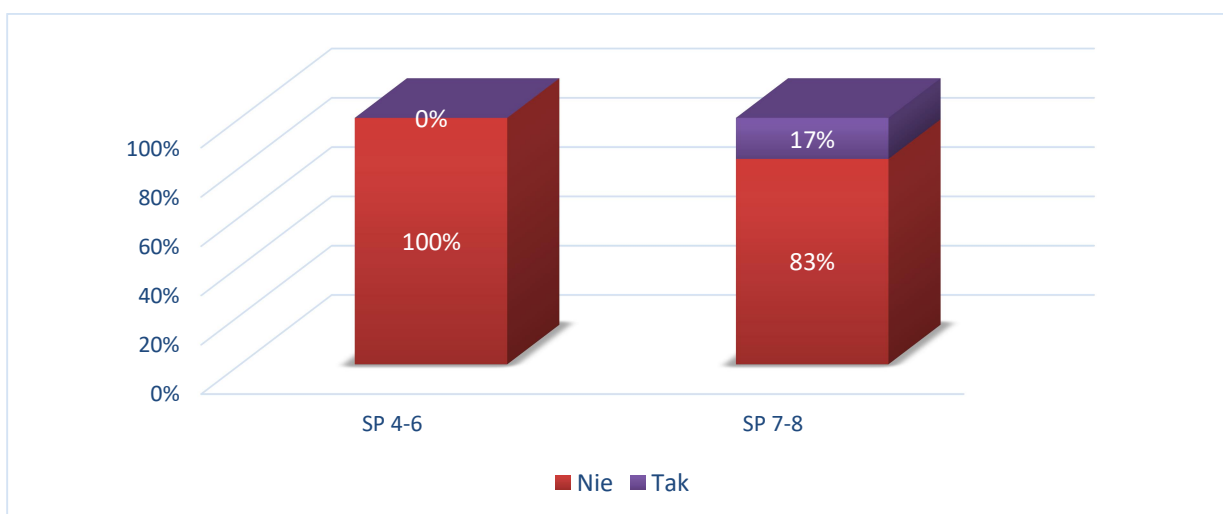
Wykres 38. Powody wagarowania.

²² Uczniowie mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

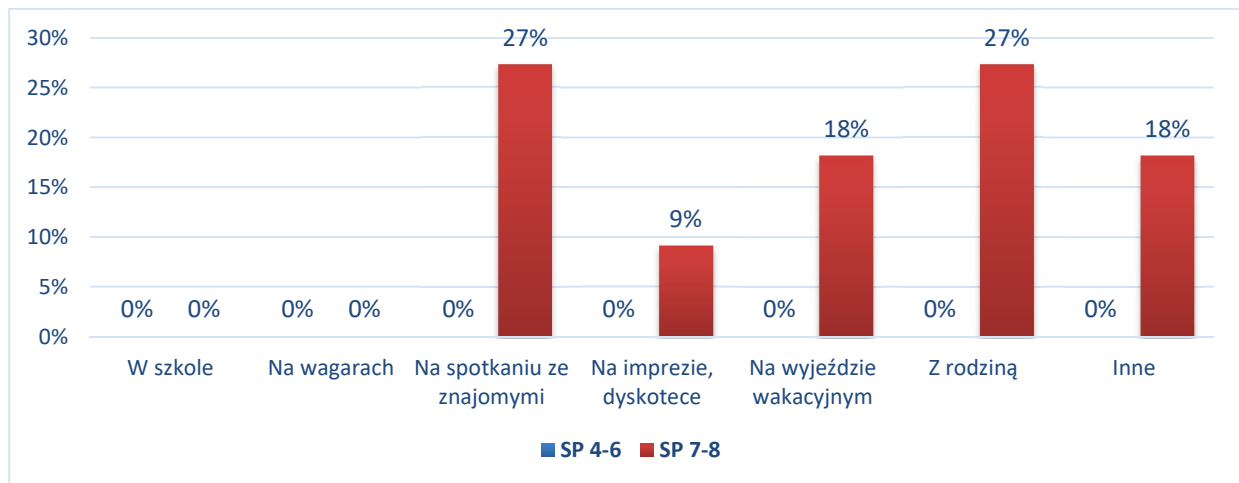
Inicjację alkoholową ma za sobą **17% badanych uczniów uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej**. Jeżeli chodzi o uczniów klas 4-6, to w tym pytaniu żaden z nich nie wskazał, że spożywał już alkohol.

Wykres 39. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?

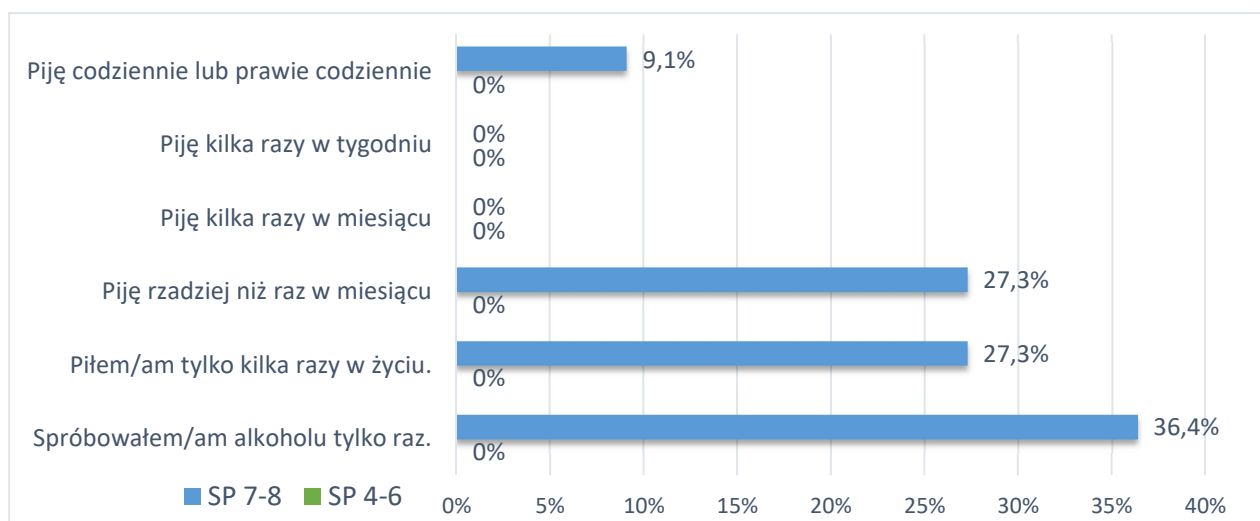
Najczęściej deklarowanymi okolicznościami inicjacji alkoholowej uczniów, którzy spożywali już alkohol są: **towarzystwo rodziny** (SP 7-8 – 27%), **spotkanie ze znajomymi** (SP 7-8 – 27%) oraz **wyjazd wakacyjny** (SP 7-8 – 18%)²³.

Wykres 40. Okoliczności inicjacji alkoholowej.

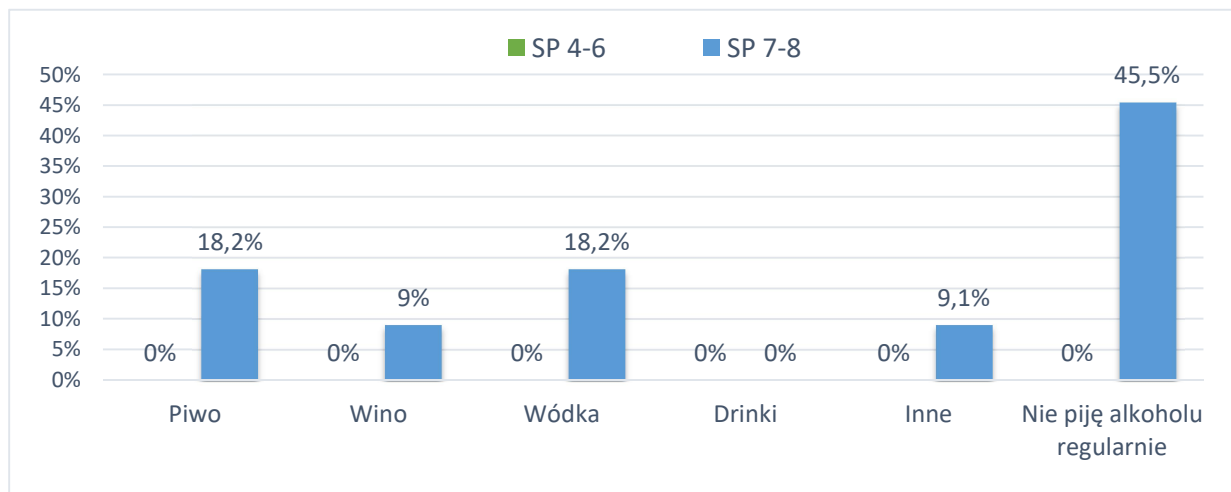
Oprócz okoliczności inicjacji ważne jest także to, **jak często** młodzi ludzie sięgają po alkohol. Wśród uczniów, którzy mają za sobą inicjację alkoholową, najczęściej pojawiała się odpowiedź, która odnosiła się do **jednorazowego (SP 7-8 – 36,4%) spożycia alkoholu**. Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 27,3% uczniów klas 7-8, którzy mają za sobą inicjację alkoholową wskazało, że piło alkohol kilka razy w życiu, 27,3% uczniów klas 7-8 przyznało, że spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a 9,1% z nich, że pije go codziennie lub prawie codziennie.

Wykres 41. Jak często pijesz alkohol?

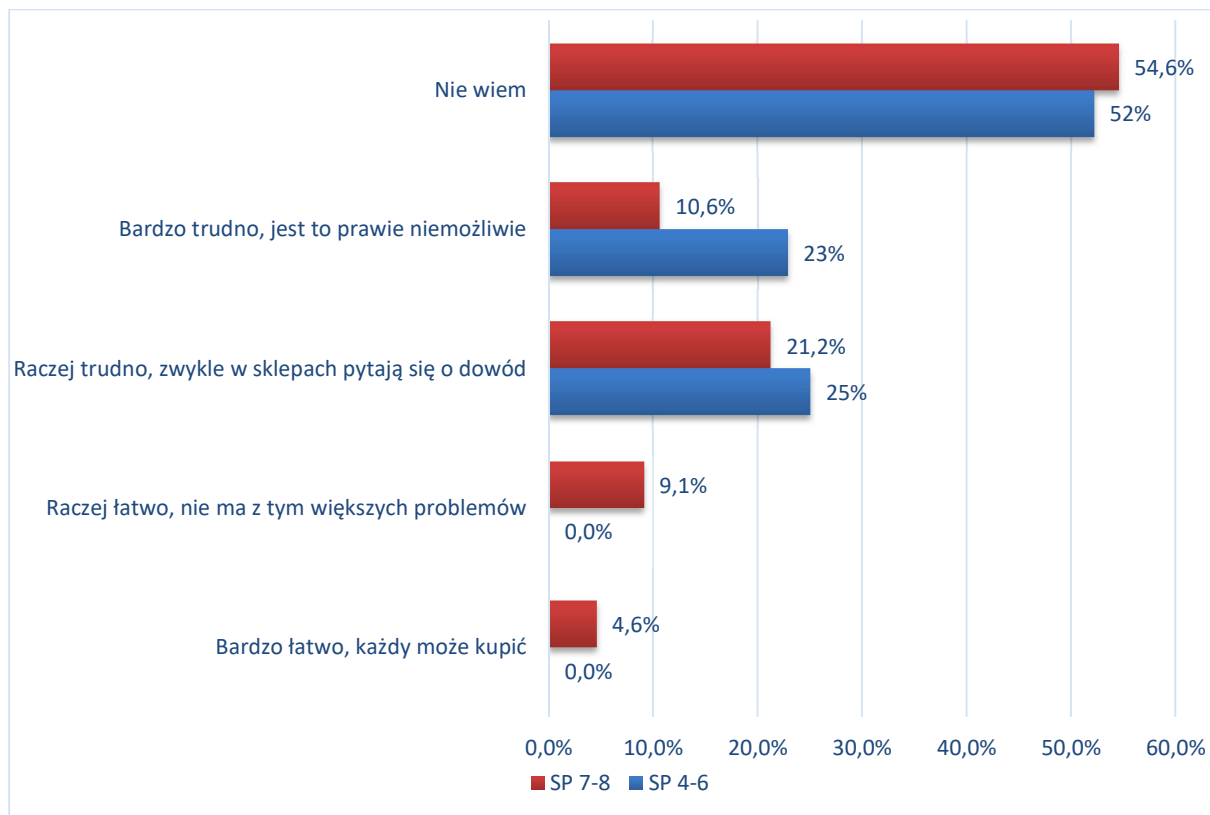
Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu- jak wynika z deklaracji starszych uczniów, Ci, którzy sięgają po alkohol najczęściej piją **piwo** (SP 7-8 – 18,2%) oraz **wódkę** (SP 7-8- 18,2%). Jednak w większości uczniowie odpowiedzieli, że **nie piją regularnie** alkoholu (SP 7-8 – 45,5%).

Wykres 42. Rodzaj spożywanego alkoholu.

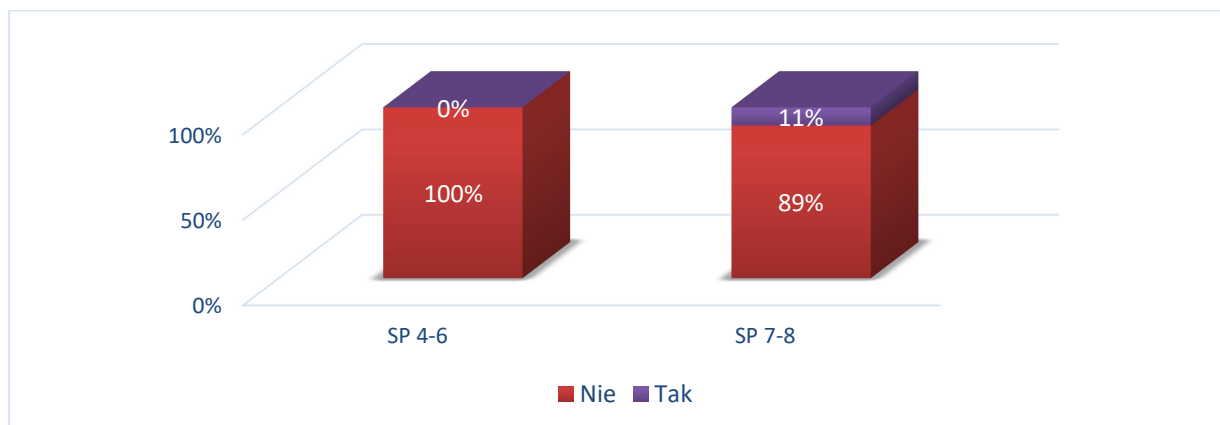
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. Uzyskane wyniki wskazują, że **52% uczniów klas 4-6 oraz 54,6% uczniów klas 7-8 nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 lat.** Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Jednakże łącznie **13,7%** uczniów **klas 7-8** twierdzi, że jest to **raczej lub bardzo łatwe**, a łącznie **48%** uczniów klas 4-6 oraz **31,8%** uczniów **klas 7-8** uważa, że jest to **trudne lub bardzo trudne**. Oznaczać to może, że ci uczniowie lub ich rówieśnicy mogą być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.

Wykres 43. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

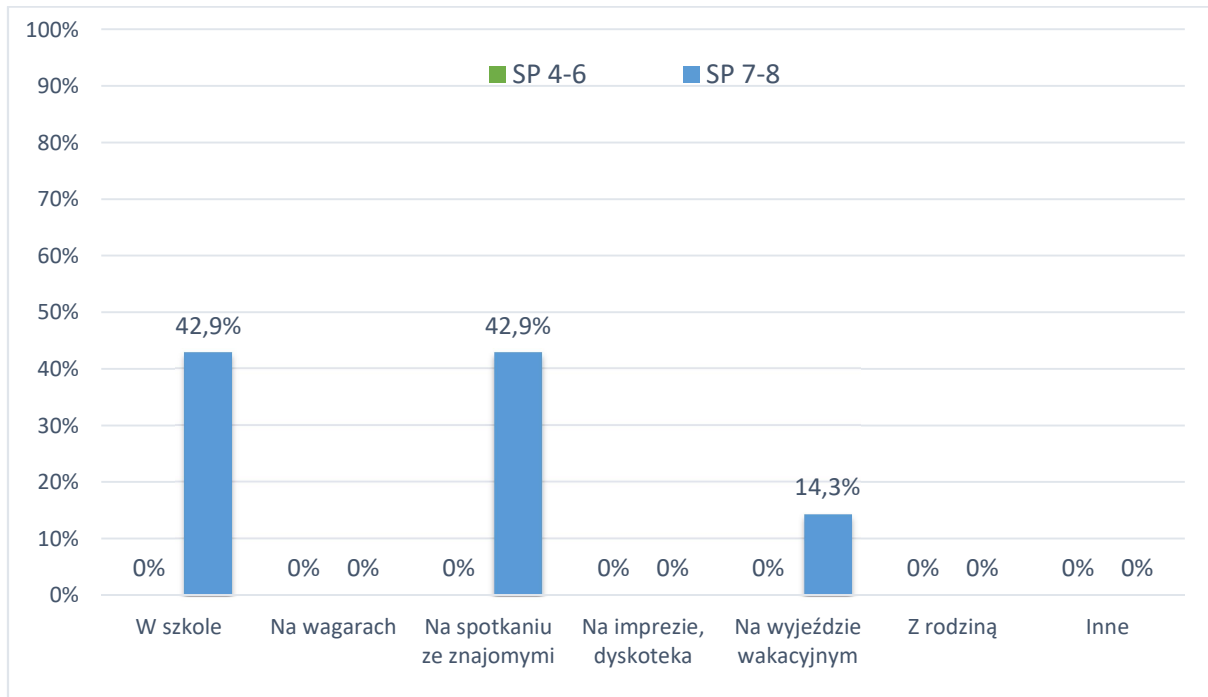
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów z Gminy Dziemiany czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 11% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej. Żaden z badanych uczniów klas 4-6 nie wskazał, że palił już papierosy.**

Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?

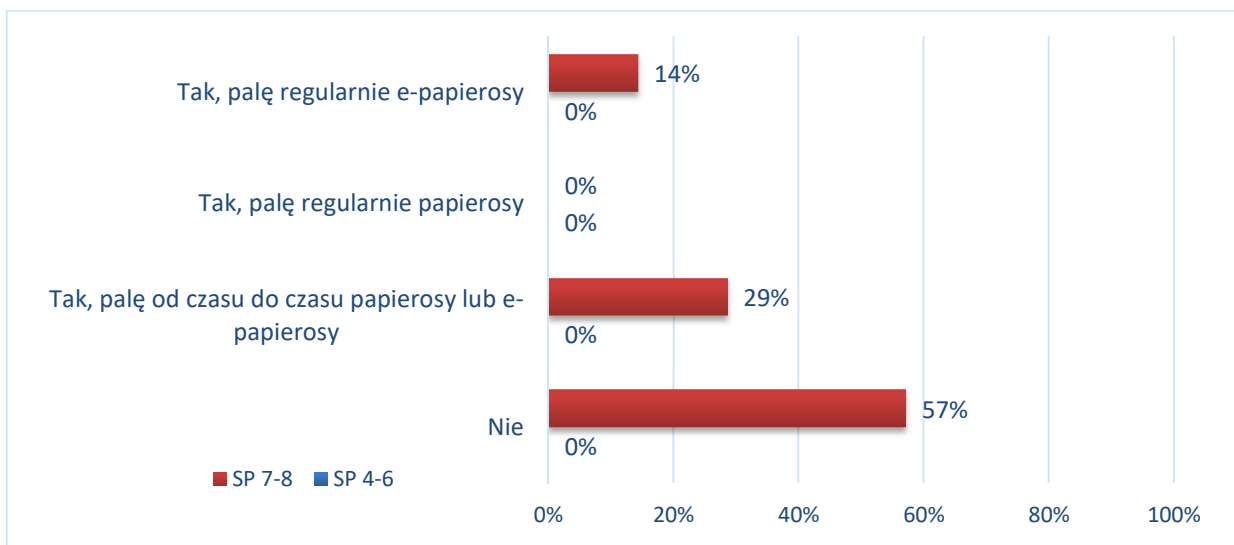
Najczęściej wskazywaną przez starszych uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową **okolicznością zapalenia pierwszego było spotkanie ze znajomymi (SP 7-8 – 42,9%) oraz szkoła (SP 7-8 – 42,9%).**

Wykres 45. Okoliczności inicjacji nikotynowej.

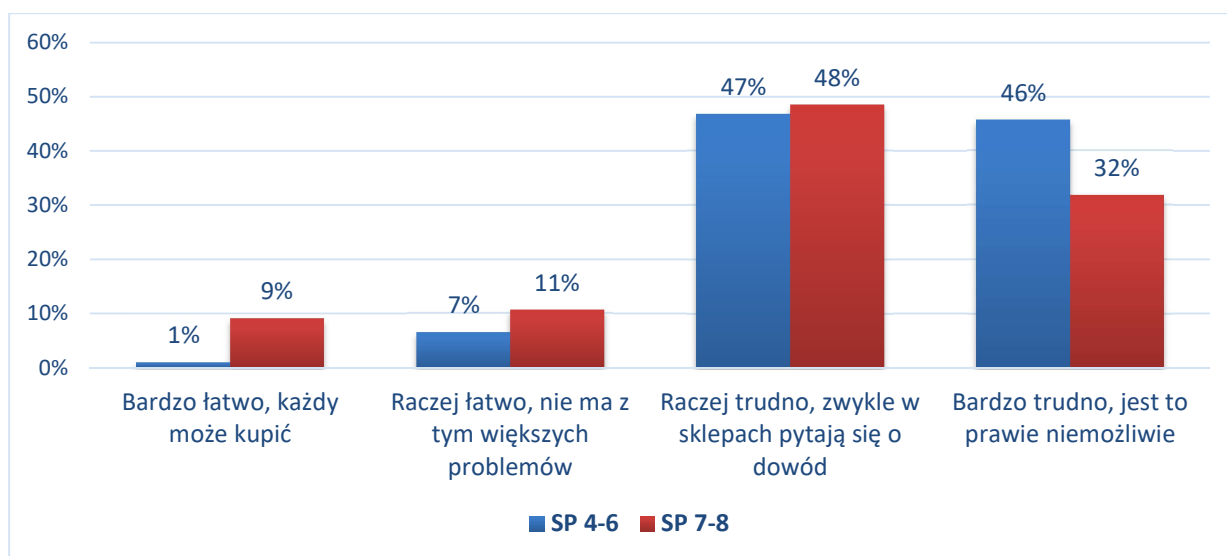
Większość uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie **nie pali papierosów**. Niewielka część starszych uczniów przyznała, że **pali od czasu do czasu papierosy lub e-papierosy (SP 7-8 – 29%)** lub też **pali regularnie e-papierosy (SP 7-8 – 14%).**

Wykres 46. Czy obecnie palisz papierosy?

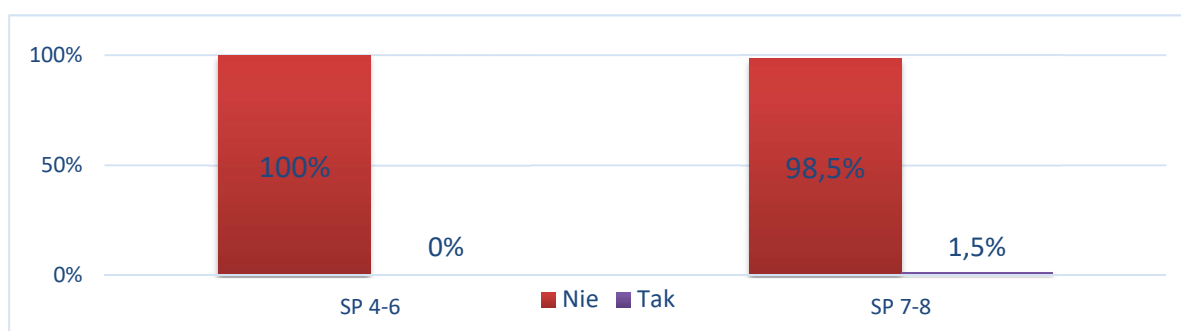
W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Łącznie 92% uczniów młodszych i 80% uczniów starszych klas szkół podstawowych oceniło, że zakup papierosów w sklepach jest raczej lub bardzo trudny.** Pozostali uczniowie uznali, że jest to bardzo lub raczej łatwe.

Wykres 47. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

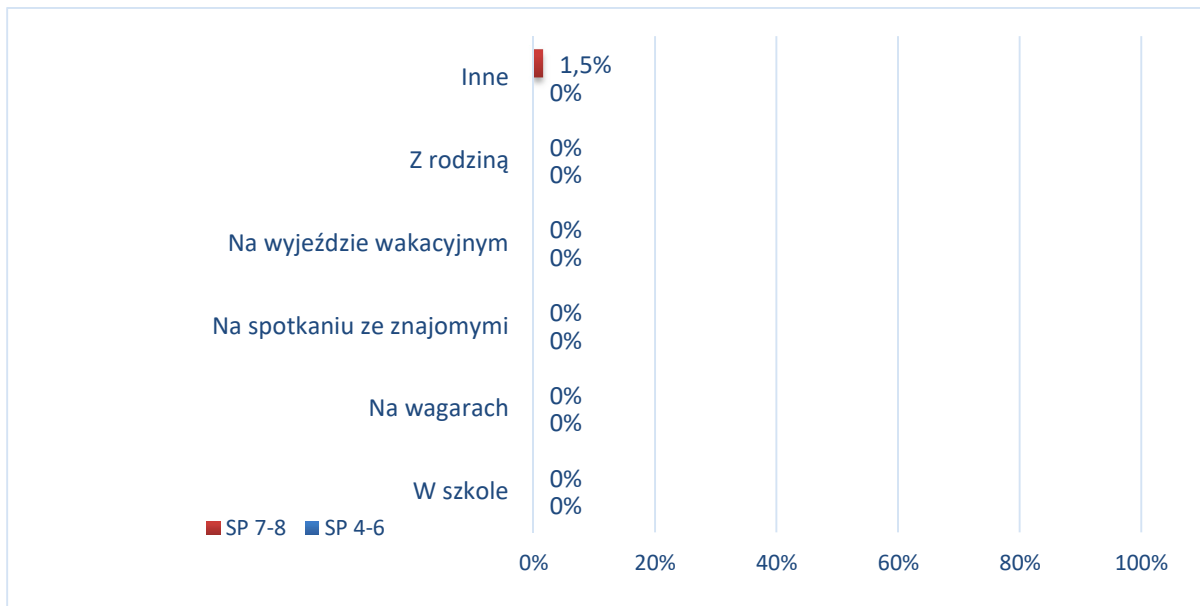

Wyniki badań wskazują, że prawie wszyscy uczniowie nie przejawiają problemów związanych z próbami przyjmowania narkotyków. do zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze przyznał się 1,5% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych- 1 uczeń. na pytanie: „W jakich okolicznościach spróbowałeś/łaś narkotyków lub dopalaczy?” jeden z uczniów klas 7-8 odpowiedział, że „w innych”- nie wskazał jednak w jakich.. Kolejno, jeden z uczniów klas 7-8 przyznał, że przyjmuje substancje psychoaktywne codziennie lub prawie codziennie. Jeżeli, chodzi o rodzaj zażywanych substancji, to w tym pytaniu jeden z uczniów klas 7-8 wskazał, że jest to kokaina.

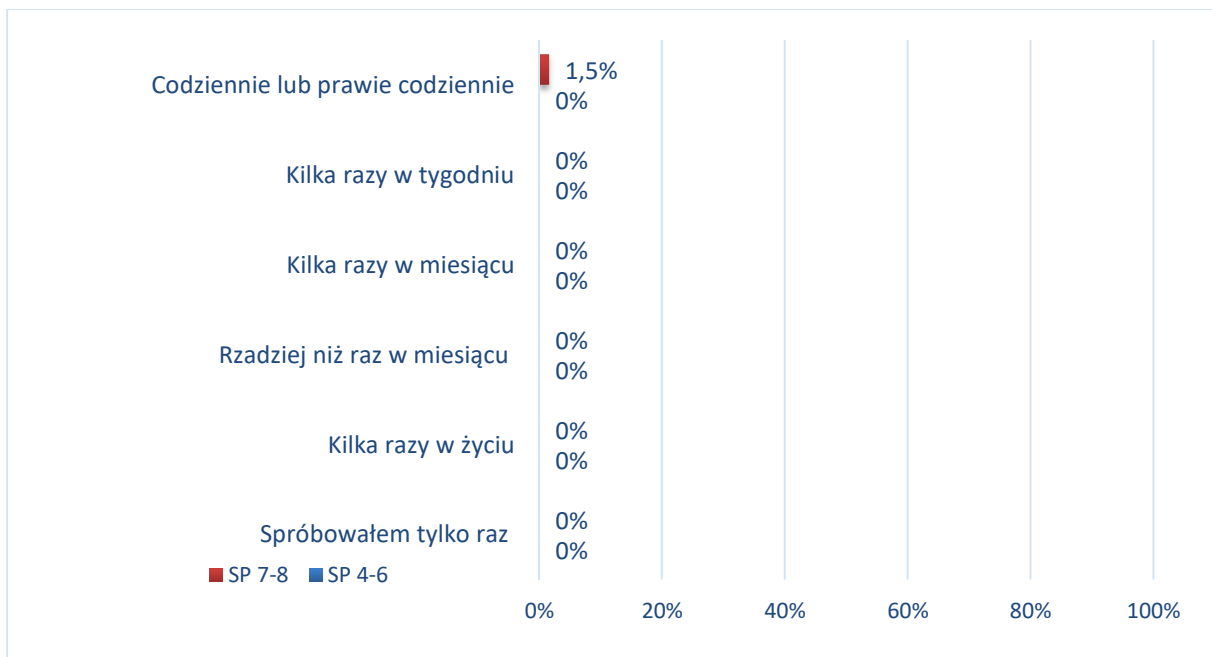
Wykres 48. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

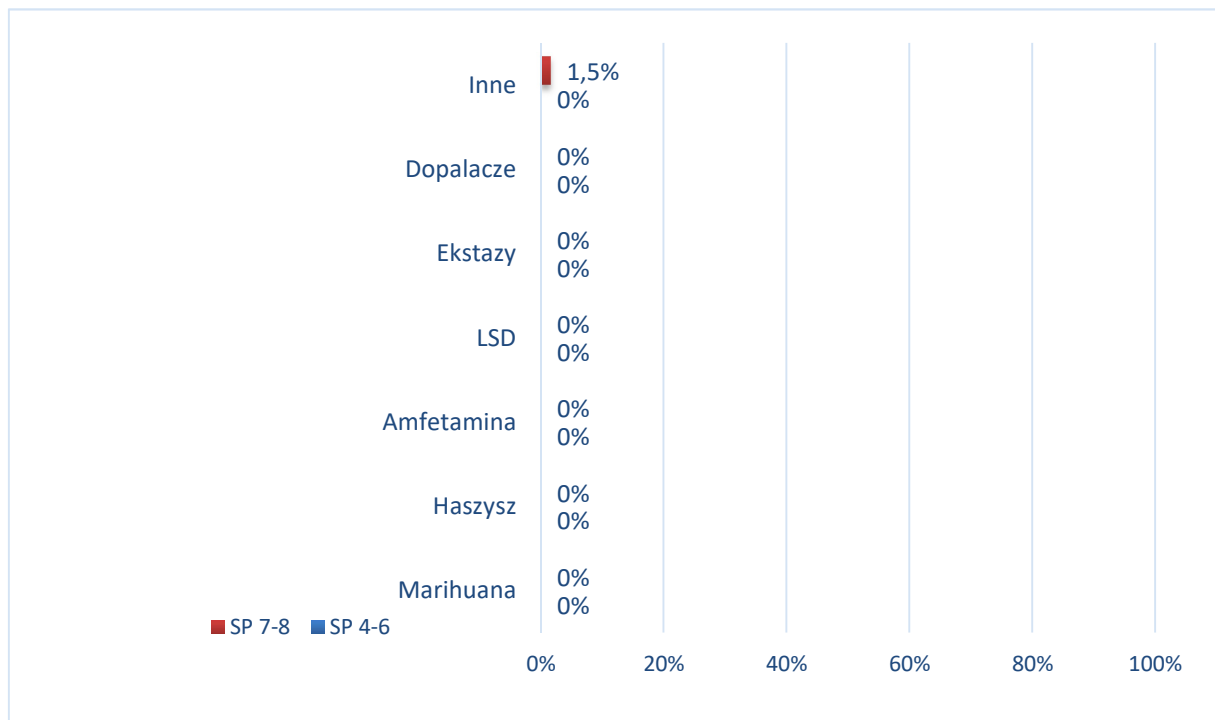
Wykres 49. w jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?

Wykres 50. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?

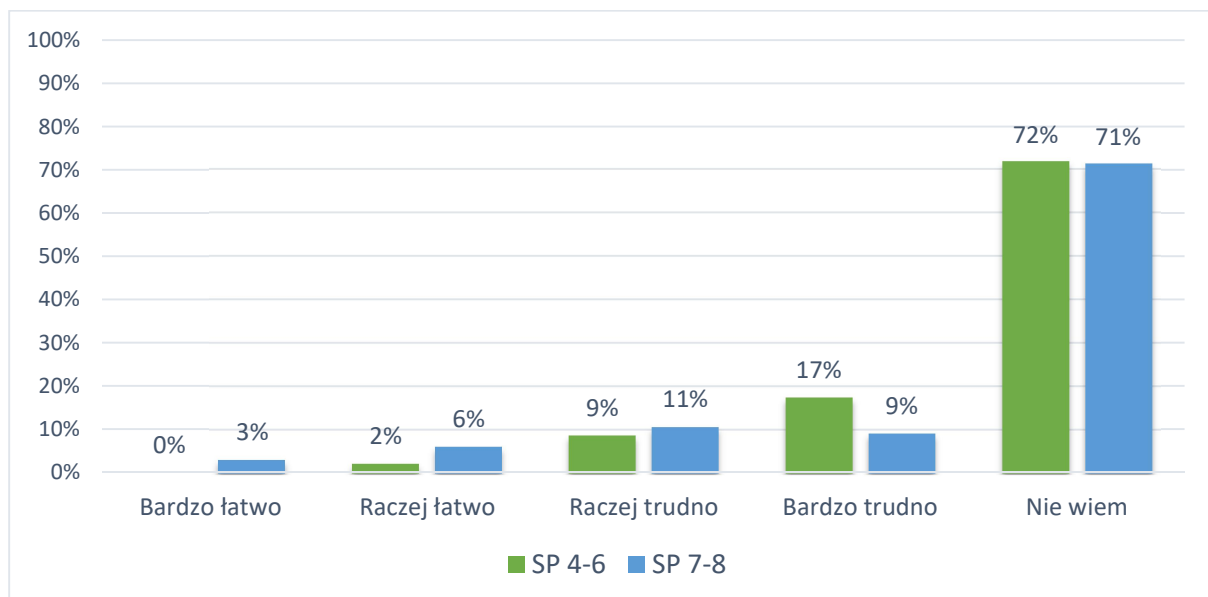

Wykres 51. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś?

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości **nie wiedzą czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku** (SP 4-6 – 72%; SP 7-8 – 71%). Jednakże, **2%** uczniów klas 4-6 oraz **9%** uczniów klas 7-8 twierdzi, że jest to **bardzo lub raczej łatwe**. Natomiast **26%** uczniów klas 4-6 oraz **20%** uczniów klas 7-8 uważa, że jest to **raczej lub bardzo trudne**. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Wykres 52. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Zbadano również postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Tabela 15. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	8,7%	40,2%	19,6%	31,5%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	1%	10%	36%	53%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	68,5%	10,9%	7,6%	13%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2%	2%	13%	83%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	8%	3%	22%	67%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	2%	14%	39%	45%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	0%	0%	13%	87%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	21%	5%	13%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	8%	10%	26%	56%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	1%	3%	36%	60%

Tabela 16. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	18%	53%	20%	9%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	9,1%	27,3%	24,2%	39,4%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	69,7%	16,7%	9,1%	4,6%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	1,5%	3%	25,8%	69,7%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	11%	9%	24%	56%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	1,5%	16,7%	28,8%	53%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	4,6%	19,7%	72,7%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	36%	3%	0%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	5%	9%	30%	56%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	21%	15%	38%	26%

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

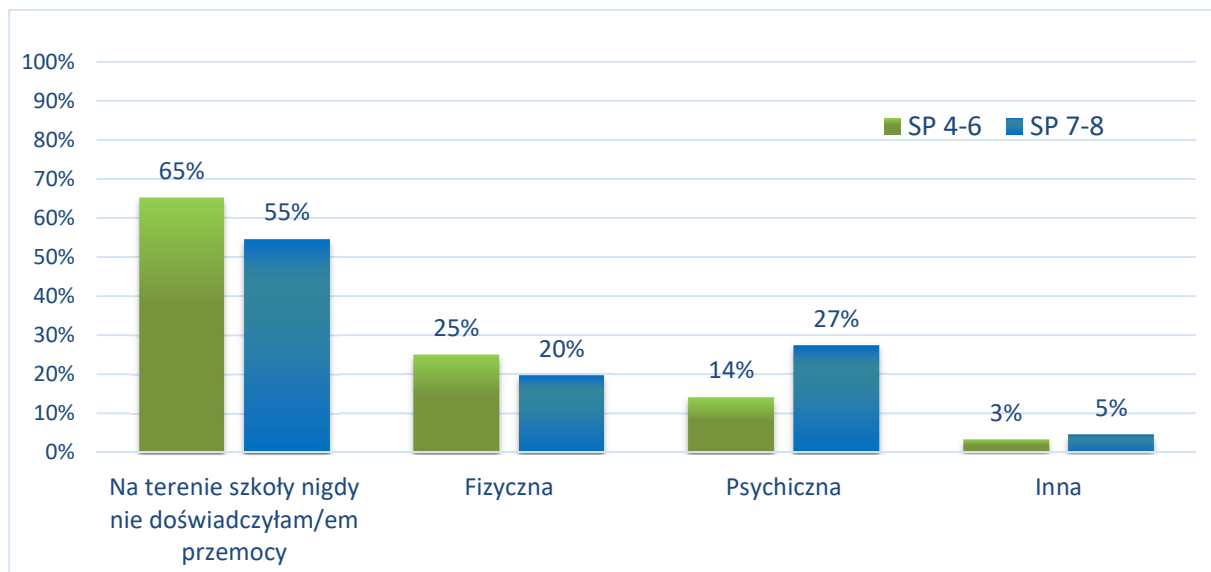
Przeprowadzone ankiety wśród uczniów Gminy Dziemiany pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

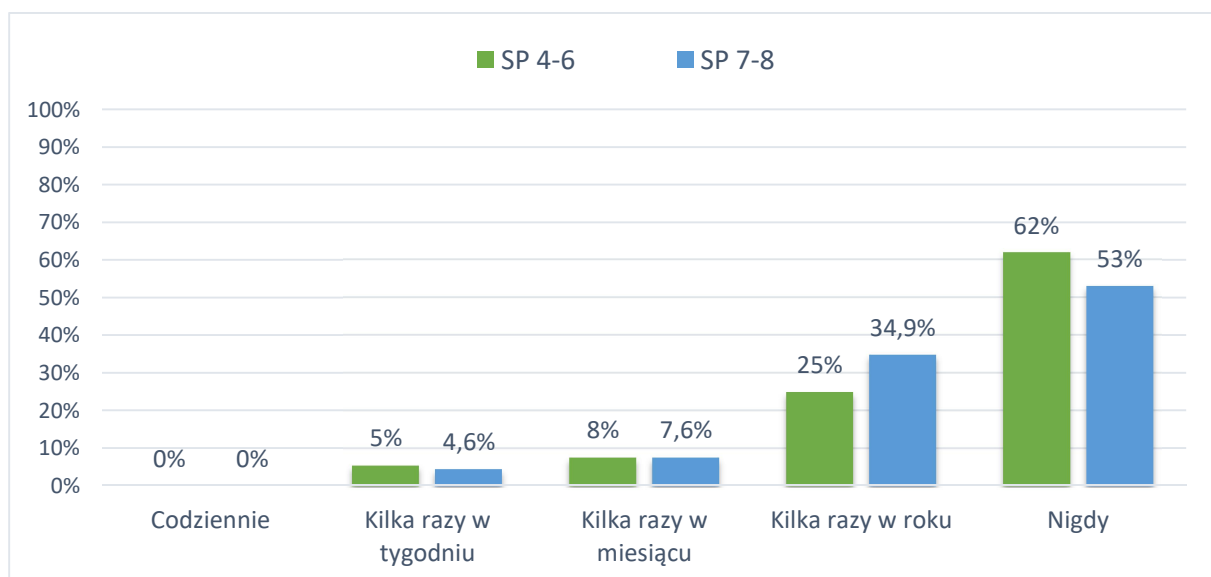
Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów, to 65% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 25% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 14% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 3% innych form przemocy.** w przypadku starszych uczniów, **55% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 20% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 27% przemocy psychicznej, a 5% innej formy przemocy.** Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

W kolejnym pytaniu **62%** uczniów klas 4-6 oraz **53%** uczniów klas 7-8 deklaruje, że **nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów.** Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 25%; SP 7-8 – 34,9%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 7,6%) doświadczają w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Pewna część uczniów deklaruje, że doświadcza przemocy rówieśniczej w szkole nawet **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 4,6%).

Wykres 53. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

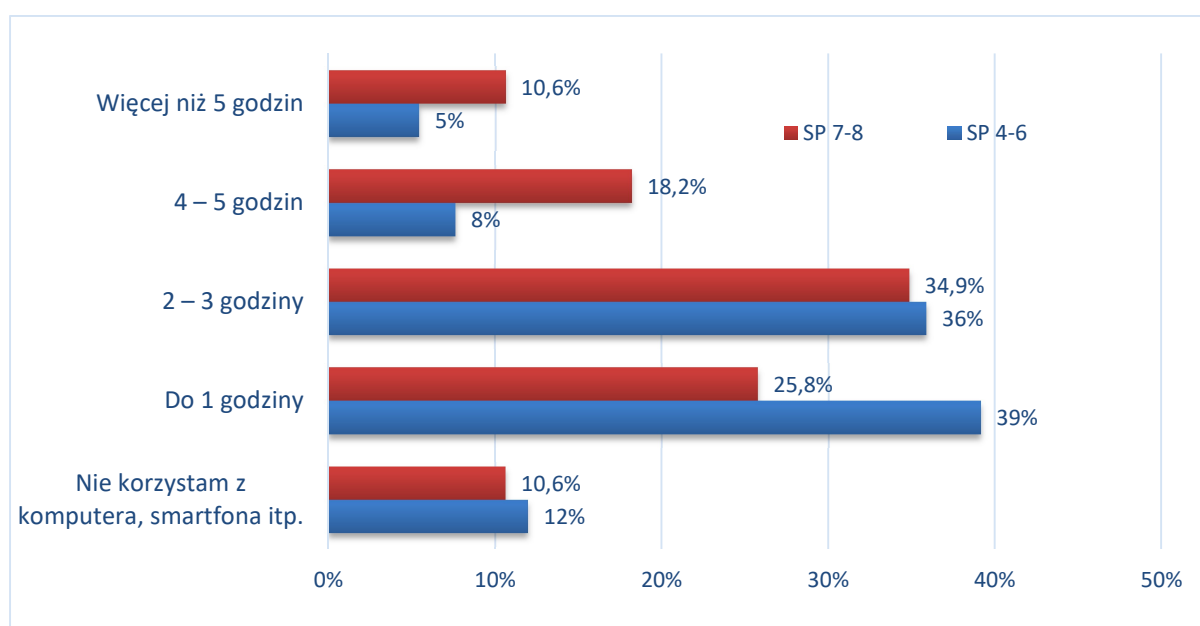
Wykres 54. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)²⁴.

Większość uczniów szkoły podstawowej **spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin** (SP 4-6 – 36%; SP 7-8 – 34,9%). Poza tym, **39% młodszych uczniów oraz 25,8% starszych uczniów korzysta z komputera maksymalnie godzinę dziennie**. Jednakże, **8% uczniów klas 4-6 oraz 18,2% uczniów klas 7-8 deklaruje, że spędza przed komputerem od czterech do pięciu godzin, a 5% młodszych oraz 10,6% starszych uczniów nawet więcej niż 5 godzin dziennie**. w praktyce może to oznaczać, że po przyjsciu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla nich jedyną formą spędzania czasu. Pozostałe **12% uczniów klas 4-6 i 10,6% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie korzysta z komputera**.

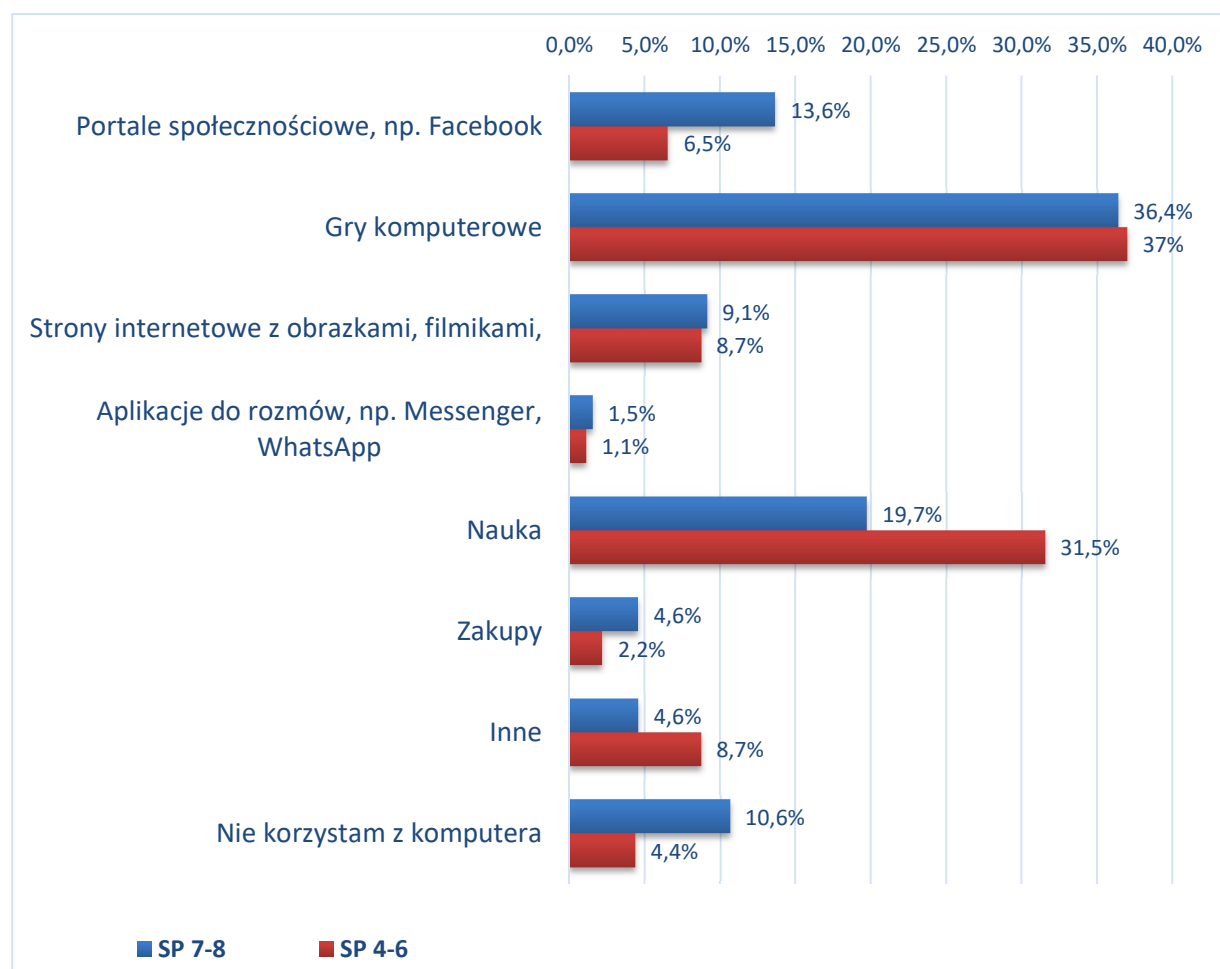
Wykres 55. Częstotliwość korzystania z komputera.

²⁴ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

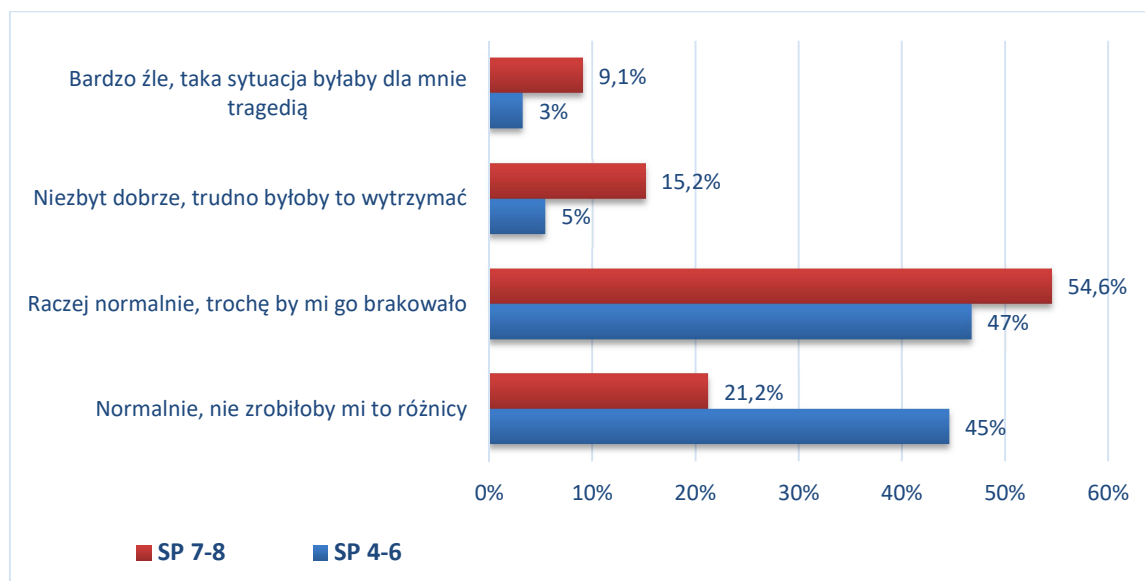
Uczniowie zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe (SP 4-6 – 37%; SP 7-8 – 36,4%), nauka (SP 4-6 – 31,5%; SP 7-8 – 19,7%), portale społecznościowe (SP 4-6 – 6,5%; SP 7-8 – 13,6%), strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami (SP 4-6 – 8,7%; SP 7-8 – 9,1%), zakupy (SP 4-6 – 2,2%; SP 7-8 – 4,6%). aplikacje do rozmów typu Messenger, WhatsApp (SP 4-6 – 1,1%; SP 7-8 – 1,5%),** Uczniowie wskazują również na inne (SP 4-6 – 8,7%; SP 7-8 – 4,6%) formy spędzania czasu przed komputerem takie np. słuchanie muzyki, oglądanie seriali. Pozostali uczniowie wskazali, że nie korzystają z komputera: SP 4-6 – 4,4%; SP 7-8 – 10,6%.

Wykres 56. na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Łącznie 92% uczniów klas 4-6 oraz 75,8% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów, szczególnie starszych przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 15,2%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie (SP 4-6– 3%; SP 7-8 – 9,1%).

Wykres 57. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

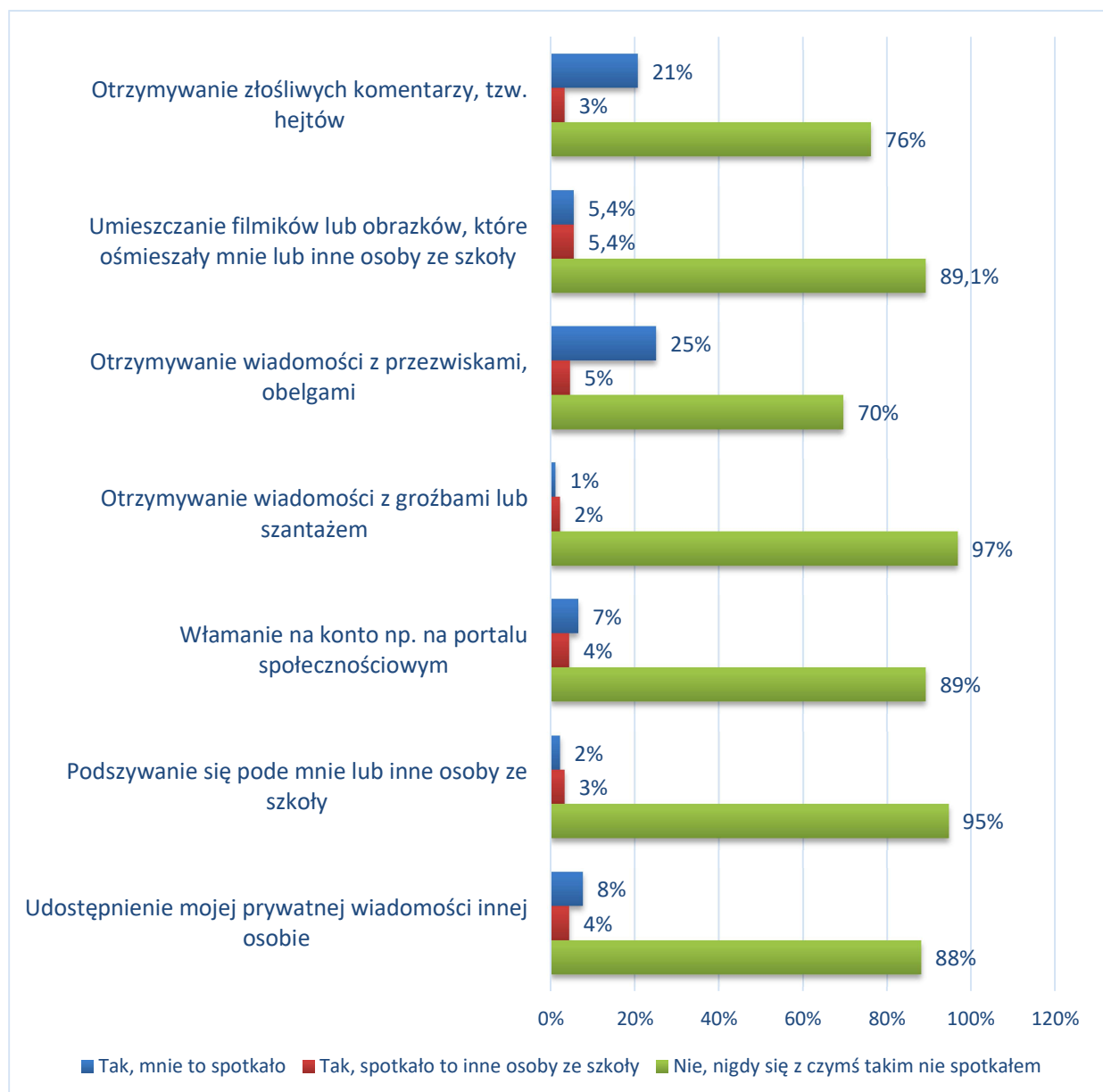
Internet, jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. w przeprowadzonym badaniu uzyskane zostały informacje na temat doświadczeń uczniów związanych z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że dzieciom i młodzieży w Gminie Dziemiany nie są obce zjawiska takie, jak ośmieszanie czy nękanie drugiej osoby za pośrednictwem internetu.

21% uczniów klas 4-6, a także 33% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powodując falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt

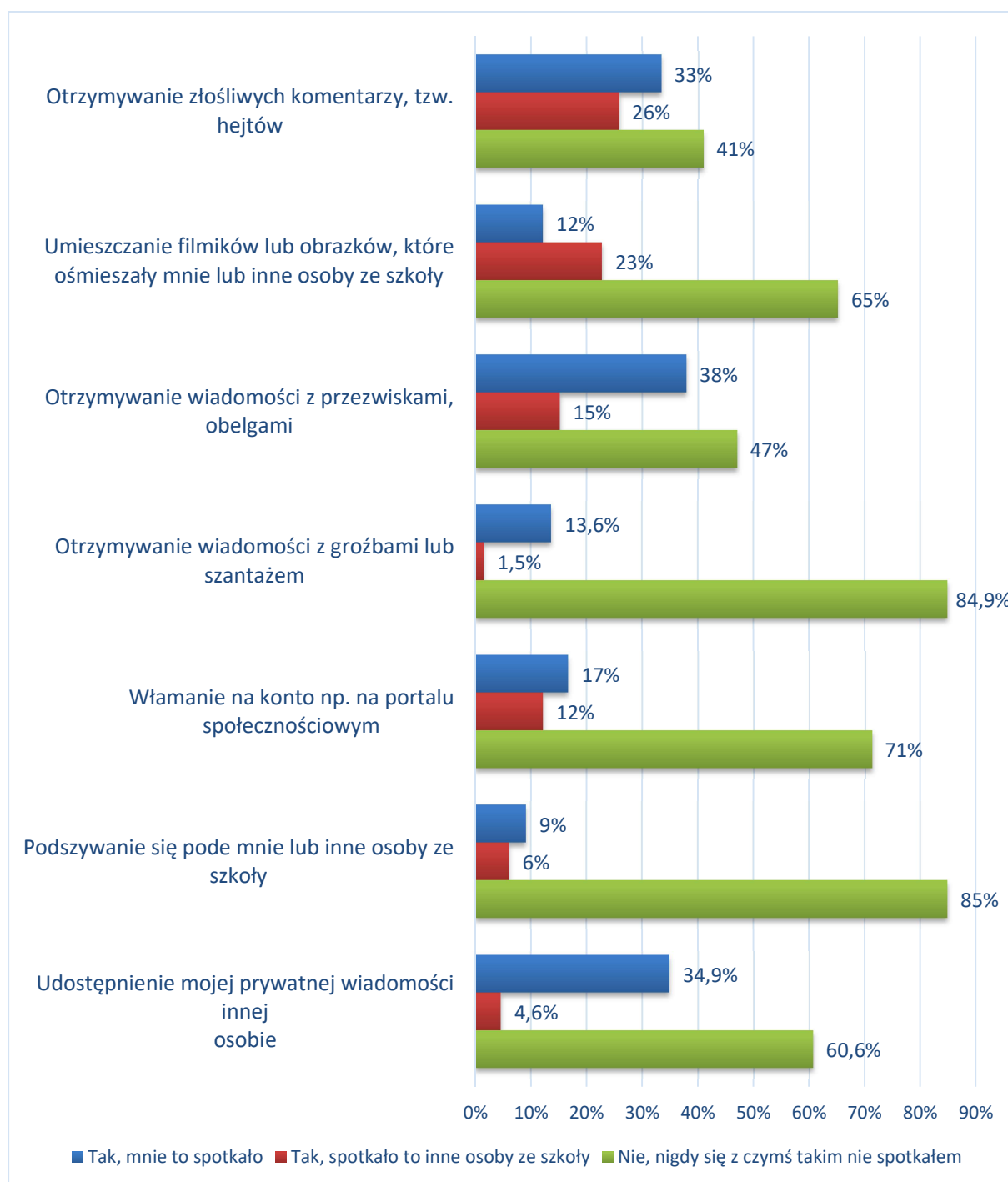
odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie równie często **otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6 – 25%; SP 7-8- 38%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 4-6 – 1%; SP 7-8- 13,6%)**. Padali też **ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6 – 8%; SP 7-8- 34,9%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6 – 7%; SP 7-8- 17%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 5,4%; SP 7-8 – 12%) oraz podszywania się pod nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6 – 2%; SP 7-8 – 9%)**.

Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

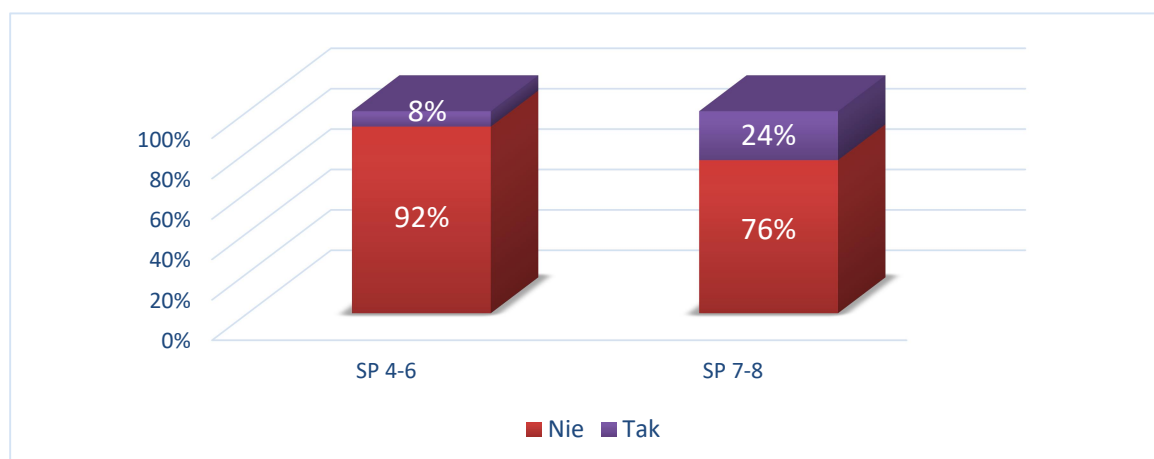
Wykres 59. Styczeń z cyberprzemocą: SP 7-8.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród dzieci i młodzieży w Gminie Dziemiany.

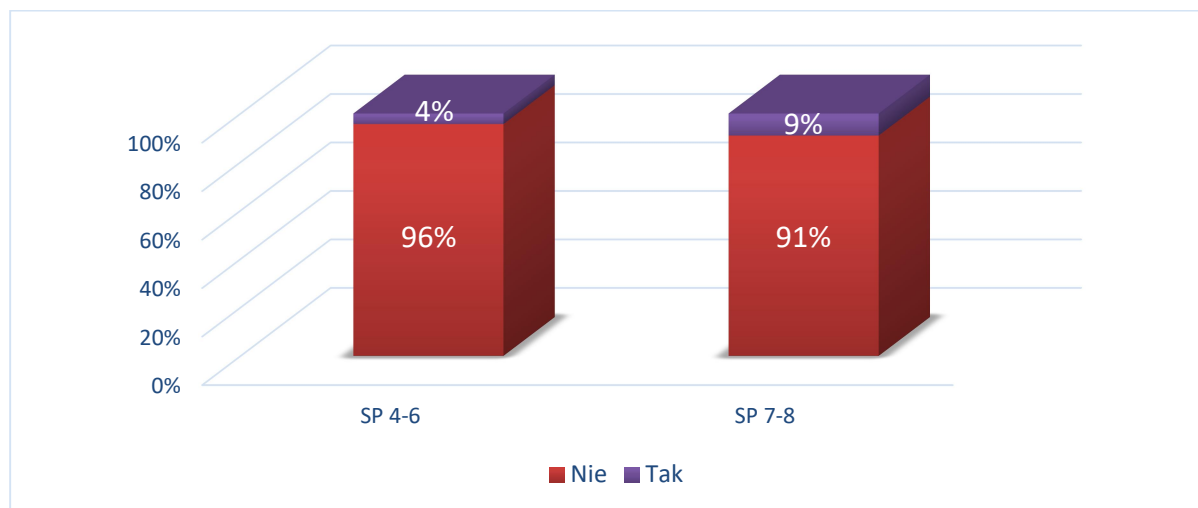
Większość uczniów nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach (SP 4-6 – 92%; SP 7-8 – 76%). Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach jest znaczący (SP 4-6 – 8%; SP 7-8 – 24%).

Wykres 60. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?

Internetowe gry „na pieniądze” są wśród młodzieży Gminie Dziemiany są mniej popularne, co gry na automatach. 96% młodszych i 91% starszych uczniów klas podstawowych nie ma doświadczenia z taką formą rozrywki. Aczkolwiek, 4% uczniów klas 4-6 oraz już 9% uczniów klas 7-8 grało już w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker).

Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?

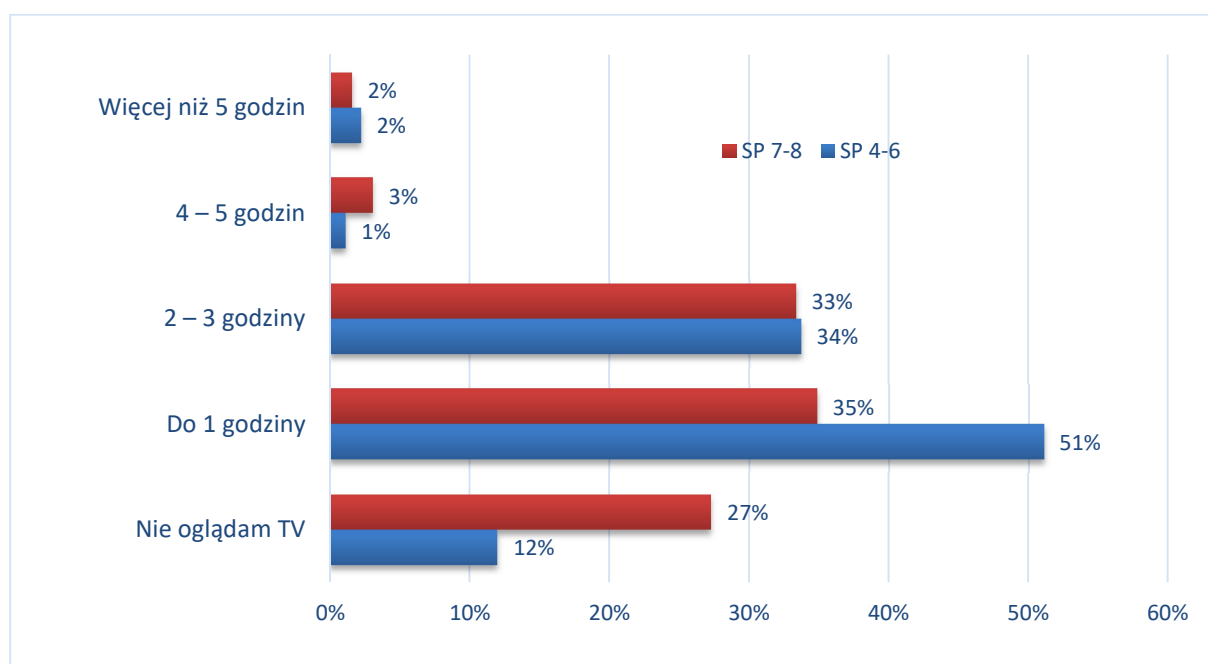
W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół podstawowych na terenie Gminy Dziemiany.

Jak wynika z przeprowadzonych badań uczniowie znaczą część swojego czasu przeznaczają na oglądanie telewizji. Najwięcej uczniów spędza przed telewizorem około godziny dziennie (SP 4-6: 51%, SP 7-8: 35%). Jednakże, znaczna część uczniów ogląda telewizję nawet od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6: 34%, SP 7-8: 33%). Relatywnie niewielki odsetek uczniów ogląda telewizję powyżej 4 godzin dziennie (SP 4-6: 3%, SP 7-

8: 5%). Pozostali uczniowie wskazali, że **nie oglądają telewizji**: SP 4-6: 12%, SP 7-8: 27%.

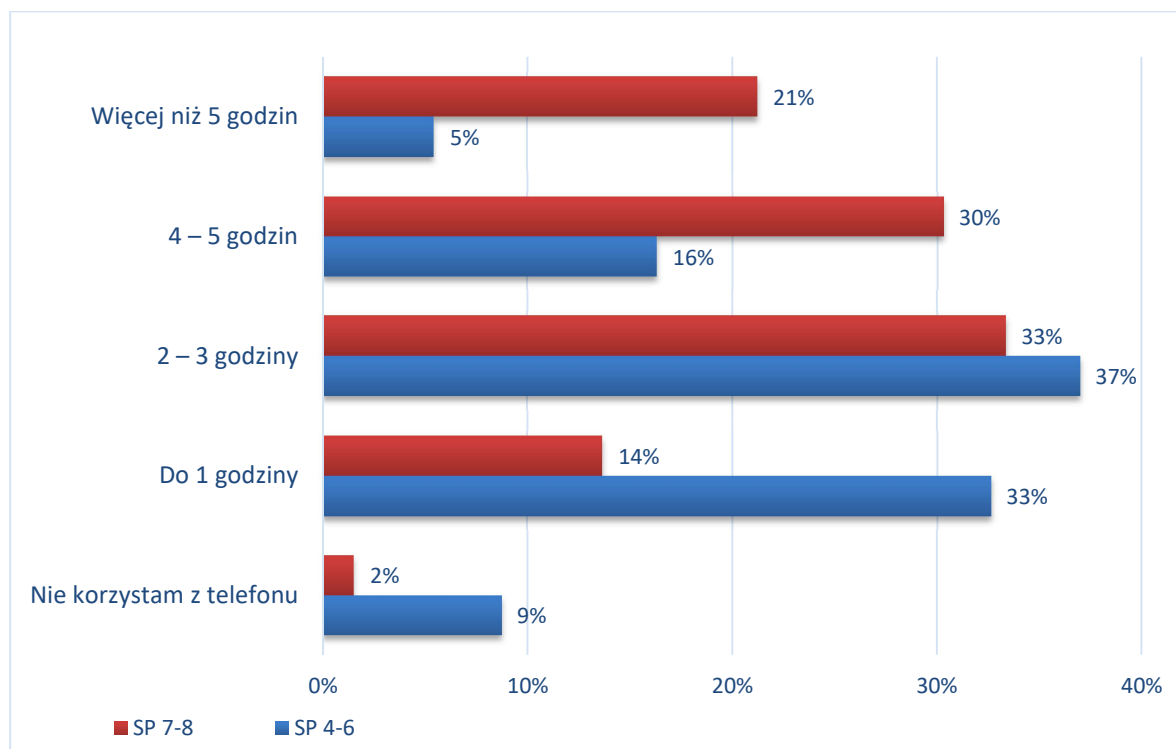
Wśród **najczęściej** oglądanych programów uczniowie wymieniają **filmy i/lub seriale** (SP 4-6: 52,2%, SP 7-8: 63,6%). **Zdecydowanie mniejszy** odsetek uczniów poświęca czas na **oglądanie programów rozrywkowych** (SP 4-6: 10,9%, SP 7-8: 3%), **programów dokumentalnych i edukacyjnych** (SP 4-6: 15,2%, SP 7-8: 3%), a także **wiadomości oraz serwisów informacyjnych** (SP 4-6: 3,3%, SP 7-8: 3%).

Wykres 62. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?

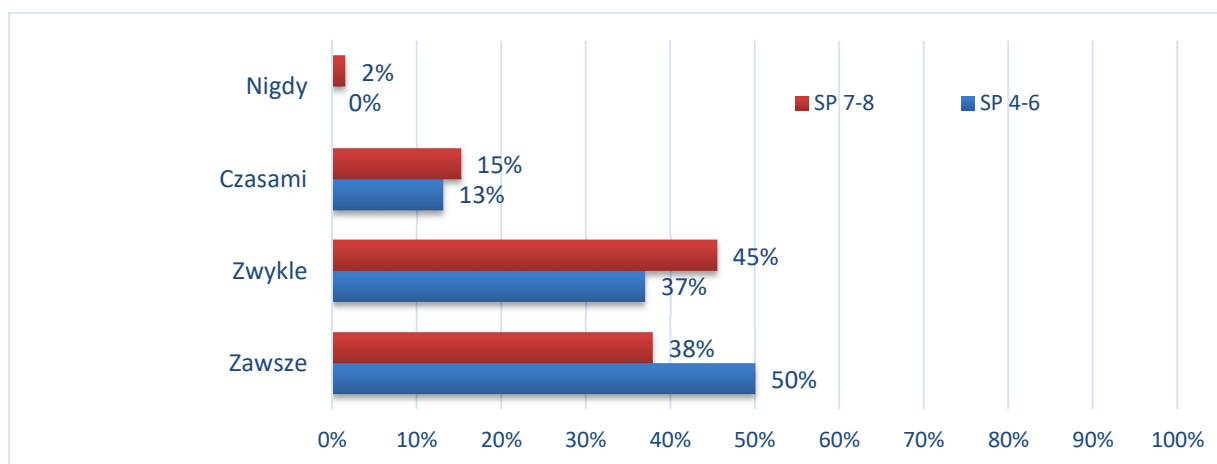
Następnie zapytano uczniów ile czasu dziennie korzystają z telefonu. Jak się okazuje, **37% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie**. Kolejno, uczniowie w ten sposób spędzają czas **do godziny dziennie** (SP 4-6: 33%, SP 7-8: 14%). Niepokój budzi fakt, iż **21% uczniów klas 4-6 oraz aż 51% uczniów klas 7-8 deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie**. Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że **nie korzysta z telefonu**: SP 4-6: 9%, SP 7-8: 2%. Korzystając z telefonu uczniowie **najczęściej spędzają czas na czatach oraz portalach społecznościowych** (SP 4-6: 15%, SP 7-8: 38%), **sluchając muzyki** (SP 4-6: 20%, SP 7-8: 21%) oraz **oglądając śmieszne filmiki** (SP 4-6: 20%, SP 7-8: 14%). Część uczniów używa telefonu do korzystania z różnego rodzaju aplikacji (SP 4-6: 17%, SP 7-8: 12%), **przeglądania stron internetowych** (SP 4-6: 5%, SP 7-8: 5%) i **czytania ebooków** (SP 4-6: 3%, SP 7-8: 2%).

Wykres 63. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

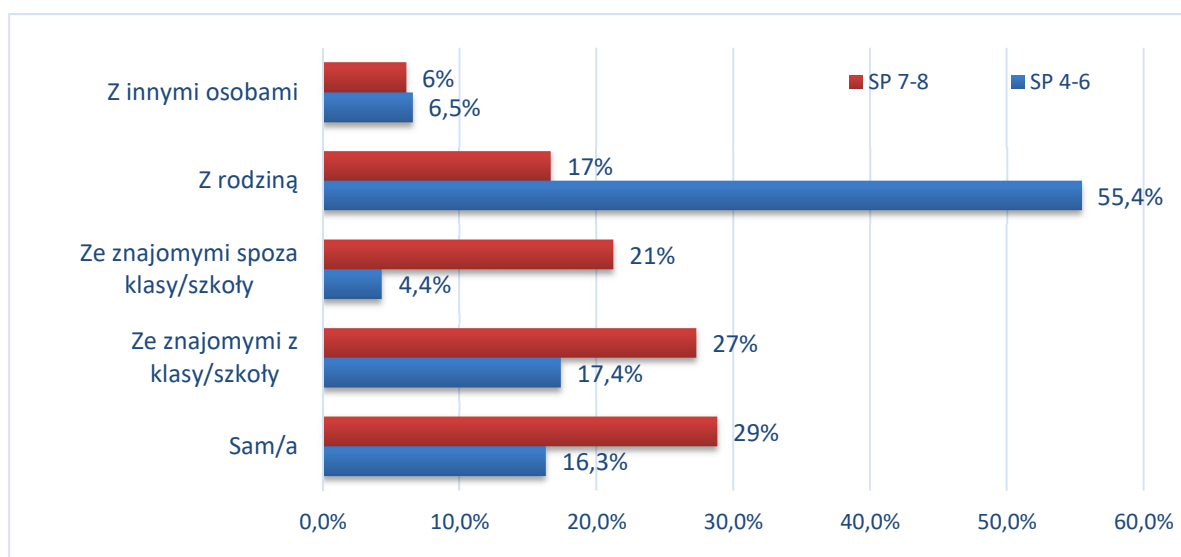
Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice najczęściej wiedzą, w jaki sposób spędzają czas wolny. **50% uczniów młodszych klas oraz 38% uczniów starszych klas** deklaruje, że ich rodzice zawsze wiedzą, co robią w wolnym czasie, a **37% uczniów klas 4-6 oraz 45% uczniów klas 7-8 przyznaje, że ich rodzice zwykle wiedzą**, w jaki sposób spędzają oni czas wolny. Wynika z tego, że uczniowie ci podlegają najczęściej kontroli rodziców. Pozostali uczniowie odpowiedzieli, że ich rodzice **czasami wiedzą (SP4-6: 13%, SP 7-8: 15%) lub też nigdy nie wiedzą (SP 7-8: 2%)**, co robią wolnym czasie.

Wykres 64. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?

Uczniowie z Gminy Dziemiany **najczęściej spędzają czas wolny w towarzystwie rodziny (SP 4-6: 55,4%, SP 7-8: 17%)** lub też w **samotności (SP 4-6: 16,3%, SP 7-8: 29%)**. Część uczniów spędza ten czas **ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 17,4%, SP 7-8: 27%)** albo **ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6: 4,4%, SP 7-8: 21%)**, czy też z **innymi osobami** niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 6,5%, SP 7-8: 6%).

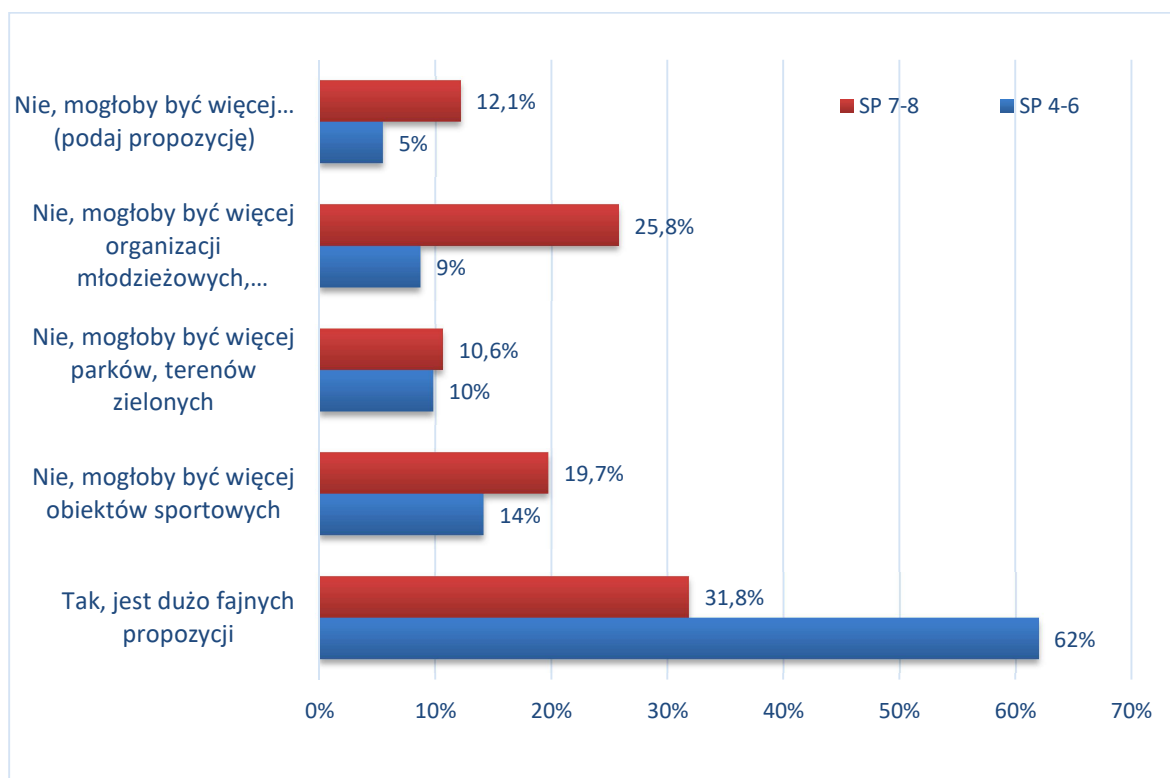
Wykres 65. z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Ponad **połowa młodszych (SP 4-6: 62%)** oraz niespełna **1/3 starszych (SP 7-8: 31,8%)** uczniów z Gminy Dziemiany uważa, że w **okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego**. Jednakże **14% uczniów klas 4-6** oraz **19,7% uczniów klas 7-8** uważa, że w **okolicy powinno być więcej obiektów sportowych**, a **10% uczniów klas 4-6** i **10,6% uczniów klas 7-8**, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei **9% uczniów młodszych klas** i **25,8% starszych klas** wskazuje, że **brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów**. Uczniowie mieli również

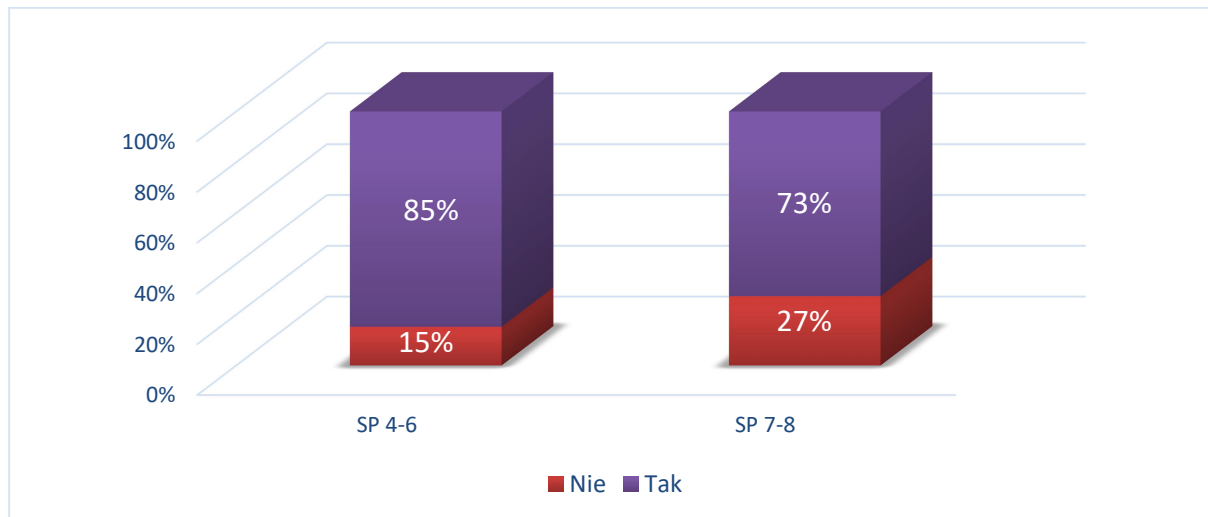
możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w **okolicy brakuje klubów młodzieżowych, kina, kawiarni.**

Wykres 66. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

Uczniowie zostali zapytani także o posiadane pasje- w większości przyznają, że je posiadają (SP4-6: 85%, SP 7-8: 73%), wskazując na różnorodne zajęcia, w tym np. rysowanie, szkicowanie, gry na instrumentach czy dyscypliny sportowe.

Wykres 67. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?

Podsumowanie części diagnostycznej

Podsumowanie badań ankietowych

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Gminie Dziemiany można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Gminy Dziemiany.

a) Najistotniejszym problemem zdaniem mieszkańców w ich środowisku lokalnym jest zanieczyszczenie powietrza oraz zanieczyszczenie krajobrazu.

Jako najmniej istotny problem w środowisku lokalnym badani uznali bezdomność oraz wzrost przestępczości.

b) Problem nadużywania alkoholu jest na średnim poziomie ryzyka. Większość badanych mieszkańców Gminy Dziemiany dość rzadko spożywa alkohol, jednak nie należy bagatelizować faktu, że nieco ponad 1/3 pije alkohol kilka razy w miesiącu lub częściej. Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Wiedza na temat szkodliwości spożywania alkoholu jest wśród mieszkańców na relatywnie wysokim poziomie. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach jego spożywania. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol.

Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

c) Palenie wyrobów tytoniowych nie jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Dziemiany rozpowszechnionym nałogiem. Zdecydowana większość mieszkańców nie pali papierosów

ani e-papierosów okazjnie czy też nałogowo. Poziom wiedzy na temat szkodliwości palenia zarówno papierosów, jak i e-papierosów jest wśród mieszkańców na wysokim poziomie. Większość mieszkańców zdaje sobie sprawę, że palenie e-papierosów jest równie lub też bardziej szkodliwe, co palenie zwykłych papierosów.

d) Zażywanie substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki i/lub dopalacze jest dość rozpowszechnionym problemem na terenie Gminy Dziemiany- 42,7% badanych mieszkańców zna co najmniej jedną osobę zażywającą owe substancje. Najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród społeczności lokalnej jest marihuana/ haszysz- 28% mieszkańców wskazuje, że zna osoby zażywające tę substancję. Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani w zdecydowanej większości twierdzą, że nie wiedzą gdzie można nabyć tego typu substancje. Wskazane jest zwrócenie większej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.

e) Jak wynika z przeprowadzonych badań przemoc w rodzinie stanowi zauważalny problemu wśród społeczności lokalnej- 44% badanych twierdzi, że ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie lub podejrzewa, że tak się dzieje. Wśród mieszkańców Gminy Dziemiany zauważalny jest dość wysoki poziom świadomości na temat specyfiki przemocy. Jednakże, nieco ponad połowa badanych nie posiada wiedzy na temat instytucji, do których należy się zwrócić, by pomóc osobie, która jest ofiarą przemocy

w rodzinie. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

f) Problemem w środowisku lokalnym Gminy Dziemiany jest również uzależnienie od komputerów i Internetu. Większość mieszkańców ocenia, że jest to bardzo lub dość powszechne zjawisko w ich najbliższym otoczeniu.

g) Badanie wykazało, że mieszkańcy Gminy Dziemiany padają także ofiarami cyberprzemocy. Wskazuje to na konieczność edukacji mieszkańców z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, poprzez wspieranie świadomości prawnej oraz umiejętności ochrony własnych danych w sieci. Ważne jest również wskazanie mieszkańcom instytucji, do których mogą się zgłosić osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego.

h) Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Dziemiany jest na niskim poziomie ryzyka. Tylko 12% badanych ocenia, że jest dość powszechne zjawisko w ich środowisku lokalnym. Niewielu mieszkańców (7%) posiada wiedzę na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie owych informacji, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

2. Wnioski dotyczące badań punktów sprzedaży alkoholu.

a) Ankieta wykazała, że próby zakupu napojów alkoholowych przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Dziemiany zdarzają się dość często, jednak nie jest to problem nagminny- sprzedawcy deklarują, że zdarzają się one najczęściej kilka razy w roku (60%) lub też zdarzają kilka razy w miesiącu (27%).

b) Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży na terenie Dziemiany w większości punktów jego sprzedaży nie jest częstym zjawiskiem. Ponadto, większość badanych sprzedawców 73% odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie doszło do nieprzyjemnych zajęć związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Podczas jednego z takich zajęć istniała potrzeba wezwania Policji w celu interwencji.

c) Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a zdecydowana większość poważnie traktuje ten zakaz. 87% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a pozostałe 13% robi to często. Poza tym, prawie wszyscy badani sprzedawcy deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia. Mimo wszystko, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach na terenie Gminy Dziemiany zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

d) Większość mieszkańców uważa, że w ich okolicy znajduje się odpowiednia ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Jednocześnie, wszyscy badani sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych osób eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi.

b) Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Dziemiany jest na średnim poziomie ryzyka. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol- żaden z uczniów klas 4-6 nie wskazał, że ma za sobą inicjację alkoholową, natomiast już 17% uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej przyznaje w badaniu, że spożywało alkohol. Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne podczas spotkań ze znajomymi oraz towarzystwo rodziny, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

c) Badania wykazały, że pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Dziemiany palił lub nadal pali wyroby papierosowe. do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 11% uczniów klas 7-8. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc mniej popularne wśród młodych mieszkańców gminy aniżeli spożywanie alkoholu. Budzi jednak niepokój iż, uczniowie najczęściej wskazują, że palą w szkole lub podczas spotkań ze znajomymi. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

d) Jak wynika z badań zażywanie substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze nie jest bardzo rozpowszechnionym problemem. do zażywania narkotyków i/lub dopalaczy kiedykolwiek w życiu przyznał się wyłącznie jeden z badanych uczniów klas 7-8. Uczniowie w większości twierdzą, że nabycie owych substancji jest w ich otoczeniu raczej lub bardzo trudne, jednak 2% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8 wskazuje, że jest to raczej lub bardzo łatwe. Należy zwrócić uwagę na profilaktykę narkotykową wśród

uczniów. w przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.

e) Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole.

Otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.

Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.

f) Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy na oglądaniu telewizji. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 5 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści.

Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

g) Już 21% uczniów klas 4-6 oraz 33% uczniów klas 7-8 doświadczyło zjawiska „hejtowania” w przestrzeni internetowej. Uczniowie padali również ofiarami wielu innych działań z zakresu cyberprzemocy. w perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów

w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

h) Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Już 8% młodszych oraz 24% uczniów starszych klas szkoły podstawowej ma doświadczenia związane z tego typu „rozrywką”. Również internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadarek na lekcjach wychowawczych.

i) Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed telewizorem, komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych, rzadko kiedy na naukę, czy programy dokumentalne, informacyjne. Część badanych uczniów przyznaje, że w okolicy brakuje atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, tereny zielone, organizacje młodzieżowe. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy. Może istnieć potrzeba szerszego zdiagnozowania zasygnalizowanego problemu.

Analiza SWOT

To jedna z najbardziej popularnych i rozpowszechnionych metod analitycznych. Jej nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów: *Strengths- Mocne (silne) strony; Weakneeses- Słabe strony; Opportunities- Szanse; Threats- Zagrożenia.*

Analiza SWOT przeważnie wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia, oraz potencjału wewnętrznego stanowi zbiór informacji na podstawie, których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla Gminy Dziemiany przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, • aktywna działalność Biblioteki Publicznej, • aktywna działalność Ośrodka Kultury, • wykwalifikowani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA (stale podnoszący swoje kompetencje); • wykwalifikowana kadra nauczycielska stale podnosząca swoje kwalifikacje, • zatrudnianie opiekunki w OPS, która świadczy usługi pomocowe osobom 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań chronionych, • brak świetlic środowiskowych, • ujemne saldo migracji, • brak asystenta rodziny; • utrzymujący się wskaźnik bezrobocia; • wzrost ogólnej liczny rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej; • brak punktu konsultacyjnego na terenie gminy, • mała ilość świetlic wiejskich na terenie gminy; • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w gminie, • zbyt niskie wynagrodzenie pracowników, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • brak dostępu do zajęć edukacyjno-

<p>starszym i niepełnosprawnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostępność gminnego przedszkola; • funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy, • zapewnienie posiłków dzieciom z terenu Gminy, • przeważająca liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym, • dodatni przyrost naturalny, • kultywowanie tradycji regionalnych na terenie gminy, • system stypendialny dla dzieci, • odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu i tytoniu nieletnim, • kontrola punktów sprzedaży alkoholu na dobrym poziomie. 	<p>korekcyjnych dla sprawców przemocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak dostępu do zajęć terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu; • brak grup wsparcia dla osób uzależnionych na terenie gminy; • niedostatecznie rozwinięta działalność wolontarystyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • działalność mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa (problem o charakterze globalnym) • wzrost liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa

w stowarzyszeniach,

- rozwój i modernizacja bazy rekreacyjno-sportowej;
- rozwój i modernizacja bazy oświatowej;
- promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców,
- rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą,
- możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych,
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej,
- niska popularność gier hazardowych wśród dorosłych mieszkańców;
- niska popularność substancji psychoaktywnych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy,
- korzystna atmosfera wychowawcza i przyjazne środowisko domowe,

i przemocy,

- niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów,
- wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień,
- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej,
- ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji,
- zjawisko przemocy w rodzinie,
- zjawisko przemocy rówieśniczej w szkołach,
- uzależnienie od komputera i nowych technologii (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży) oraz występowanie zjawisk cyberprzemocy,
- rosnąca wraz z wiekiem popularność substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy) wśród uczniów.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DZIEMIANY na LATA 2021-2025

Misja i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Dziemiany pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021 – 2025, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- misję gminy- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Misja gminy Dziemiany na lata 2021-2025 brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Dziemiany poprzez rozwój wsparcia systemu społecznego, a w szczególności przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i patologiom społecznym.

Na podstawie dostępnych danych sformułowano prognozę rozwoju sytuacji społecznej w gminie Dziemiany. w układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

1. Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi oraz dotkniętymi długotrwałą chorobą

Prognozuje się:

- ✓ wzrost potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- ✓ wzrost potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- ✓ wzrost izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych;
- ✓ promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- ✓ promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych

2. Budowa skutecznego systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

Prognozuje się:

- ✓ stałe potrzeby rodzin dysfunkcyjnych w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- ✓ potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- ✓ występowanie zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;
- ✓ potrzebę specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jego przeciwdziałania;
- ✓ stałe zapotrzebowanie na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ brak integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- ✓ potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- ✓ popularyzację rodzin wspierających;

- ✓ wzmocnienie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny.

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Prognozuje się:

- ✓ wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- ✓ konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy materialnej i rzeczowej uzależnionym i ich rodzinom .

4. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

Prognozuje się:

- ✓ utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- ✓ utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym,

4. Budowa społeczeństwa obywatelskiego gminy

Prognozuje się:

- ✓ wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy;
- ✓ wzrost zjawiska cyberprzemocy i potrzebę jego zapobiegania.

Przedstawione prognozy pozwalają zdefiniować system działań, a zatem strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym gminy.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy Dziemiany poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Realizacja strategii

Cele i kierunki działań

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021 - 2025* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Doskonalenie systemu wsparcia i opieki nad seniorami, osobami niepełnosprawnymi oraz dotkniętymi długotrwałą chorobą

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie efektywnego wsparcia oraz warunków do integracji i aktywnego udziału w życiu społecznym osobom starszym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych;
- Zwiększanie dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych;
- Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;

- Praca socjalna z osobami starszymi;
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych;
- Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe);
- Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (m.in. o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym zawodowym;
- Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba osób starszych, którym udzielono wsparcia zatrudnionego w OPS opiekuna;
- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z likwidacją barier w zakresie mieszkalnictwa, transportu;
- ✓ liczba osób korzystających z usług społecznych w miejscu zamieszkania;
- ✓ liczba osób korzystających z dziennego wsparcia;
- ✓ liczba osób, którym w danym roku zapewniono pobyt w domu pomocy społecznej;
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach;
- ✓ liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną;
- ✓ liczba zrealizowanych przedsięwzięć związanych z usługami w zakresie korzystania z turystyki rekreacji, kultury, sportu;
- ✓ liczba spotkań, warsztatów, konferencji dot. pozytywnych postaw wobec osób starszych;
- ✓ liczba klubów seniora;

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.
- ✓ liczba udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany- Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, ośrodek zdrowia

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: : Inkluzja społeczna oraz poprawa warunków bytowych osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Umożliwianie osobom niepełnosprawnym oraz dotkniętym długotrwałą chorobą aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej gminy;
- Pobudzanie i wspieranie różnorodnych form partycypacji i aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami;
- Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;

- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami;
- Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu z długotrwałej choroby;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych;
- ✓ liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe;
- ✓ liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

2. CEL STRATEGICZNY: Budowa skutecznego systemu wsparcia i opieki nad rodziną i dzieckiem

I CEL OPERACYJNY – Zapewnienie warunków do nabycia i rozwoju kompetencji oraz umiejętności rodzicielskich, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przejawiających trudności opiekuńczo- wychowawcze, a także wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Upowszechnienie wśród mieszkańców gminy wiedzy na temat systemu wspierania rodziny;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Umożliwianie rodzinom ze zdiagnozowanymi problemami uzyskania pomocy w zapewnieniu stabilizacji życiowej;
- Profilaktyka kryzysów występujących w różnych obszarach funkcjonowania rodziny – poprawa dostępności do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i terapii rodzin;
- Zapewnienie dostępu do superwizji, szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego dla osób pracujących z rodzinami- doskonalenie standardów pracy z rodziną;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych;

- Promowanie i wspieranie rodzin wielodzietnych;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa;
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym;
- ✓ liczba projektów przeprowadzonych w świetlicach wiejskich
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba szkoleń i superwizji, dla osób wspierających rodziny;
- ✓ liczba rodzin wielodzietnych objętych wsparciem;
- ✓ liczba wolontariuszy działających na rzecz wsparcia rodziny oraz dzieci w pieczy zastępczej

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY– Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz udzielanie kompleksowej pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Opracowanie w najbliższym możliwym terminie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy,

- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- Promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia i zaniedbywania w tym prowadzenia: warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców;
- Udzielanie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, w tym realizacja procedury „Niebieska Karta”, wsparcie specjalistyczne indywidualne i grupowe, jak i zapewnienie miejsc noclegowych;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie oraz monitoring zjawiska;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Zwiększenie dostępności i prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie działań informacyjno– edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej;
- ✓ liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
- ✓ Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno- edukacyjnych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń, konsultacji, inicjatyw.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA,

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

3. CEL STRATEGICZNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępności do terapii osobom uzależnionym od alkoholu, środków psychoaktywnych i czynności, a także ich rodzinom

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
- Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym;
- Monitorowanie i koordynowanie działalności leczniczej w zakresie terapii uzależnień;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;

- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla osób dorosłych;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych na terenie gminy;
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym;
- Wspieranie działań mających na celu powstawanie grup wsparcia oraz grup samopomocy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych,
- ✓ liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II CEL OPERACYJNY: Budowa systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Współpraca samorządu i jednostek samorządowych z placówkami oświatowymi oraz organizacjami pozarządowymi na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia;
- Budowa międzyinstytucjonalnego systemu wczesnej interwencji;
- Realizacja programów wczesnej interwencji dla dzieci i młodzieży uzależnionej i używającej problemowo substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych skierowanych przez instytucje;
- Prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym oraz ich rodziców- wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba podmiotów, z którymi podjęto współpracę w obszarze profilaktyki uzależnień;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób objętych programami wczesnej interwencji

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

4. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej spowodowanej ubóstwem i bezrobociem oraz ich negatywnym następstwom

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia materialnego ograniczającego skalę ubóstwa, przy pełnym zaangażowaniu beneficjentów w rozwiązywanie ich trudnej sytuacji

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Aktywizowanie sieci wsparcia społecznego szczególnie w kręgach sąsiedzkich dla osób zagrożonych ubóstwem;
- Intensyfikacja działań informacyjnych na temat możliwych form wsparcia, dedykowana szczególnie tym kategoriom osób, które często nie mają wiedzy o przysługujących im uprawnieniach i możliwościach pomocy;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, osób bezdomnych;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- ✓ liczba przedsięwzięć, akcji;

- ✓ liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń;
- ✓ liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych;
- ✓ liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany– Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, ośrodek zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół,

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

II. CEL OPERACYJNY: Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz eliminowanie zjawiska długotrwałego bezrobocia

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Wzmocnienie współpracy jednostek pośrednictwa pracy i pomocy społecznej z rynkiem pracy, rzetelne monitorowanie procesu wchodzenia osób bezrobotnych na rynek pracy;

- Wspieranie działań w celu podniesienia jakości kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- Refundowanie kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy oraz dofinansowywane będą wynagrodzenia bezrobotnych w wieku 50+;
- Organizowanie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych;
- Rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób uczestniczących w szkoleniach i innych programach rynku pracy;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową;
- ✓ liczba osób zaktywizowanych zawodowo;
- ✓ liczba nowych miejsc pracy.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, PUP

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

5. CEL STRATEGICZNY: Budowa społeczeństwa obywatelskiego gminy

I CEL OPERACYJNY: Dalszy rozwój aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy oraz wspieranie lokalnych inicjatyw

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zjawisku cyberprzemocy oraz pomoc ofiarom cyberprzemocy;
- Pobudzanie procesu integracji społeczności lokalnej poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc spotkań dla społeczności lokalnych;
- Kulturowanie tradycji i rozwijanie twórczości ludowej (działalność Kół Gospodyń Wiejskich, spotkania integracyjne seniorów);
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Budowa skutecznego systemu dialogu społecznego i informacji gminnej wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych,

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń;
- ✓ liczba spotkań w lokalnych społecznościach;
- ✓ liczba osób biorących udział w konsultacjach społecznych;
- ✓ liczba miejsc spotkań dla społeczności lokalnych.

Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych

Monitoring i ewaluacja

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Dziemiany;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Dziemiany oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Dziemiany;
- 4) Sprawozdanie z realizacji, aktualnie planowanego do opracowania w najbliższym możliwym terminie, Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Dziemiany;

- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Dziemiany;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach, jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań), a raz na 2 lata sporządzony zostanie raport rozszerzony.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Wskazane, aby ewaluacja końcowa została przeprowadzona w ostatnim roku realizacji Strategii, a jej wyniki stanowiły podstawę do jej aktualizacji na kolejne lata.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2021- 2025 będą: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak art. sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

Tabela 1. Przyrost naturalny w Gminie Dziemiany- 2019 rok.....	8
Tabela 2. Przepięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem substancji psychoaktywnych.....	14
Tabela 3. Przepięstwa na terenie gminy.	15
Tabela 4. Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych.	15
Tabela 5. Pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej.....	22
Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	25
Tabela 7. Liczba posiedzeń GKRPA.....	33
Tabela 8. Procedura Niebieska Karta.	36
Tabela 9. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową.....	36
Tabela 10. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.....	38
Tabela 11. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.	43
Tabela 12. Przekonania dotyczące wychowania.	50
Tabela 13. Przekonania dotyczące przemocy.....	52
Tabela 14. Liczebność badanej grupy- uczniowie.....	61
Tabela 15. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 4-6.....	72
Tabela 16. Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych w klasach 7-8.....	73
Tabela 17. Analiza SWOT.	93

Spis wykresów

Wykres 1. Populacja w Gminie Dziemiany w 2019 roku.	7
Wykres 2. Ekonomiczne grupy wiekowe.	7
Wykres 3. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS.	22
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu ubóstwa w latach 2018-2020.	26
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020.	26
Wykres 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu bezrobocia w latach 2018-2020.	28
Wykres 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020.	29
Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2018-2020.	30
Wykres 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Dziemiany z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020.	31
Wykres 10. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	39
Wykres 11. Stopień dostępności lokali w Gminie Dziemiany, w których można kupić alkohol w opinii dorosłych mieszkańców.	40
Wykres 12. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.	44
Wykres 13. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	44
Wykres 14. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?	45
Wykres 15. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?	46
Wykres 16. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?	47
Wykres 17. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	47

Wykres 18. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od hazardu w Pana/Pani środowisku?.....	48
Wykres 19. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od komputerów/internetu w Pana/Pani środowisku?.....	49
Wykres 20. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?	51
Wykres 21. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?.....	54
Wykres 22. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?	54
Wykres 23. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?.....	54
Wykres 24. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?.....	55
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?	55
Wykres 26. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?.....	56
Wykres 27. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?	56
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?.....	57
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?	57
Wykres 30. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	58
Wykres 31. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?	59
Wykres 32. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?.....	59
Wykres 33. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?	60

Wykres 34. w przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?	60
Wykres 35. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?.....	61
Wykres 36. Jak czujesz się w swojej klasie?.....	62
Wykres 37. Czy byłeś/aś kiedyś na wagarach?	63
Wykres 38. Powody wagarowania.	63
Wykres 39. Czy kiedykolwiek próbowałeś alkoholu?	64
Wykres 40. Okoliczności inicjacji alkoholowej.	65
Wykres 41. Jak często pijesz alkohol?	65
Wykres 42. Rodzaj spożywanego alkoholu.....	66
Wykres 43. Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?	67
Wykres 44. Czy kiedykolwiek próbowałeś papierosa?	67
Wykres 45. Okoliczności inicjacji nikotynowej.....	68
Wykres 46. Czy obecnie palisz papierosy?	68
Wykres 47. Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?.....	69
Wykres 48. Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?	69
Wykres 49. w jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś narkotyków i/lub dopalaczy?.....	70
Wykres 50. Jak często zażywasz narkotyki i/lub dopalacze?.....	70
Wykres 51. Jakie substancje do tej pory przyjmowałeś/łaś?.....	71
Wykres 52. Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?	71
Wykres 53. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).	75
Wykres 54. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?.....	75
Wykres 55. Częstotliwość korzystania z komputera	76
Wykres 56. na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera (pytanie wielokrotnego wyboru)?.....	77
Wykres 57. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?.....	78

Wykres 58. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	79
Wykres 59. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	80
Wykres 60. Czy kiedykolwiek grałeś na automatach (takich, gdzie wygraną są pieniądze)?.....	81
Wykres 61. Czy kiedykolwiek grałeś w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker)?.....	81
Wykres 62. Ile czasu dziennie przeznaczasz na oglądanie telewizji?	82
Wykres 63. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?.....	83
Wykres 64. Czy Twoi rodzice wiedzą, co robisz w wolnym czasie?.....	83
Wykres 65. z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	84
Wykres 66. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?.....	85
Wykres 67. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?	85